

МЫРЗАБАЕВА НАЗИКАН

ЭЛ ЗАЛКАРЫН УНУТПАЙТ

Ош—2013

УДК 821.52
ББК 84 Ки 7-6
М 13

Мырзабаева Н.
М 13 Эл залкарын унутпайт Ош., 2013. 132 б.

ISBN 978-9967-27-019-0

Бул китепчеге улуу инсандын өмүр жолу, ишмердүүлүктөрү өкүнүчтүү өмүрү, кыска бирок нуска жашоосундагы эли үчүн иштеген ак эмгектери, алган сыйлыктары, бул киши тууралуу жазылган ар кандай эскерүүлөр, досторунун жердеиштеринин эскерүүлөрү. Ал улуу инсанга арналган ырлар камтылып, жалпы окурман журтка сунушталат.

*Элине өрнөк болгон өмүр жолу,
Көп эле эли үчүн айтар ою.
Аттиң ай, арман күүсүн чалган бойдон,
Көп ишке жетпей кетти сунган колу.*

М 4702300200-13

ISBN 978-9967-27-016-0

УДК 821.52
ББК 84 Ки 7-6

© Мырзабаева Н.,
2013

КИРИШ СӨЗ ОРДУНА

Жашоо оорураак болгон сайын калайык – журт тарыхка ыктап, руханий акдөөлөттөрдүн зоболосу көтөрүлө баштаганы – бул мыйзамченемдүү көрүнүш. Кыргыз эли үч миң жыл тарыхында кандай улуу Инсандарды Ааламга келтирбеди! Кандай деген Инсандар кыргыз элинин даңазасын Ааламга жеткирип келүүдө.

Коркуп-үркүп жашоо, ач-жылаңачтыкка багынуу, айрыкча, узакка созулган кордук, азап, басмырлап кемсинтүүгө моюн сунуу– бул адамдын акылына, аброюна төп келбеген нерсе.

Андыктан азаттыкты күсөп улуттар, мамлекеттер күрөшкө, ыңкылапка, согушка аттанган.

1991-жылы биздин 74 жылдык Советтер Союзунун кыйроосу башталып, 15 союздук республикалар өзүнүн жолун баштаган учурда саясий аренада Насирдин Исановдун авазы билермандык, кайраттуулук, мекенчилдик менен эсте калган.

Ошол кездеги кесепеттүү алтындын чыры башталбаса, балким төрөпейил, жүрөгү таза Насирдин Исанов бүгүн биздин элибиздин акылмандарынын бири болуп, кеп–кенешин айтып, төрүбүздө отураар беле...

Айылдык жазуучу, курбум Назикан Мурзабаева накта элдин пикирин чагылдырып, Насирдин Исановго арналган эскерүүлөр топтомун жаратканына ыраазылыгымы билдирип, авторго ден соолук, чыгармачылык эргүү, балдарынын жетишкендиктеринен ырахаттанган чексиз энелик бакыт каалап кетемин.

Салима Шарипова

– Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер, Москвадагы эл аралык жазуучулар бирикмесинин мүчөсү.

УЛУУ ИНСАНДЫ ЭСКЕРҮҮ

Кыргыз элинин чыгаан уулу, туңгуч премьер министри, эл урматтап сыйлаган инсаныбыз Насирдин Исановдун эскерүү мааракесин 70 жылдыгын белгилөөнүн үстүндө турабыз. Бул улуу инсандын эл үчүн жасаган ак эмгеги эч качан унутулбайт. Тарых барактарына жазылып аты түбөлүкө өчпөй, өмүрү кийинки жаш муундарга өрнөк жана үлгү болуп кала берет. Бул чыгаан инсандын ишмердүүлүгү, акылкөйлүгү, жумшак мүнөзү ар дайым жылдыздуу жылмайып жүргөнү, кыска нуска өмүрүндө эли үчүн ат көтөргүс жумуштарды жасап кеткени ар бир инсанды кайдыгер калтырбайт. Ар бирибиздин, улуу элинин жүрөгүндө сакталып жашай бермекчи. Элдин чыгаан уулу агабыз Насирдин Исанов менен ар дайым сыймыктанабыз жана урматтап даңктайбыз.

Көрүнүктүү мамлекеттик жана коомдук ишмер, КРнын туңгуч премьер министри Н.Исановдун 70 жылдык мааракесин өткөрүүгө карата даярдыктардын жүрүшү боюнча маалымат.

Ноокат райондук мамлекеттик администрациясынын 2013-жылдын 25-июнундагы №154 буйругуна ылайык мааракени өткөрүү боюнча иш чара кабыл алынып, аткарылуучу иштер, аткарууга жооптуулар белгиленген. Бүгүнкү күнгө карата Ноокат райондук тарых музейине узуну 12 метр туурасы 3 метрдин айланасында Н.Исановго арналган зал уюштурулуп жатат. Залга экспонаттарды жайгаштыруу, эскиздерин даядоо боюнча облусттук музейдин кызматкерлери менен бирге иш алып барылууда. Бишкек шаарынан 50дөн ашык буюмдары, кол жазмалары, сүрөттөрү алып келинген. Зал 25-сентябрга даяр болот. Ноокат шаарындагы Н.Исанов атындагы эс алуу багында Н.Исановдун эстелиги коюлуучу 100м² жер аныкталып, токтом чыгарылды. Эстелигин жасап коюуга КРнын курулуш жана архитектура мамлекеттик агенттиги бекитилген. Эстеликти Ош шаарында Маразыков Ашыр жасап жатат, 2-октябрга бүтөт. Орду даядалып жатат.

Көк бел айыл өкмөтүндөгү Н.Исанов атындагы орто мектебиндеги Н.Исановдун музейине райондук фонддон 180 000 сом ажыратылып, капиталдык ремонт жасалып бүттү. Экспонаттарды жайгаштыруу иштерине 100 000 сом ажыратылып, иш башталды, 30-сентябрга бүтөт. Мектептин тамы шифер менен жабылды.

Мектептин айланасындагы тосмолорун жаңылоого каражат бөлүнүп, фундаменти бүттү, тосмосу орнотулуп жатат. Н.Исановдун эстелик бюсту жасалып бүтүп, мектептин алдына орнотулду, сырткы жасалгалоо иштери болуда.

Н.Исановдун өмүрү, эмгек жолу, Кыргыз мамлекетинин түптөлүшүндөгү ээлеген орду жөнүндө мектеп окуучулары арасында дил баяндарды жаздыруу, ар түрдүү иш чараларды өткөрүү башталды. Ал жыл бою улантылат.

Н.Исанов жөнүндө тартылган даректүү тасма 6-сентябрь күнү Улуу-Тоо кинотеатрында коюлуп, ага райондук мамлекеттик администрация жетекчилери, райондук мекеме ишкана жетекчилери, кызматкерлери, Н.Исановдун замандаштары чакырылып, тасма көрсөтүлдү. 10-сентябрдан баштап билим берүү мекемелеринде көрсөтүлүп жатат.

Райондук, айылдык китепканаларда Н.Исановдун өмүрү, эмгек жолуна арналган китеп көргөзмөлөр, бурчтар уюштурулуп, окурмандар менен конференциялар, замандаштары менен жолугушуулар өркөрүлүп жатат. Н.Исанов жөнүндө обондуу ырлардын, очерктердин, эскерүүлөрдүн кароо сынагы 17-сентябрда райондо өткөрүлүп, сыйлыктар үчүн райондук фонддон 50 000 сом акча каражаты ажыратылды. Ал эми «Н.Исановдун жаркын элеси жүрөгүбүздө» - аттуу жаш сүрөтчүлөрдүн кароосу 25-сентябрда өткөрүлөт. Байге фонду 15 000 сом.

Мааракеге карата спорттун вело жарыш, көк бөрү, волейбол, түрүнөн мелдештер өткөрүлүп, финал 6-октябрга болот. Жалпы байге фондуна 120 000 сом каралган.

Т.Зулпуев атындагы айыл аймагынан баштап Көк-Бел айылына чейинки жол бойлорундагы курулуштарды, үйлөрдү, соода түйүндөрүн ремонттоо, дарактарды кыркып, иретке келтирүү, тосмолорду оңдоо иштери башталды, айрым айыл аймактарынын чек араларына стелла, арка жасоо иштери жүрүп жатат, 25-сентябрга бүтөт. Жогорудагы иштерге райондук жетекчилер жооптуу болуп бөлүнгөн. Мааракеге карата ар бир айыл аймагында 5 тен көрнөк илинди. Райондук фонддун эсебинен 250 планшет жасалып, айылдардагы мамыларга илинип жатат, райондун борборундагы 7 рекламалык щиттерге баннерлер илинди.

Маараке Н.Исанов туулуп өскөн Көк-Бел айыл аймагында өткөрүлөт. Өтүүчү жери аныкталып, 25 боз үйлөрдүн, сахна, шатердун коюлуучу жайы, автоунаалар токтоочу жай чиймеге

түшүрүлүп, электр энергиясы, суу менен камсыздоо, коомдук тартипти камсыздоо боюнча милдеттер аныкталып, жооптуулар бекитилди. Узуну 13 метр, туурасы 8 метрлик сахна жасалып жатат. 26-сентябрь күнү райондун борборуна курулуп, көрүлөт. Ага райондук фонддон 400 000 миң сом ажыратылды. Боз үйлөр тиешелүү мекеме-ишканаларга бөлүнүп, жооптуулар бекитилди. Андан тышкары 6 үй мейман тосууга даярдалып жатат.

Мааракеге арналган театрлаштырылган оюн зоокту даярдоого каралган акча каражаты чечиле электигине байланыштуу баштала элек.

Мааракеге карата 800 чакыруу билеттери даярдалып бүттү. Райондо түзүлгөн «Ноокат районун өнүктүрүү» фондуна 1 941 684 сом жыйналып, бүгүнкү күнгө чейин 1 119 186 сом жумшалды, ал эми айылдагы «Көк-Бел-менин айылым»-аттуу фондго 250 000 сомдон ашык акча жыйналып жумшалды.

*Ноокат райондук мамекеттик
Администрациясынын
башчысы-аким Б.Айтиев*

КЫРГЫЗ ЖУРТУНА АТТЫН КАШКАСЫНДАЙ ТААНЫМАЛ, ЖҮРӨГҮ АК, ДИЛИ ТАЗА, ЖҮЗҮНӨН НУРУ ТӨГҮЛГӨН ЧЫГААН ИНСАНЫБЫЗ АГАБЫЗ НАСИРДИН ИСАНОВДУН 70 ЖЫЛДЫГЫНА АРНАЙМЫН

Бул улуу инсан кан күйгөн согуш жылдарынын орто ченинде 1943-жылдын күз айларында, Көк шиберлүү Көк-Бел айылында карапайым дыйкан адамдын үй-бүлөсүндө жарык дүйнөгө келген экен. Наристе жарыкка келген кезде тууган урук баары сүйүнүшүп, Исан абанын үйүнө кубанычтын нуру жаап, наристенин кулагына азан айтып, тууган туушкандарга, коңшу колдорго жентек беришип, Исан абам менен Алийма чоң энебиз экөө кубанычтары койнуна батпай, молдого китеп ачтырып, наристесине Насирдин деп ат койдурушуп баланы ак бешикке бөлөп, бапестеп багып калышты. Ал мезгилде адамдар жарды жашаса дагы бири-бирине мээримдүү, келиң алыңдуу болуп, бир жакадан баш бир жеңден кол чыгарышып бар тапкан оокатын бөлүп жешип ынтымактуу жашашчу экен. Наристе көргөн адамдын көзүнө сүйкүмдүү, мандайы жарык жылдыздуу болгон экен. «Бешиктеги баланын бек болорун ким билет»-дегендей наристе кезинде эч ким аны кийин чоңоюп эр жеткенде элине кызмат кылган, кыргызга төбөсү көрүнгөн инсандардан болуп чыгаарын ойлобосо да керектир. Бирок ата-эне деген ыйык адамдар балдарынын келечекте жакшы адам болуп өсөрүнөн зор үмүттө болушуп жакшы максат менен чоңойттурат эмеспи. Исан аба менен Алийма чоң энебиз согуштун катаал жылдары болсо да балдарын эч нерседен кем кылбай бапестеп багып жатышты. Улуу баласы Абдылда ака аркасынан бир кыз. Бир уулду ээрчитип келип Исан абалардын үйү бапырап балдарга толуп, балалуу үй базар дегендей балдары менен бактылуу жашап жатышты.

Жылдар жылга жалгашып, айлар айга алмашып, күндөр күнгө уланып, билинбей күндөр өтүп, Исан абалардын Насикеси дагы акыл азуусу чыгып, көптүн бири катары жети жашка толуп, мектеп босогосун аттаар мезгили келип калды. Ата-эне сүйүнүү менен баласын биринчи класстын партасына отургузушту. Дээринен

зирек, ар нерсеге баамчыл тартиптүү, көпчүлүк балдарга окшоп шоктонуп, колуна кирген нерсесин бузуп жарып, балдар менен урушуп тентектик кылбай, кичинесинен эле токтоо акылдуу болуп өскөн бала, биринчи эле мектеп босогосун аттап, мектеп партасына отургандан баштап эле, кандай бала экени көзгө даана көрүнө баштады. Эжеке агайларынын назарына илинип, сабакты жакшы өздөштүрүп, тартип жагынан да жакшы көзгө көрүнүп, келечекте бир жакшы адам болуп чыгарына үмүт отун жагып койду. Согуш жаңы эле аяктап элдин жашоо турмушу бир кыйла кыйын болуп турган учур эле. Насыкенин бактылуу балалык күндөрү мына ошол кыйын катаал күндөргө туш болуп калды. Бирок канчалык кыйынчылык болсо дагы зээндүү баланын билим алуусуна кедергисин тийгизе албады. Биринчи класска киргенден баштап эле сабактарды жетишип окуп кетти. өз теңдүү балдар кыздарга караганда ат чабым алдыда кетти десек жаңылышпайбыз. Ошентип Насыке бардык сабактарын жакшы окуу менен отличник окуучу болуп окуп жатты. Кыргыз балдары үчүн орус тилин үйрөнүү да кыйынга турат эмеспи. Ошол мезгилде ошол биздин айылда орус калкы, болгар калкы көп жашачу экен орус балдар менен дос болушуп алар менен бирге жүрүп, бирге окуп орусчаны жакшы өздөштүрүп алган зээндүү бала орус тилинен кыйналбай окуп, билинбей эле бой керип бойго жетип эр жигиттик куракка келип калды. Жүрөгүндө кыздарга деген бир алоолонгон сезим пайда болду. Кыздар менен сүйлөшүп өзүнө өмүрлүк жар табууну да самап калды. Жанары жанган, маңдайы жарык жүзүнөн жылдызы төгүлүп, көргөн адамды дароо өзүнө тарткан жаш жигитке канча кыздар жар болсом экен деп ичтеринен самашкан чыгар. Бирок кыз адебин сактап, сырын ичине катып канчасынын арманы ичинде калгандыр. Ошол окуучулук кездеги жүрөктөгү жалын алоолоп олтуруп, өзүнүн эле айылындагы Бүзүйнат аттуу кызды тагдырына туш келтирди. Жүрөгү келечекте көптү самаган билимин өркүндөтүп окуп, эли үчүн кызмат кылууну ойлогон зирек жигит онунчуну жакшы деген баалар менен аяктап, СССРдин жүрөгү болгон Москва шаарынан окуп келүү үчүн сапар тартты. Тууган урук эң кымбат адамдары ата энеси ак батасын берип, алыскы шаарга окуп келүү үчүн жөнөтүп, өздөрү баласынын өмүрүн тилеп олтуруп кала беришти. Тал чыбыктай солкулдаган жаш жигит өз күчү менен Москвадагы Курулуш институтуна кирип сүйүктүү студенти болуп калды. Албетте окуучулук күндөр менен

студенттик күндөрдүн айырмасы ат менен төөдөй болот эмеспи. Күнүгө лекция күнүгө берилген тапшырманы аткармай, сессия, семестр, анан экзамен. Ошолордун бардыгын зээндүү жигит өз күчү менен өз билими менен бүтүрүп жатты. Окууга жакшылап чын ниети менен көңүл коюп окуса, канчалык кыйынчылык болсо да жеңип чыгары анык эмеспи. Насыке дагы мектепти жакшы окуп аяктаганы үчүн, чоң окуу жайды кыйналбай эле өздөштүрүп кетти. Ошол студенттик унутулгус жылдарда окуу менен бирге эле сүйлөшкөн кызы менен дагы байланышып махабаттын ыйык көлүнө чабак уруп, келечегине кең көз менен карап, өмүрлүк жар болуучу адамына жылуу мамиле түзүп, өзүндөгү алоолонгон сезим арнап, окуусунун бүтүшүн күтүп жүрдү. Убакыт учкан куштай зымырап өтүп, мезгилдин дөңгөлөгү чимирилип айланып студенттик күндөрү дагы аяктайын деп калды. Окууну ийгиликтүү бүтүрүп, өзү сүйгөн кесиби боюнча эмгектенип эли үчүн кыйналып багып чоңойткон, окутуп билимдүү кылып эл катарына кошкон ата-энесине, ага тууганын колдон келген жакшылыгымды кылсам үй-бүлөлүү болуп бала-чакалуу болсом деген жакшы максат тилекти тилеп жүрдү. Окууну аяктады, эмгек жолун эң алгач курулушчу болуудан баштап иштеп калды. Нарын дарыясындагы ГЭСтин такпайын түптөөдөн баштаган. Окуучулук кездеги ой тилеги орундалып, сүйгөн кызына баш кошуп бактылуу үй-бүлөнүн ээси болуп калды. Жараткан бардык тилегин ишке ашырып эки уул, бир кыздуу болушту.

Бардык тилектери орундалып жашоодон эч кандай кемчилдиги арманы жок сыяктуу жашоосу иши өз нугунда өтүп жатты.

Өзүнүн жөнөкөйлүгү менен иш билгилиги менен жүрөгү ак дили колу тазалыгы менне мансапка ынтылбай эл үчүн иштөөгө ынтылганы менен байлыкты, бийликти, ач көздүктү экинчи орунга коюп, тазалык менен чынчылдыкты, абийир менен жөнөкөйлүктү, жакшылык менен кең пейилдүүлүктү алдыңкы орунга койгон ак ниет бирөөнүн ала жибин аттабаган бул инсан кыска бирок нуска жашоосунда, өзүнүн өмүрүн өрнөк кылып, кийинки жаштарга калтырып кетти. Эл үчүн көптөгөн көрүнүктүү иштерди аткарды премьер министрлик орунга чейин көтөрүлдү. Мамлекеттин казнасына мүлкүнө суук колун салган жок. Канча кызматтарда иштеп жүрсө дагы өзүнө байлык топтогон жок. Эки этаж, үч эажап үйлөрдү салбады, эл минген иномарка машиналарды биринен сала

бирин алмаштырып минбеди. Бирок кайсыл жерде иштебесин элдин алкоосуна арзып, өзүнүн ак ниет эмгеги менен урмат сыйдын ээси болду. Бирөөнүн дүнүйөсүнө мамлекеттин казнасына суук колун салбаптыр, суук көзүн артпаптыр. Жада калса өзү туулуп өсүп чоңойгон ата-энесинин үйүн да ондоп салып бербептир. Бирок эли журту биздин уулубуз министр, биздин кулунубуз ак жүрөк ак иштейт деп бардык айылдаштар туугандары ата-энеси сыймыктанышар эле. Адам баласы байлыгы менен бийлиги менен элдин жүрөгүнөн орун ала албайт. Жөнөкөйлүгү, кең пейилдүүлүгү, ак жүрөктүүлүгү ак кызматы менен гана түбөлүккө элдин эсинде калары бышык.

Байлык деген муз сыяктуу эрип кеткен күн тийсе,
Бийлик деген куш сыяктуу учуп кеткен кол тийсе.
Адамдыгың түбөлүктүү эл ичинде баркталган.
Адам деген ыйык атың жүрөктөрдө сакталган.
Жусуп акын айтып кеткен,
Адам болуп улуу бол.

Адамдыктан башталат го,
Сага келчүү улуу жол.

Байлык бийлик бул экөө тең,
Адамдыктын артында.
Адам атын актаганды,
Урмат кылат калкымда.

деген менин ырымдагыдай бул улуу инсан күч кайраты толуп ташып, эли үчүн дагы далай иштерди жасап береринде таш боор ажал күтүүсүздөн арабыздан алып кетти. Өмүрүнүн элүүнчү жазын, жаз менен кошо келген бажырайган байчечекей гүлүнүн ачылганын өрүктөрдүн апапакай болуп гүлдөгөнүн көрбөй эли-журтун, тууган-уругун досу-жарын, карыган апасын уул-кыздарын, сүйүктүү жарын терең кайгыга салып келбес сапарына кете берди. Аттин арман кырк тогуз гана жаш күлгүн курагында кара жер бооруна тартты. Андан бери убакыт учкан куштай зымырап өтүп жыйырма жылдын жүзү болуп калыптыр. Кайран кишиге. Бул жылдардын аралыгында дагы канчалаган иштерди бүтүрмөк эл үчүн Папан дарыясынан өйдө карай суу чыгартып берем деп жоон трубаларды койдурган боюнча ал планы дагы иш жүзүнө ашпай бүтпөй кала берди. Көк-Бел элинин суусу жок какшып жаткан канчалаган кайрак жерлерин суу менен камсыз кылып, канчалаган гектар жерлерине эгин эгилмек. Артында калган туяктары, кызы Мариясы атасынын жолун жолдоп атасынын бүтпөй калган иштерин улантууну көздөп колдон келген иштерин жасап жатат. Уулу дагы атасынын жолун улап иштөөдө.

Айыл өкмөтүбүз ысымын ыйык түрдө алып жүргөн, ар дайым жылдыздуу жылмайып күлгөн, кыска бирок нуска жашоосунда бактылуу өмүр сүргөн, кыргыз журтуна аттын кашкасындай таанымал болгон, элине көптөгөн алгылыктуу иштерди жасап койгон, өзүнүн ак ниет эмгеги менен элине жаккан, аткарган көрүнүктүү иши үчүн көптөгөн орден-медалдарды көкүрөгүнө таккан, өмүр жолу кийинки муундарга өрнөк болгон.

Эл журтунун арасында жогорку урмат-сыйга жеткен, өкүнүчтүүсү арабыздан мезгилинен эртелеп көзү өтүп кеткен чыгаан инсаныбыз Насирдин Исанов агабыздын арабыздан кеткенине мына быйыл жыйырма жылдын жүзү болуптур. Андан бери өрүк гүлүн жыйырма жолу төгүп, байчечекей гүлүн жыйырма жолу ачыптыр. Мезгил тынбай айланып өз өкүмүн жүргүзүүдө.

Тирүүлөр тиричилиги менен алек. Бул улуу инсан эч нерседен капарсыз боз топурак алдында мемиреп тынч гана уйкуда жаткан сыяктуу жатат. Ажалга арга барбы кыргыз эли бир ак шумкарын алдырып коюп, аргасыз кайгыга батып кала берди. Бул чыгаан инсаныбыз асмандагы топ жылдыздын арасынан бөлүнүп, элге жарыгын чачып турган чолпон жылдызы эле. Ал жылдыз капысынан жалп деп өчүп калбадыбы.

Шум ажалдын чакыганда капканы,
Кыргыз жерин кара туман каптады.
Капысынан кыйылганга жаш өмүр,
Уккан билген баары көзүн жаштады.

Уул-кызы алган жары боздоду,
Тууган урук эли-журту коштоду.
Жерге коюп жаткан кезде денесин,
Күлүмсүрөп тирүү кезге окшоду.

Коштошкону көп эл келди агылып,
Женем боздойт кара жоолук салынып.
Чыгаан уулун келбес сапар узатып.
Элдер кейийт шум ажалга таарынып.

Эли үчүн жарык болуп жанганда,
Элибиз да медеp тутуп калганда.
Капысынан өчүп калды ал жарык,
Эми гана кырк тогузга барганда.

Акыл-эстүү зирек өсүп жашынан.
Көп иштерди өткөрүптүр башынан.

Ийне менен кудук казып чарчабай,
Улуу инсан сый-урматка татыган.

Аргасыздан башын ийди ажалга,
Аша электе элүү жаштын дабанын.
Эли-журтун колдоп жатсын дайыма,
Жаткан жери жайлуу болуп агамын.

Аттиң арман кыска экен өмүрү,
Уул-кыздын көрбөй кетти убайын.
Эли үчүн жасап кеткен ишине,
Жаннат төрдөн жай бергендир Кудайым.

Калган ишин урпактары улантып,
Улуу эли жүрөт дайым эскерип.
Ушул менин жазып койгон ырларым,
Агабыздын элесине эстелик.

Өткөндөрдү эстеп жүрүү,
Тирүүлөрдүн парзы экен.
Эстебестен койсок эгер,
Өмүрдөгү карзы экен.

Дегендей биз тирүүлөрү бул инсандардын көзү өтсө дагы ар дайым эстеп эскерип куран окуп унутпай жүрсөк тирүүлүктөгү карызыбыздан кутулган болот экенбиз.

Көзү өтүп кеткен инсанды эскерип туруунун өзү да зор иш. Канчалаган инсандар өз максатына жетпей көз жумуп кете берип жатышат.

Күрпүлдөп ташып көрүнбөй аккан
Көптөгөн сырын көөдөнгө каткан
Канчалар кетти капилет жерден.
Кызматы менен калкына жаккан.

Жылдыздай жанып жарыгын чачкан,
Журтунун жүгүн жонуна арткан.

Жок болуп кетти канча бир инсан,
Жигердүү иштеп журтуна жаккан.

Таң менен атып күн менен баткан,
Жашоодон бийик бактысын тапкан.
Армандуу бойдон канчалар кетти,
Кадыры сиңип баарына жаккан.

Алардын бири Насирдин ага,
Табылбай эч бир даргына дабаа.
Жолунан тосту таш боор ажал,
Элүүгө эми чыгаарда гана.

Бүталбай ишин армандуу кетти.
Таш боор ажал түбүнө жетти.
«Жакшынын кыска өмүрү»-деген,
Аргасыз айттык кыргызда кепти.

өмүрүн күчүн элине арнап,
Жакшы иши үчүн жүрдү эли жалгап.
Кайгырып ыйлап элдери калды,
Капилет келген ажалды кармап.

Жолунан тосуп аңдыптыр ажал,
Ажалын түшкүр не мынча тажаал.
Деп ойлоп койсо не болмок шүмшүк,
Эл үчүн дагы көп ишти жасаар».

Антпестен кайра артынан жүрүп,
Алууга шашып билегин түрүп.
Самаган жерге жеткирбей тосту,
Оңбогон шүмшүк не мынча күлүк.

Канатын кайрып шумкрады жыкты.
Ойлогон ою ордуна чыкты.
Эл-журту дайым урматтап жүргөн,
Бир инсан эле эң эле мыкты.

Күркүрөп турган жолборсту жеңди,

Кайгыга салды капарсыз элди.
Тиштерин кайрап жолунан чыгып,
Күтүүсүз жерден каяктан келди.

Бул жагы элге табышмак болду.
Билалбай калдык айтылчу ойду.
Билгендер билбей, көргөндөр көрбөй,
Болунган ишти жашырып койду.

Чыркырап чындык жүгүрүп жүрдү,
Чындыкты карап күчтүүлүк күлдү.
«Мынааны менден калбагын көрүп»-
Дегендей кылып муштумун түйдү.

Насыкенин көзү өтүп кетти, Артында ишин улантар уулу кызы калды. Жалгыз карындашы Сазда эже ичи жалынсыз күйүп өрттөнүп көзүнүн жашы көл болуп, жүрөгүнө кайгы муң толуп, эки көзүнө күчүн чыгарып ыйлап жүрүп айыкпас ооруга чалдыкты. Акыры күйүттүн күчүнө чыдай албай боорум деп боздоп жүрүп аны да шум ажал алып тынды. Апасы Алийма чоң энебиз дагы баласынын (жолборсунун) күйүтүнө чыдабай боздоп жүрүп жарык дүйнө менен кош айтышып баласынын аркасынан кете берди. Бул улуу инсандын эл үчүн жасаган ак эмгеги бааланып өкмөттүк жогорку сыйлыктар берилди.

Өзү туулуп-өскөн айылындагы мектепке аты коюлду. Музейин ачышты. Беш айылды бириктирген округка Насирдин Исанов атындагы а-ө азыркы кезде айыл округу болуп коюлган. Мурунку а-ө Асан Дадабаевдин демилгеси күчү менен Бишкектен бюсту жасалып апкелинип а-округунун имаратынын алдына коюлган. Бишкекте дагы бир көчөгө аты берилген. Кайсы бир жылдары Көл калаасында жооптуу кызматка жөнөтүлүп иштеп жүргөн экен. Алар менен да бир туугандай болуп, бирине да катуу сөз айтпай, маин сөзү, жумшак мамилеси менен ак ниет ак кызматы менен жагып жүрөктөрүнөн түнөк тапкан экен, кийин көзү өткөндө ал жактын элдери да аябай кабыргалары кайышып кейишти дешип айтып жүрүшөт.

Ак эмгегин ким жумшаса элине,
Түгөнбөгөн үрөн себет жерине.
Көрүп туруп ынанансың аргасыз,

Элибиздин айткан ушул кебине.

Ошол үрөн инилери иштеген.
Ак эмгектен таттуу нанын тиштеген.
Жолун жолдоп, улантышып келатат,
Насыкенин калган ишин бүтпөгөн.

ЖАНАРЫ ЖАНГАН ЖАН ЭЛЕ

Жанары жанган жан эле,
Көргөндүн баары суктанган.
Маңдайы жаркып күлүңдөп,
Жүзүнөн дайым нур тамган.

Жүзүнөн нуру төгүлүп,
Жүрчү эле дайым жылмайып.
Шумкарын колдон учуруп,
Калышты элим сумсайып.

Элинин жашоо турмушун,
Оңдосом экен деп жүрүп.
Туш болду таш боор ажалга,
Бүтө албай ишин үлгүрүп.

Ылгабайт экен шум ажал,
Жакшысы менен жаманын.
Баары бир мага дейт экен,
Кекенсем бир күн аламын.

Күнү бүтүп, суусу түгөнүп,
Калыптыр байкуш аганын.
Кан жолдо күтүп шум ажал,
Тургандыгын карагын.

Жолунан тосуп ажалдын,
Турганын кайдан ойлосун.
Максатына жеткирбей,

Мойсогон өлүм оңбосун.

Өкмөттүн иши деп жүрүп,
Өзүнө үй-жай албаптыр.
Өмүүн, күчүн, эмгегин,
Элине баарын арнаптыр.
Үй салбай кетсе мейличи,
Туягы калды артында.
Түбөлүк өчпөй сакталып,
Ысымы калды калкымда.

Элесин эстен чыгарбай.
Жүрөктө бекем сактайбыз.
Армандуу кеткен аганы,
Эмгеги менен даңктайбыз.

Жетимиш жашка келмекчи,
Эгерде тирүү болгондо.
Жигердүү көп иш аткармак,
Шум ажал көрбөй койгондо.

Көйгөйүн көрүп калкынын.
Жашоосун көрүп жалпынын.
Калам деп жүрүп мерт болду,
Кыргыздын сактап алтынын.

Кол койбой алтын кен үчүн,
Калкына арнап бар күчүн.

Капилет кетти аттиң ай,
Чыгарып шундай бир бүтүм.

Жетелеп шайтан колуна,
Шум ажал андып соңунан.
Жолунан тосуп заматта,
Чыгарды оюн оңунан.

Капталдан уруп машина,
Кайгыны салды башына.
Күтүүсүз болгон бул иштен,
Калалбай калды жашына.

Чет өлкө берип жан алгыч,
Чекелеп кетти ал жалгыз.
Жолборсту жолго сулатып,
Жолуна түштү табылгыс.

Сулады жолборс кан жолдо,
Олжосу тийип оң колго.
Капталдап басып ал кетти.
Акырын түшүп чоң жолго.

Артынан андып калбады,
Азгырып ажал арбады.
Жеңилип шумпай гөркоого,
Ичинде кетти арманы.

Машина кантип кагышмак,
Бардыгы өлүп калышмак.
Кандайча мындай болгону,
Алиге элге табышмак.

Билгендер болуп билмексен,
Көргөндөр болуп көрмөксөн.
Калышты баары аңкоосуп,
Жакшы эле жүрсө өлбөстөн.

Бул иштин сыры ачылбай,

Көмүскө калды чачылбай.
Кыргызда шундай адат бар,
Кылынган ишти жашырмай.

Жашырып жүрө берели,
Ар иштин болот ченеми.
Жазасын берет жараткан,
Унутпай жүрсөк эгеми.

Ким казса чуңкур бирөөгө,
Калат ал өзү күнөөгө.
Чуңкурга өзү түшкөнүн,
Билбей да калат сүрөөдө.

ЭСКЕРҮҮ

Бул улуу инсан мага жердеш агам болот. Ошондой эле уруубуз дагы бир көкжатык деп аталат. Мен ошол айылда өсүп чоңойгондуктан Исан абаларды эс тарткандан баштап эле таанып билип жүрдүм. Исан аба узун бойлуу, кызыл жүздүү, жүзүнөн нуру төгүлгөн сулууча келген адам эле. Оокат-ашы өзүнүн үй-бүлөсүнө жетерлик орто турмушта жашашчу. өзүнө ылайык мал-мүлкү, балдары кенен-кесири жашай турган үй-жайы бар эле. өмүр бою совхоздо иштеп бешене тери менен тапкан каражаты менен балдарын багып, Алийма чоң эне экөө ынтымактуу жашап, балдарын бой жеткирип бактылуу үй-бүлөдөн болушкан. Балдарынын ичинен ушул уулу зирек, акыл-эстүү чыкканына сүйүнүшүп, келечекте бир жакшы адам болуп чыгарына көздөрү жетип, бар тапканын жумшап, алыскы Москва шаарына окууга жөнөтүшкөн экен. Баласы окууга өткөндөгү, окууну бүтүп келгендеги ата-эненин кубанычын айтпа. Насыке окууну бүтүп келген кезде урук туугандарын чакырып коюн союп, баласынын окууну бүткөрүп чоң кесиптин ээси боулуп келгенине кубанып, сүйүнүчтөрү койнуна батпай чаң беришкен эле.

Ата-эненин зор үмүт тилегин актап, бул инсан элдин сыймыктанган урмат-сыйлуу адамы болуп чыга келген эле. Бир эле Исан абанын уулу болбой бүткүл кыргыз журтунун уулу болуп, эмгеги менен элинин сыйына татыган чыгаан инсаны болуп

калганы бардыгына дайын болуп калбадыбы. Күч-кайраты ташып, чын жүрөгүнөн элине кызмат кылып жаткан кездеринде шум ажалдын капканына капыстан кабылып калбадыбы. Уккан элдин баарын кайгыга салбадыбы.

Отуз уулдун уругу,
Кыргызымдын кулуну.
Көк шиберлүү Көк-Белим,
Жашап өткөн туругу.
Ичип жүрүп чоңойгон,
Булак суунун тунугу.
Бактысын тапкан билимден,
Элине эмгек сиңирген.
Ак кызмат өтөп ар дайым,
Көзүнө элдин илинген.
өмүрү өрнөк жаштарга,
Насыке чыккан жеримден.

Карапайым бүлөдөн,
Канатын күүлөп талпынган.
Эл үчүн кызмат кылам деп,
Алыста жүргөн калкымдан,
Оңдоого элдин турмушун,
Журтунун жүгүн артынган.

Эң алгач эмгек чыйырын,
Куруучу боулп баштаган.
өмүрүн арнап элине,
өрнөктүү кадам таштаган.
Берилип дилден ишине,
Бир күн да үйдө жатпаган.
Булбул эле сайраган,
Буудан эле талбаган.
Бул инсан бүткүл өмүрүн,
Элине баарын арнаган.
Ушундай асыл адамдар,
Төрөлөр бекен кайрадан.

Жалганчы ушул дүйнөгө,
Жарк этип жанып бир келди.

Жарыгы өчүп капыстан.
Кайгыга салды бүт элди.
Артынан аңдып шум ажал,
Акыры жүрүп ал жеңди.

Замана шунча тар беле,
Көрө албай душман бар беле.
Иштечү кезде мерт болгон,
Аманат бүткөн жан беле.
Биле албай калды кандайын,
Табышмак сындуу ал да ле.
Душмандык кылса ким эгер,
Жакшылык ал да көрбөстүр.
Жашынып жүрүп ар жерде.
Жашоодон өсүп өнбөстүр.
Балдары боздоп ыйлашып,
Жообун албай койбостур.

Аткарат эле көп ишти,
Насыке өлбөй жүргөндө.
Эл үчүн жакшы болмокчу.
Көп жашап өмүр сүргөндө.
Жүзүнөн нуру төгүлчү,
Жылмайып агам күлгөндө.

Айта берсек түгөнбөйт,
Бул инсанды арманы.
Чын турбайбы ойлосон,
Бул дүйнөнүн жалганы.
Жалгызсырап калбасын.
Эч бирөөнүн алганы.
Жөнөкөйлүк мүнөзү,
Эл-журтуна жакты эле.
Ак эмгектин үзүрү,
Көкүрөккө көп медал
Ордендерди такты эле.
Эмгеги сиңип элине,
Эмгектен бакыт тапты эле.
өлбөй жүрсө аттиң ай

Эл-журтунун бакты эле.

Тазалык, менен чынчылдык,
Уялап алган жүрөгүн.
Оорутпаптыр көңүлүн
Катуу сүйлөп бирөөнүн.
Чынжырына чырмалбай
Жүргөн чыгар күнөөнүн.

Кыдырып кыргыз жергесин,
Кызматты кыйла аткарган.
Иш билги жагы байкалып,
Кыргыздын элин башкарган.
өмүрү өрнөк бул инсан,
өйдөлөп өскөн жаштардан.

Эңшерилип кайгырып,
Элиңиз калды Насыке.
Ээнсиреп кыйналып,
Жериңиз калды Насыке.
Эл ичинде сүйлөгөн,
Кебиңиз клады Насыке.
Сыр чечишип сүйлөшкөн,
Теңиңиз калды Насыке.

Ак сүтүн берип чоңойткон,
Энеңиз калды Насыке.
Эркелетип тергеген,
Жеңеңиз калды Насыке.
Эт жүрөгү эзилип,
Агаңыз калды Насыке.
Атакелеп жер чапчып,
Балаңыз калды Насыке.

Балалык кезде ойногон,
Жайыңыз калды Насыке.
Жеңеме жазган кастарлап,
Катыңыз калды Насыке.
Түбөлүк өчпөй сакталып,
Атыңыз калды Насыке.
Максатыма жеттим деп.
Касыңыз калды Насыке.

Торунан чыкпай ажалдын,
Капилет кеттиң калкымдан.
Бүтпөгөн ишиң улантар,
Инилер чыкты артыңдан.
Азы жылда көп иш аткарып.
Түшпөдүң кадыр баркыңдан.

Байырлап көлдүн кылаасын,
Анда да жакшы иштепсиз.
Тазалык орноп жүрөктө,
Таттуусун нандын тиштепсиз.

Иштеген жылдар ичинде,
Урматка сыйга жетипсиз.
Ушундай даңкты алууга,
Уруудан чыккан жетиксиз.

Өз уулу кылып Көлдүктөр,
Урматтап сыйлап жүрүшкөн.
Көзүңүз өткөн мезгилде,
Кайгырып катуу күйүшкөн.

Элесин эстен чыгарбай,
Жүрөккө бекем түйүшкөн.

Өмүрү өрнөк Насыке,
Төрт тарабы төп эле.
Шум ажал көрбөй турганда,
Эл-журту үчүн аткараар,
Иштери абдан көп эле.
Киндик кан тамган айылга,
Айкелиңиз коюлду.

Ажалга арга жок экен,
Аргасыз сундук моюнду.

НАСИР АГАНЫН АЙЫЛЫ

Насир аганын киндик каны тамган, көк шиберлүү Көк-бел айылы, Ноокаттан күн чыгышты карап кеткен кашкайган жол менен кете бергенинде, жолдун түгөнөрүнө аз гана калганда айланасы адырлар менен курчалган, ойдуң жерде жайланышкан суусу аз, бирок бак-дарагы көбүрөөк эле кире бериш жерлеринде чакан камокчолор айыл округунун имараты, скалат мал базар жайланышкан. Эки чоң орто мектеп, көзгө даана көрүнүп турат. Элдин саламатчылыгына кам көрүүчү ФАП ачылган.

Жогорку мектепке улуу инсан Насирдин Исановдун ысымы коюлган. Экинчи ылдый жагына чоң эки этаж мектеп курулуп ага мурда Көк-Бел орто мектеби деген ат коюлуп, кийин дагы бир көрүнүктүү инсан Кеңеш Аблакимов аганын аты берилген. Бул эки орто мектептен канчалаган сары ооз балапандар билим алып туш тарапка канатын күүлөп учуп кетип жатышат. Бул мектептен окуп билим алып чыккандар эл керегине жараган адамдардан болушуп, борбордо Ордолуу Ош шаарыбызда түрдүү райондо, эң акыркылары айыл округунда мектепте мугалим, тармактарга түрдүү кесиптин ээси боулп иштеп, эл үчүн кызмат көрсөтүшүүдө. Улуу инсан Насирдин Исанов дагы эски Көк-Бел мектебинен окуп билим алып, илим издеп алыскы Москванын шаарынан окуп келгени жолун улап кеткен эле. Насыкенин бактылуу балалык чагы жигиттик өспүрүм кези, ушул чакан айылдын таштак көчөлөрүндө

басып, кырларына малын айдап адырынан чөп чаап, көпчүлүк курбалдаштарындай эле байкалбай өтө берди. Андан кийин студенттик унутулгус күндөр башталды.

АЙЫЛГА МҮНӨЗДӨМӨ

Аккан суусу болбосо да шаркырап
Көргөн жанды көркөмүң таң калтырат.
Ар бир үйдүн жарык кылып короосун.
Ильич шамы күйүп турат жаркырап.

Мэнет менен өстүрүшкөн бак дарак,
Таң каласың эгер турсаң сен карап.
Алма өрүгү бышкан кезде жегендер,
Таттуусунан тан беришип тамшанат.

Кырларында кызгалдактар жайнаган,
Бактарында түрдүү куштар сайраган.
Эң бир сонун кооздукка бөлөнгөн,
Жай мезгилде карап турсаң айланаң.

Малга да бай, данга да бай Көк-Белим,
Эч муңбастан жашап жатат элдерин.
Канчалаган атактуулар чыгышты,
Ошол сенин элиңе күч бергениң.

Адамдары канчалаган уруунун,
Ичип жатат булак суунун тунугун.

Ошол ичкен сууларына кошкон дейт,
Алла Таала ынтымактын уругун.

Жылдан жылга жаңы үйлөр салынып,
Элдерибиз ырыскыга малынып.
Жай турмушта жашашууда бактылуу,
Жашоолору күндөн күнгө жаңырып.

Жайлоосунда сеңселишип тулалдар,
Курсагы жок оюн салат кунандар.
Көргөн жанга бир ажайып керемет,
Тоолорунан үн салышат уларлар.

Чуркап өткөн аркар элик тоосунан,
Бүркүт шаңшып учуп өткөн зоосунан.
Бедесинде бытбылдыктап бөдөнө,
Бекилиги таштан ташка секирген.

Мына ушундай Насыкенин жергеси,
Сүрөттөгөн карындашы жердеши.
Канча айтып, арман күүсүн чертсек да,
Белгилүү го бизге кайтып келбеси.

МЕНИН АРМАН КЫЛГАНЫМ

Көзү барда мүмкүндүк жок барганга,
Кэ кездерде кейип кетем арманда.
Атын угуп, өзүн көрүп теледен,
Жердеш болуп бир жолукпай калганга.

Агабызга сыймыктанып ар убак,
Жүргөн менен жазбаптырмын ыр курап.
Качан гана көзү өткөн соң өкүнүп,
Арман ырын жазып жатам мен чубап.

Арнай албай тирүүсүндө жакшы ырды,
Сая кетип өткөрүпмүн мен жылды.
Учурунда учурабай калганы,
өкүндүрөт карындашы «бир кызды».

Кам сүт эмген көр пендебиз ушундай,
Көнгөн адат көп нерседен утулмай.
Менде да бар баам чалып ар ишке,
Алдын ала бара албаган утурлай.

Өкүнүчтүн ачып да бир барагын,
Аттиң ай деп арман күүсүн чаламын.
Ар пендени арман күүсүн чалдырбай,
Жаратканым орундатса талабын.

Салмак менен сүйлөп сөздү акырын,
Иши үчүн арнап бардык акылын.
Ак дилинен ак кызматты аткарды,
Көрө албадык мүнөзүнөн бакылын,
Бардыгына бирдей көздө караптыр.
Тууганынын алыс менен жакынын.

Инсан эле жазы маңдай жарык жүз,
Ичи таза, иш дегенде көңүл түз.
Алдым-жуттум ач көздөрдү көргөндө,
Андайларга көз карашы көңүлсүз.

Болуп дайым, капаланып жүрчү экен,
Таза жашап, таза өмүр сүрчү экен.
Качан гана, көңүлүнө төп келген,
Сөз болгондо жылмайыңкы күлчү экен.

Улуу инсан көп ичинен бөлүнүп,
Чыга келген иши мнене көрүнүп.
Жылмайганы суктандырып канчаны,
Ак жүзүнөн нуру дайым төгүлүп.

Өңү, иши тазалыгы төп болуп,
Өкмөт жактан алкыштары көп болуп.

Аз жашады, бирок көп иш аткарып,
Эл-журтунун купулуна ал толуп.

Өрнөк болду жашап өткөн өмүрү,
Таза иштеп, куунак дайым көңүлү.
Ак адамдар чанда гана жаралат,
Жалганы жок чындык сөздүн төгүнү.

Ач көздүктөн алыс жүрсө ар дайым,
Эл-журт билет ал адамдын кандайын.
Урмат менен сыйга толуп аркасы,
Зоболосу көтөрүлөт ан сайын.

Өкмөт баалап, эмгегинин салмагын,
Көрүп турсаң сыйлыктарды алганын.
Дагы далай иш кылмак деп элине,
Өкүнөсүң кесе тиштеп бармагың.

Өткөн ишке өкүнгөнүң бекер кеп,
Кеткендерди таба албайсың сен издеп.
Кезегинде бүтө албасаң ишиңди,
Өкүнөсүң аркасынан аттиң деп.

Улуу инсан кыргыз элге таанымал,
Инсан эле ала тоодой багы бар.
Арабыздан эрте кетти бул инсан,
Ар тараптан Аллага да жагып ал.

Жакшы адамды жакын дешет Аллага,
Эч убакта өзүн кошпойт галбага.
Көзү барда айткан сөзгө не жетсин,
Өзү жокто канча сөздү арнаба.

Өткөн ишке сабыр менен карайлы,
Өкүнүчтө жүрө берсек жарайбы.
Жаткан жери жайлуу болсун эми деп,
Калгандарга узун өмүр каалайлы.

УЛУУ ИНСАНДЫН БИР ТУУГАНДАРЫ

Улуу агасы Абдилда ака, байбичеси Иран жеңе экөө он баланы тарбиялап өстүргөн баатыр ата, баатыр эне бактылуу үй-бүлө, бактылуу бай байбиче.

Өмүр бою ак эмгеги менен бешене тер агызып тапкан, акчасы менен балдарын багышып, окутканын окутуп эл керегине жараган уул-кыздардан кылып, окутпаганын өз тиргилигине тың инсандардан кылып тарбиялап, бардыгын турмушунан тындырышкан. Балдарынын бой керип өсүп келе жатканын көргөн ата-эне, жараткандан ыраазы болушуп, балдарына бакыт өздөрүнчө кудундап үсүйүнүшчү мезгил деген зымырап өтүп уул-кыздары чоңоюп, ата-энесинин жеңилин жерден, оорун колдон алышып, ата-энелерине өбөк-жөлөк болуп калышты. Абдилда ака өмүр бою механизатор болуп, иштеп өзүнүн кесиби менен сыймыктанар эле. Жеңебиз Иран балдарын багып үй тиричилиги менен алек болуп арасында совхоздун ишине да кол кабыш кылып калчу. Алар дагы чыгаан иниси менен ар дайым сыймыктанышып, дем-күч алышар эле.

Жалгыз карындашы Сазда эже да көп балалуу бактылуу эне эле. Алты кызын жалгыз уулун турмушунан тындырып Аманкул жезде экөө бактылуу үй-бүлөлөрдөн болуп жашашчу. Ал эже да басса турса агасын оозунан түшүрбөй, сыймыктанып сүйүнүп, бир башкача болуп жүрөр эле. Агасынын өлүмүнөн кийин эже дагы өтө катуу күйүткө батып зар какшап жүрүп акыры аркасынан о дүйнө сала берди. Кичине иниси Абдирашит деле карапайым өз кесиби менен иш аткарып, байбичеси экөө бешене тиргилигин өткөрүп келе жатышкан бактылуу үй-бүлөлөрдөн болуп эсептелет. Анын дагы уул-кыздары бойго жетип небере көрүп калган убактары. Ал эми өзүнүн үй-бүлөсүнө токтолсок өзү жактырган Бүзыйнат жеңебиз менен турмуш жолуна бирге аттанышып жашоодогу эң бир бактылуу ынтымактуу, бирин-бири сыйлаган, урматтаган бири-бирин көрбөсө тура албай турган эл суктанган жубайлардан болушуптур. Насир аке кызмат үстүндө болуп жумуштан кеч келеби түн жарымында келеби же жумушуна байланыштуу түнөп да калабы жеңебиз бир да катуу айтып капа кылчу эмес экен. Келгенде жайдары тосуп алып тамагын даяржап, ыссык чайын берип жакшы сөзүн айтып чарчап келсе да чарчоосун жазып койчу турбайбы. Жубайынын жакшы мамилесине аны түшүнө билгенине өзү да ыраазы болуп, сүйүнүп бир дагы катуу сүйлөп капа кылган эмес экен. Ар бир адамдын кандай экени өңүнөн деле байкалып

калат эмеспи. Насыкенин жылдыздуу жүзүнөн маин, боорукер, дили таза жүрөгү ак, орой сөзү жок инсан экени сезилип турчу. Жакшынын өмүрү кыска болот, эли журту арман кылып айтып жүрсүн дегендей жашоодон эрте кетет деп айтышат. Бир чети ошол сөзгө карап туруп ынанып да кетесин. Ошондуктан бул ынак эки жарды алла эртелеп бөлүп таштаган окшобойбу? Эки уул бир кыздын бактылуу ата-энеси болушкан эле. Бир уулу дагы бой жетип, жигит болуп калганда көрө албас душмнадардын колунан ажал тапты. Ата-эне байкуш жүрөгү сыздап, ботосун жоготуп боздоп ыйлап кала беришти.

Мариясы менен бир уулун көптүн бири катары бой жеткирип окутуп билимдүү, илимдүү адам кылып эл керегине жараган инсандардан болуп чыгыштарына жакындан жардамдарын берип турушту. Дээринен билимге ынтылган адамга эч ким жолун да тосо албайт эмеспи. Ошентип уулу менен кызы жогорку окуу жайынан окуп бүтүп, азыр өздөрү сүйгөн кесиптин ээси болуп үзүрлүү иштеп жатышкан учуру. Мария болсо атасынын аткара балбай калган иштерин аткарууга бел байлап аракет жасап алынын жетишинче аткарып жүрөт ушул тапта. Женибз Бүзыйнат дагы ар кнадай жумуштарды иштеп жүрүп азыр ардактуу эс алууда. Неберелерин көтөрүп, бактылуу чоң эне, тайэне.

Ыйык туткан достору. «Дос доско жаныңды кош» дегендей бул улуу инсандын жакшылыкта сүйүнүчүн бирге бөлүшчү, кайгырганда өбөк-жөлөк болчу достору бар. Алар кичинесинен бирге окуп. Бирге чоңойгон болгон сырларын бирге чечишип бири-бирине өтө ынак достору Жороев Таштемир ака, ака досу Карабаев Ракман ажы акалар эле. Ал достору менен дайыма айылга келип калышса, жолугушуп сүйүнүшүп, ичтеги топтолгон сырларынын баарын төгүп айтышып ата-энесиникине ага-инисиникине жатпаса да сөзсүз ошол досторунун биринин үйүнө жатып сыйлуу коногу болуп кетишчү экен.

Жашоодогу кымбат адам дос тура,
Ынак достук далил болот ал буга.
Ичиндеги сырыңды айтып сырдашып,
Жеңилдейсиң жан аябас курбуңа.

Достун дагы ар кандайча түрү бар.
Окурманым аны жакшы билип ал.
Кээси бийлик, кээси байлык үчүндүр,

Кээ бир достун ар түрдүүчө тили бар.

Ширелишкен достук болот чыныгы,
Ашып түшүп бир-биринен кылыгы.
Болоттой бек, ширелишип достукка,
Жашоодо көп адамдардын сылыгы.

ЖЕЦЕМ БҮЗҮЙНАТКА

Бала кезден бирге окуп, бирге ойноп,
Келечекке кенен карап көптү ойлоп.
Өткөрүпсүз окуучулук күндөрдү,
Түбөлүктүү жар болууну сиз болжоп.

Жаштык кездин жалындаган илеби,
Ар бир жаштын энчисине тийеби.
Жылдыздары төп келишип калбаса,
Жүрөк чиркин бирин-бири сүйөбү.

Экөөңөрдүн жылдызыңар төп болуп,
Сезимдеги жанган жалын көп болуп.

Үй-бүлөлүк пайда кылды очокту,
Ынак сүйүү жүрөктөрдө топтолуп.

Түтүн булап, пайда болгон түндүктөн,
Көп нерсени жасоо үчүн үлгүрткөн.
Ынтымактуу өмүр сүрүп экөөңөр,
Кырк тогузда агам үчүн күн бүткөн.

Күлгүн кезде көп иштерди жасапсыз,
Кемчили жок эң бактылуу жашаңыз.
Өз жарыңыз жаныңызда түбөлүк,
Жүрсө кандай жакшы болмок азапсыз.

Түгөйүңүз бирге болбой калганга,
Сиз жүрөсүз ич өрттөнүп арманда.
Келмек кетмек буйрук турса Алладан,

Кемибеген пенде жоктур жалганда.

Гүлдөй назик болгон дешет көңүлү,
Жакшы адамдын кыска дешет өмүрү.
Көргөн билген арман кылып баарысы,
Жалганы жок ырас сөздүн төгүнү.

Каардуу болсо мүмкүн көпкө жашамак,
Бирок элге кандай иштер жасамак.
Ошол жагы табышмактуу сыр эле,
Элдер анда кандай дешип атамак.

Бакыт кушу колунузга конгондо,
Бардык жактан кемчили жок болгондо.
Капысынан кара туман аралап,
Кайгы муңдун чуусу чыкты коргондо.

Көргөн билген баары жатты кайгырып,
Сиз боздойсуз пайыңыздан айрылып.
Табалбастан эмне кылар айласын,
Олтурдуңуз кушуңузду алдырып.

АЙЫЛЫН САГЫНУУ

Киндик каны тамган жерин сагынып,
Айласыздан аралыкка багынып.
Ата-энеге келе албастан көргөнү,
Жүрдү агатай зор милдетти тагынып.

Сагынычы артса дагы айлына,
Өзүн-өзү сала бербей кайгыга.
Кызматына кыянаттык кылбастан,
Иштеп жүрдү көңүлдөрүн жай кыла.

Туулган жердин топурагы алтындан,
Кызмат менен алыс жүрүп калкындан.
Элге кылган ак кызматын акталып,
Өчпөй турган атың калды артындан.

Өз айлына кусалыгы артылып,

Жүрсө дагы магниттей тартылып,
Тагып койгон милдетинен бошобой,
Жүргөн эле жете албастан талпынып.

Убагында келбесе да жерине,
Түгөнбөгөн үрөн септи элине.
Кош айтышып кете берди капыстан,
Келген кезде кырк тогуздун белине.

Кандай ыйык киндик каны тамган жер,
Кандай кымбат балалыгы калган жер.
Онунчуну көп катары аяктап,
Келечекке кенен чыйыр салган жер.

Адыр түзүн, буту далай баскан жер,
Жүрөк толо, кусалыгы ташкан жер.
Бойго жетип, сапар улап алыска,
Алла колдоп өз бактысын тапкан жер.

Ыйык жери кулунунан айрылып,
Аргасыздан эли калды кайгырып.
Чыгаан инсан жатып калды түбөлүк,
Туулган жердин топурагын жамынып.

КЫЗЫ МАРИЯГА

Ата-эненин мээримине эркелеп,
Зирек болуп өсүптүрсүң эртелеп.
Келечекти көрө, туя билипсиң,
Араң жүргөн кыздан болбой темселеп.

Алды жакты көрө билип алыстан,
Озуп чыккан күлүк сымал жарыштан.
Билим алып, илим кенин казууга,
Күч жумшадың артта калбай намыстан.

Атакеңдин бүтпөй калган иштерин,
Улантууга белди байлап түшкөнүң.

Сезимталдык жактарыңды билгизип,
Жумшагандыр канчалаган күчтөрүң.

Билим алып, өзүңдү өзүң жубантып,
Билгендердин бардыгын тең кубантып.
Сергектиктин кемесине олтуруп,
Келатасың ата жолун улантып.

Сугарылып илим менен билимге.
Элге кызмат кылуу турду дилиңде.
Атакеңдин бүтпөй калган иштерин,
Улантсам деп айтып жүрдүң тилиңде.

Билим кенин казуу жактан талбапсың,
Билген жанга жакшы жолду тандапсың.
Адал эмгек, ак кызматты көрсөтүп,
Ар убакта жакшылыкты жандапсың.
Кыз болсоң да ата жолун жолдогон,
Атакеңдин калган ишин ойлогон.
Инсандыгың кубандырат бардыгын,
Ак иштерге кайдыгер жан болбогон.

Ыраазы кыл атакеңдин арбагын,
Эч убакта чарчабагын, талбагын.
Алың жеткен иштеринди жасай бер,
Мезгилиңден эч бир артта калбагын.

УУЛУНА

Кызы бардын изи бар дейт калкымда.
Уулу бардын өзү бар дейт артында.
Атакеңдин калды мына туягы,
Колдон келген ишти жаса тартынба.

Көргөндөрдүн көзү түшүп карашкан,
Келин кыздар жар болсок деп самашкан.
Бир өзгөчө жан болуптур атакең,
Кыйшык баспай, түз жол менен бараткан.

Түбөлүктүү жүз жол болуп басканы,
Ар убакта ачык туруп асманы.
Калкы үчүн кызмат кылып дилинен,
Туурулукка кадамдалды таскагы.

Кулуну сен, ата жолун улагын,
Көк-Бел деген айыл сенин турагың.
Бардык ишти ажырата билгидей,
Азыр сенин толукшуган убагың.

Атакеңдин алгын жакшы жактарын,
Ташыркабай таамай чыксын таскагың.
Элиң үчүн жан аябай кызмат кыл,
Сая кетпей сенин дагы басканың.
Актар болсоң атандын зор эмгегин,
Сен да ошондо жакшы жемиш бергениң.
Атасынан кем болбоптур бала деп,
Сага дагы алкыш айтат элдерин.

УЛУУ ИНСАНДЫН АТКАРГАН КЫЗМАТТАРЫ

1961-жылы Көк-Бел орто мектебин ийгиликтүү аяктагандан кийин Москвадагы Курулуш институтуна өз күчү менен кирип аны 1965-жылы артыкчылык диплому менен бүтүрүп, курулуш монтаждоо башкармасында прораб, башкы инженер, Нарын ГЭСинин курулушунда парткомдун секретары болуп шайланган. Ал кызматтарда 1967-жылга чейин үзүрлүү эмгектенип, андан соң 1983-жылга чейин Кыргызстан борбордук комитетинин курулуш жана шаардык чарба бөлүмүнүн башчысынын орун басары, 1983-жылдан 86-жылдар аралыгында республиканын курулуш министрлигинде иштеген. Андан кийин курулуш министрлигине дайындалган. Ал кызматта дагы ак иштеп, жулунуп жутунбай урмат сыйдын ээси болгон. 1986-жылдан 1988-жылга чейин ушул ишин аркалап иштеп республиканын өнүгүп өсүшүнө өзүнүн зор салымын кошкон. Ошол кызматта үзүрлүү иштеп жаткан мезгилинде эле 1988-жылы Ыссык-Көл областынын аткаруу

комитетинин төрагасы, 1990-жылдан Кыргыз Республикасынын вице-президенти жана алгачкы премьер министр кызматында иштеген. Кыргызстан компартиясынын борбордук комитетинин мүчөсү. Республикасынын эл депутаты болуп шайланган. Талыкпай сиңирген эмгеги үчүн өкмөт тарабынан бааланып «Эмгек кызыл туу» «Ардак белгиси» ордендери «Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалдар жана көптөгөн мактоо баракчалары менен сыйланган. өзү туулуп өскөн, киндик каны тамган айлына улуу инсандын аты берилген. Көзү өткөндөн кийин Бишкектеги курулуш институтуна Насирдин Исановдун аты коюлган. Ал окуу жайдан жыл сайын жүздөгөн студенттер билим алып, өз кесибинин ээси болуп эмгектенишүүдө.

Эринбестен ак эмгекти кылды деп,
Эмгегинен алды карай жылды деп.
Чоң орденди «Эмгек кызыл туу» деген,
Бйгарыптыр өкмөт өзү белгилеп.

Кайтарылып эмгегинин үзүрү,
Жакшы болуп мээнетинин түшүмү.
Ичкен ашын жерге коюп иш десе,
Өз ишине жумшаптыр бүт күчүнү.

Башкалардай көмөчүнө күл тартпай,
Байлык менен бийлик үчүн көз артпай.
Таза бойдон кете берди дүйнөдөн,
Адам деген ыйык атын бек сактай.

Эл алдында ардакталып, баркталып,
Аткарылган жумшутары такталып.
Бйгарылды «Ардак белги» ордени,
Ийгиликтүү иштери үчүн макталып.

Чын дилинен эмгектенсе берилип,
Жалкоолонуп жатып албай эринип.
Мына ушундай сый-урматка бөлөнөт,
Күлүк аттай көп ичинен бөлүнүп.

Ак эмгектен чарчабаган талбаган.

Бүт өмүрүн эли үчүн арнаган.
Ичи таза, жүрөгү ак бул инсан,
Сыйлыктарды бекеринен албаган.

Ак кызматы каармандык чынында,
Ал кишиде эс алуу жок тынымга.

Алуу менен «Каармандык» медалын,
Аты калды өчпөс болуп кылымга.

«Эмгекчилде чарчоо жок» дейт кыргызда,
Иши менен ким эстелик тургузса.
Ошол адам аты калып түбөлүк,
Насыкедей окшоп калат жылдызга.

Улуу инсан эмгегинен бак тапты,
Жумушуна эрте барып кеч жатты.
Арабыздан кетип калды эртелеп,
Аркасына таштап коюп жакшы атты.

Өзү кетти аты калды түбөлүк,
Көп иштери болот өзү күбөлүк.
Өмүр бою жүрө берет сакталып,
Жүрөктөрдө соолубаган гүл өнүп.

УЛУУ ИНСАНДЫН МЕКТЕПКЕ АТЫН КОЮУ, МУЗЕЙИН УЮШТУРУУ

Насирдин ака окуп билип алган эски Көк-Бел орто мектеби эскилиги жеткендигине байланыштуу башка жерге жаңы мектеп салынып, ошол мектепке «Алтын Казык» деген ат коюлуп окуучулар ошол жаңы мектептен окуп билим алып калышты. Кийинчерээк мындайча айтканда 1993-жылдарда Казыбаев Ташан агайдын демилгеси менен Насир аканин музейин уюштурууну сүйлөшүп, керектүү материалдарды топтоону чечишти. Бул демилгени ынтымактуу эмгек жамааты бир добуштан колдошту. Ошондон баштап бул улуу инсандын сүрөттөрүн буюм теримдерин кыскасы музейге коюлчу нерселердин баарын топтой башташты. Аларды топтоого да көп эмгек жумашты. Бир ишти жасоо эле оңой менен бүтө койбой турганы бештен белгилүү эмеспи. Бишкекке чейин барышып, кыскасы эки жыл дегенде зорго даярдап чогулуптуп бүтүрүшүп, 1995-жылы чоң марафон өткөрүлүп, анан тууган уругу, үй-бүлөсү, досу-жары, классташтары чогулуп талаш-тартыш менен ушул мектепке аты коюлуп, музейин ачышты.

Ошондон бери бул мектеп улуу инсандын атын алып жүрөт. Андан бери убакыт учкан куштай зымырап өтүп он жети жылдын жүзү болуптур. Бүтүрүүчүлөр он жети жолу канатын күүлөп уядан учушптур. Он жети жолу өрүк гүлдөп, он жети жолу байчечекей гүлүн ачыптыр. Канчалаган келечектин ээлери, уул-кыздар, аганын жолун жолдоп жогорку окуу жайлардан окуп билим алып эл керегине жараган инсандардан болуп жатышат. Музейин болсо ар кай жактан келген мугалимдер окуучулар, ар кыл адамдар келсе көрүп кетишет. Көк-Бел эли ушундай улуу уулу менен ар дайым сыймыктанышат. Ошол кездерде мектепте директор болуп маркум Дүйшөев Түмөн агай иштеп жаткан экен. Андан кийин 1994-жылдан 1999-жылга чейин Турдумаматов Кутбидин директор болгон 2000-2001-жылдары Сейдалиев Кошон агай директор болуп иштеген. 2001-жылдан баштап Адимов Келдибек агай директорлук орунга келген. Бул агай 8 жыл үзүрлүү эмгектенип мектепти бардык жагынан жакшыртууга бараандуу салымын кошуп, андан кийин ал киши дагы ордун башка мугалимге өткөрүп берип өзү башка мектепке которулуп кетти. 2009-жылдан баштап Жаанбаева Элмира эжеке ушул убакытка чейин үзүрлүү эмгектенип келе жатат.

Ынтымактуу эмгек коллективинде 34 мугалим эмгектенип жаш муундарга, келечектин ээлерине татыктуу тарбия беришүүдө. Баардыгы бир жеңден кол, бир жакадан баш чыгарышып улуу инсандын 70 жылдыгын жакшылап өткөрүүнүн камылгасын көрүшүүдө. Көзү өтсө да, өмүрү кийинки муундарга өрнөк болгон бул улуу инсаныбыз ар бирибиздин жүрөгүбүздө түбөлүккө сакталуу кала берет. Кыска бирок нуска жашоосунда артына өчпөй турган из калтырып кете берди.

Ошол мектепте иштеп келечектин ээлерине татыктуу тарбия беришип, өздөрүнүн билим күчүн жумшап, өздөрүнөн кийинки жаш мугалимдерге өрнөк болуп, ардактуу эс алууга чыгып кетишкен, ардагер агай-эжейлердин атын агай кетпесем болбой калар деп ойлойм.

1. Казыбаев Ташан агай өзүндөгү болгон билим күчүн жумшап жаш муундарга татыктуу тарбия берип убактысы жеткенде ардактуу эс алууга чыгып алып, жаш эжеке агайларга анча мынча акыл кеңешин айтып турат. Айткулов Эсен агай (Сейдалиев Кошомат агай) Бекмуратов Рахман агай, (Дүйшөев Түмөн агай), эжекелерден Раймалиева Бүсала, Бөрүбаева Арзыкан, Көчөбаева

Ширин Бокубаева Ибадат деген эжей-агайлар чарчадым-чаалыктым дебей чын дилдеринен эмгектенишип, канчалаган сары ооз балапандарды шумкар кылып уядан учуруп, эл керегине жараган адам болуп чыгышына өз салымдарын кошуп, азыр ардактуу эс алууга чыгып бактылуу чоң ата, таята, чоң эне, таене болуп небере багып балдарынын урмат-сыйларын көрүп олтурган мезгилдери.

ДОСТОРУНУН ЭСКЕРҮҮЛӨРҮҮ

Насирдин бала кезинен эле маин, жоош оозунан эч бир жаман сөз чыкпаган уяң, жибектей созулган бала эле. 6-7-класстан баштап эле өгүз минип, тарап койгон чөптөрдү өгүз малакүш менен искирт болчу жерге апкелип даярдайт элек. Ошентип окуучулук күндөрүбүз романтикалуу өтөр эле. Мезгил өтүп окуучулук күндөр менен кош айтышып студенттик күндөргө алмашылды. Оунчу классты аяктап Насирдин Москвадагы Куйбышев атындагы курулуш институтуна кирип, Куйбышев атындагы курулуш институтунда окуган.

Ошол окуу жайдын студенти болуп калды. Окуп жүргөндө каникулга келгенде ылайдан кирпич куюп атасынын үйүн салган эле. Кийин окууну бүтүп келип иштеп калды. Өзүнүн ак эмгеги, адамга табылгыс жумшак мүнөзү менен, жасаган жакшы мамилеси менен кимге болсо да жагар эле. Өз бешене тери менен ак кызматы менен улам көтөрүлүп отуруп, премьер министрликке чейин жетти. Насип эмес экен президент боло албай калды. Ошол иштеп жүргөн мезгилдеринде айылга деле кызматына байланыштуу көп келе алчу эмес. Анча-мынча бир себептер менен келип калса, туугандарында же ата-энесиникинде жатпай биздин үйгө келип жатышчу. Таштемир Жороев Кенжемат Аблакимов болуп коштоп келишчү. Келип отуруп чай-пай ичилгенден кийин, менин бир комузум бар болчу, ошону колуна алып кыңгыратып чертип, аялы ырдап көңүлдөрү ачылып чери жазылып, тээ алыста калган бактылуу балалык күндөргө, студенттик күндөрүнө кайрылып эскерип өткөн кеткенден сүйлөшүп, сагынычын бир кыйла таркатып анан эртеси узатып келээр элек. Нарында иштеп турганда Ысык-Көлгө биз байбичем экөөбүз эс алганы барып калсак, атайын машина жөнөтүп бизди үйүнө алдыртып кетти. Өзү жумуштан оо түн бир оокумда келди. Өзүндө чарчагандыктын белгиси көрүнүп турса да,

уктабастан биз менен аябай сүйлөшүп отура берип саат 4төр чамасы болуп калыптыр. Ошол жылы кичине баласы да капысынан өтүп, жүрөгү күйүткө толуп жүргөн убагы эле. Ошондо мен Насирдиндин элинен алыста кызмат деп жүрүп тууган уругун дос жарларын сагынып, туулган жерине, элине кусалыгы артканын байкадым. Кийин айылга келгенден кийин достордон үчөө төртөөнү уюштуруп ошол жака барып, көрүп, жолугуп бир аз болсо да кусалыгын, сагынычын таркатып келгенбиз. Ошондогу биз достору барганыбыздагы сүйүнгөнүн көрүп таң калганбыз»- деп эскерет досу *Карабаев Рахман ака*.

Дагы бир классташы минтип эскерет. «Насирдин менен 1-класстан баштап онунчуну аяктаганга чейин бирге окудук. Бул ошол бала кезинде эле, жоош»- кой оозунан чөп албаган, эч ким менен ооз ачып бейчеки сүйлөгөн бала эмес болчу. Окууну жакшы окуган «ишке дилгир, жумшак мүнөз бир бала менен дагы катуу сөз сүйлөп урушкан бала эмес эле. Ар дайым бардыгы менен жакшы мамиледе болуп класста барктуу эле. Агайлар дагы ушундай жумшак мүнөзүнөн, сабакты жакшы окугандыктан жакшы көрүшөр эле. Ошол жумшак мүнөзү, адамгерчилиги алдым жуттум эместиги Насирдинди жогорку тепкичке чейин көтөрдү деп ойлойм. Өтө эле жакшы үчүн арабыздан эрте кетип калды окшойт. Насирдин өтүптүр дегенди укканда өзүмдү кармай албай жоготуп коё жаздапмын. Кантебиз анан аргасыз моюн сунасың да. Бирок жүрөгүбүздө жаркын элеси түбөлүкө сакталып калды. Аты өчпөй түбөлүкө элде калды. Бул классташыбызды айтууга сөз да жетпейт.

*Кулмаматов Момун
жердеши.*

ЭСТЕН КЕТПЕЙТ ЭЛЕСИҢ

(Н.Исановдун 70 жылдыгына)

Жакшы адамдын өмүрү кыска деген,
Айтылган сөздөр чын белем.
Аттиң ай, бул дүйнөдөн эрте кетти,
Асыл адам Насирдин байкем.

Баскан турганы абдан жөнөкөй,

Сезчү эмес, өзүн төрөдөй.
Адамдарга бирдей мамиле жасап,
Адаты жок эле бой көтөрмөй.

Чындыкты дайым сүйлөгөн,
Кошоматчылыкты эч бир сүйбөгөн.
Көрсөтчү өзүн ар качан,
Аткарган иштери менен.

Басып өтүп, бийлик баскычын,
Бардык иштин тапты ачкычын.
Ак иштеп аракет жасап,
Алды элден ыраазычылык алкышын.

Сүттөй таза жан эле,
Таза, абийирдүү болууга үндөгөн.
Сырткы, ички жан дүйнөсү төп келген,
Кыргыз жоктур, аны билбеген.

Туура берип тарбияны,
Өстүрдү Алмаз менен Марияны.
Экөө тең колго алды,
Ата жолун улантканды.

Чөнтөгүн толтурууну билбеди,
Күнү-түнү тынымсыз иштеди.
Элим, жерим деп жүрдү,
Эмне? Эрте кетишин билгенби?

Бүт кыргыз эли тааныган,
Абийири таза, асыл адам.
Эл мүлкүн элге сактайм деп,
Өз өмүрүн курмандыкка чалган.

Алла Таала берип ыраазылык,
Бейиштин төрүнөн орун берсин.
Сиздей алтын адамды,
Унутпайт түбөлүккө эли-жерин.

Эстен кетпейт элесиң,
Элиндин эсинде кала берсин.
Өзүңдүн өлбөс эмгегиң менен,
Жаштарга өрнөк бересин.

*Молдош Сыдыков,
Көк-Бел айылы.*

АТАНЫН УУЛУ БОЛУШ УРМАТ, ЭЛДИН УУЛУ БОЛУШ КЫМБАТ

(Эскерүү)

Коомдук ишмер Насирдин Исанов Көк-Бел айылында 1943-жылы 7-ноябрда жарык дүйнөгө келген.

Ал жөнөкөй, карапайым, үлгүлүү үй-бүлөөдө тарбияланып өстү. Атасы Матмусаев Исан аба, апасы Матмусаева Алима эне бардык мээримдерин, ниеттерин Насирдинди тарбиялап өстүрүүгө, анын келечекте жакшы адам болушуна бурган инсандар эле.

Көк-Бел айылында Москвада окуган биринчи бала болгондуктан, аны менен ата-энеси жана бүтүндөй Көк-Бел эли сыймыктанып жүрүштү.

Насирдин менен эс тарткандан баштап бирге жүрдүк, чогуу өстүк. Биздин балалык, өспүрүмдүк доорубуз согуштан кийинки оор мезгилде өттү. Ошондуктан ойноок балалык, каруубуз ката злек мезгилибиз түйшүктүү болду. Насирдин да айылдагы башка балдар сыяктуу эле жайкы каникулда совхоздун жумуштарына активлүү катышты. Эгин оруп-жыйууда, алардагы отоо чөптөрдү жок кылууда, чабууда чоң кишилер менен бирдей иштеди. Совхоздо согуштан кийинки жылдары жумушчу күчтүн жетишсиздигинен, техниканын жоктугунан тоют топтоого, жашы он үчкө жете элек балдар негизги күч болоор эле. Насирдин да төрт өгүз чиркелген тросс менен чөп топтогучта өгүз айдагыч болуп иштеди. Он төрт он беш жашында ат тырмооч менен чөп тарады, 15-16 жашында ат косилка менен чөп орду.

Мектепке барып кат тааныгандан баштап колунан китеп түшчү эмес. Насирдин менден бир жыл мурун мектепке барды, мектепте окуп жүргөндө эле, бардык ою, максаты келечекте инженер-куруучу болууну көздөгөн болуучу.

Согуш мезгилинде биздин айылдын элдеринин көпчүлүгү жөргөлөдө жашашчу. 1953-1954- жылдары, элдер жөргөлөөдөн чыгып, чийки кирпичтен үй кура башташкан. Насирдин да үй курууну чечишкен атасына жакындан жардам берип, кандай куру боюнча өзүнүн ойлорун айтып турган. Усталар үйдүн үстүн жаап жатканда ал усталардын жабдыктарын алып эшик-терезелерин өзү эле жасап усталарды таң калтырган.

Насирдин мектепте эң жакшы деген баалар менен окуду. Анын баскан-турганы, жүрүш-турушу, коомдук жайларда өзүн

алып жүрүүсү, балдарга болгон мамилеси, сүйлөгөн сөздөрү, акылдуулугу, тартиптүүлүгү, маданияттуулугу, сабырдуулугу, токтоолугу бизди таң калтырат эле.

Математика сабагын абдан жакшы көрүүчү, ага көп кызыгып, окуу программасынан тышкаркы китептердеги маселе -мисалдарды көп чыгарар эле. Китепти көп окугандыктан тиги же бул тема боюнча айрым мугалимдер менен талашып, оюн ачык айтып, өз айткандарын далилдей алчу. Мугалимдердин арасынан математика мугалими Атаев Борис Аликоёвичти жогору баалар эле. Анткени ал киши: «мен берген сабактан үч деген баа алсаң Москвага барып бешке окуйсуң» дечү эле.

Насирдин менен бирге окушкан балдар Көк-Бел орто мектебин бүтүрүшүп, бүтүрүү экзамендерин Ломоносов орто мектебинде тапшырышкан. Анткени Көк-Бел орто мектеби Ломоносов орто мектебине филиал эле. Ломоносов орто мектебинде жалаң бешке окуган бала жок болгондуктан, Көк-Бел мектебинен чыгарсак бизге уят болот деп Байаманов деген директордун көрсөтмөсү боюнча атайылап Насирдинге төрт коюп койгондугун Аккысбеков деген мугалим айтып жүрдү. Ошонун натыйжасында медалга көрсөтүлбөй калганына Насирдин абдан нааразы болгон. Ошол иш мугалимдер коллективинин арасында да нааразылыкты жаратып бир жылга жетпей директор иштен алынган.

Табигат берген зиректигинин, акылынын тунуктугунун, сергектигинин натыйжасында кайсыл тармактан көп болбосун ой жүгүртүүсүнүн кенендиги боюнча маектештерин суктандырат эле.

Онунчу класста окуп жүргөндө жогорку борбордук окуу жайларына өтүүчүлөр үчүн математикалык маселелердин жыйнагын толук чыгарып чоң дептерге жазып алган болчу. Ошол дептерин бирге окуган бирөө уурдап алып, бербей коюп, өзү да окууга өтпөй калат.

Бул чөлкөмдөн биринчилерден болуп 1961-жылы Москвадагы инженердик-курулуш институтуна өттү. Биринчи курста күндүзү иштеп, кечинде окуп жүрүштү. Биринчи семестрде математикадан экзамен тапшырган кезде, группадагы 22-студенттен Насирдин «5» деген баа алыптыр, украин улутундагы бир кыз төрт, бир бала үч алыптыр, калгандары экзаменди тапшыра албай калышыптыр.

Февраль айынын аягында мага Насирдинден кат келди. Борбордук жогорку окуу жайларына балдар коркпостон

документтерин тапшырып келе беришсин, өзүң да келип тапшыргын дептир. Насирдиндин жолун жолдоп, кийинки жылы Көк-Белден беш бала Москвага окууга барып, өтүшүп, ийгиликтүү бүтүрүп келдик.

Студент убакта Кыргызстандан барган балдар ишемби, базар күндөрү бош убакыт боло калганда Насирдин жашаган общежитиеге барчубуз. Кайсы мезгилде барбайлы өзү менен бирге окугандарга математикадан, черчениеден, сопроматтан (сопротивление материалов деген татаал сабак бар эле) консультация берип отурчу. Өзү да аларды карап, мына ушулар мени убагында сен бул окуу жайында окуй албайсың, үйүңө эле кетип кал деп мазакташчу деп күлүп калаар эле.

Чогулганда киного кирчүбүз. Эгерде консультация ала турган студенттер көп болуп калса Насирдин киного барбай калып, ошолорго жардам берчү.

1965-жылы Москвадагы курулуш институтун ийгиликтүү бүтүргөндөн кийин, Кыргызстанга келди. Ош шаардык курулуш трестинде мастерликтен иш баштаган. Кыска мөөнөттө өз ишин мыкты билген адис катары коллективдин ишенимине кирип, кызматтан көтөрүлүп, №3 курулуш монтаждоо башкармасынын прорабы болуп иштей баштады. Ош шаарынын Араван көчөсүндөгү өзбек орто мектеби Насирдиндин прораб болуп иштеген кезиндеги өз алдынча курган биринчи курулушу. Курулуш кабыл алуу комиссиясынан жогорку баа менен кабыл алынганда сүйүнүчүн тең бөлүшүп, бирге жууганбыз.

Аз убакыт өтпөй курулуш трестинин участка башчысы болуп дайындалды. 1967-жылы Ош шаардык трестинин башкы технологу, 1968-70 жылдары ушул эле тресттин 5-курулуш монтаждоо башкармасынын башкы инженери кызматына дайындалды.

Ошол жылдары Ошто пахтадан кездеме токуучу комбинатынын курулушу негизги курулуштардын бири болуп саналуучу. Бул комбинаттын курулушуна Насирдиндин кошкон салымы арбын болгон.

Комбинаттын ишке тапшырылышына эки ай калганда партиянын областтык комитетинин биринчи катчысы Сүйүнбаев Акматбек Сүттүбаевич чакырып, жакшы иштеп жаткандыгын белгилеп, областтык партия комитетинин курулуш бөлүмүнүн инструкторлугуна дайындайт.

1970-жылы Ош областтык партиялык комитетинин катчысы Султан Ибраимов Исановду Нарынгидроэнерго-стой курулуш башкармалыгынын парткомунун секретарлыгына дайындайт. Бул кызматта иштеген убагында партиялык, коомдук ишмер катары, адамдык асыл сапаттары жөнүндө ошол мезгилде аны менен бирге иштеген өзүнүн жардамчысы, согуштун ардагери Пыка Ефим Сергеевич « Насирдиндин мыкты сапаттарын бирге иштеп байкадым, айрыкча жөнөкөйлүгү, кээ бир жетекчилерге мүнөздүү өзүм билемдик пикир, басымдуу үн, сыртын салган көз караш жоктугу, иш боюнча тапшырма берип, анын аткарылышын көзөмөлдөө жагы мага жакшы таасир калтырчу» деп белгилейт.

Нарынгидроэнергострой трестинин жетекчиси Сергей Зоосим Львович, башкы инженери Хурыев Казбек Бексултанович сыяктуу авторитети күчтүү жетекчилер менен тез тил табышып, чоң абройго ээ болду, булардан билими боюнча да кем калбай, жогорку деңгээлдеги инженер-куруучу экенин көрсөтө алды.

Алар өндүрүштүк иштерди талкуулоодо, кадрларды жайгаштыруу, которуштуруу маселесин чечүүдө Исанов менен сөзсүз макулдашуучу болушту.

Кыргызстанда энергетика тармагын көтөрүүдөгү эмгеги, өндүрүштүк ийгиликтерди жараткандыгы менен эл арасында жана жогорку жетекчилердин алдында чоң кадыр баркка ээ болду.

1974-жылы күз айларында Кыргызстан ЛКЖС Ош областтык комитетинин биринчи катчысы болуп дайындалды.

Бул жөнүндө Насирдин өзү мындай дейт: «Мени күтүүсүздөн Султан Ибраимович өзү чакырып, обкомдун бюросу сени башка ишке которууну туура көрдү. Областта жаштар менен иштөө талаптагыдай жолго коюлбай жатат. Азыркы иштеп жаткан жеринде жаштар менен жүргүзгөн иш-тажрыйбаны эске алып сени областка которууну туура көрдүк. Султан Ибраимович Нарын ГЭСтин курулушунун бүтүшүнө аз убакыт калды, курулуш бүткөнгө чейин өз ордумда эле иштеп турбайынбы деп сурандым. Ал киши күлүп, сенин оюңду түшүндүм. ГЭСтин курулушу бүтөрү менен куруучуларга орден-медалдар, сыйлыктар тапшырылат, сенин кошкон эмгегиң дагы эске алынат. Жаштар менен областтык деңгээлде иштөө көп эмгекти талап кылат, сен мындан да оор кызматтардын тепкичтерин басып өтгүн, бул тармакта да ишти жакшы жолго коёруна обкомдун бюросу ишенет, келип иштегин деп, областтык жаштар комитетинин башчылыгына дайындаган.»

Бул кызматта Насирдин 1975-жылга чейин ийгиликтүү иштеди, ал бул иштерде жаштарды турмуш жолуна туура багыттоодо, алардын эмгекке болгон кызыгуусун арттырууда натыйжалуу иштөө менен жаштар арасында чоң кадыр-барка ээ болду.

1975-жылы Султан Ибраимовичтин демилгеси менен Папан-Кожокелен-Кичик-Алай жолу курула баштады. Курулушта жалаң жаштар иштешкен. Жол бүтөөрү менен анын эки тарабына кайын көчөттөрүн отургузушуп, Султан Ибраимович өзү баш болуп комсомолдордун күчү менен аллея уюштурушкан. Көчөттөрдү отургузуп жатканда Султан Ибраимович чөнтөгүнөн бир алтын тыйын алып Насирдинге көрсөтүп, мен карып калдым сен жашсың ушул көчөт эгилген жерди эстеп калгын деп алтын тыйынды көчөт казылган чуңкурга таштап көчөттү отургузушат. Бул дарактын өсүшүнө көзөмөл кылып байкап жүр деп табыштайт. Жалпы аллеянын өсүп жетилишине көзөмөлдү областтык жаштар комитетине тапшырат.

Насирдин Султан Ибраимовичти өзүнүн «кумири» деп эсептеп: «Аты да Султан, өзү да султан» деп сыймыктануу менен айтып калаар эле. Ошондуктан чоң уулунун атын Султан деп койгон болчу.

Султан Ибраимовичтин көзү өтүп кеткенден кийин, айылга энесин көргөнү келип, мага телефон чалып, тез кел Папанга барып келебиз деди. Папан айылына бардык. Баягы отургузулган кайындарды кышта элдер отунга кыйып кетип, аллея начар абалда экенин көрүп, Султан Ибраимовичтин сөздөрүн эстеп, абдан ыза болуп, өзүн күнөөкөр сезип турду.

Кыргызстан компартиясынын борбодук комитетинин курулуш жана чарба бөлүмүнүн башчысынын орун басары, башчысы болуп турганда күнү-түнү тыным албай, берилген тапшырмаларды аткарууда темирдей эрки, чыныгы таланты жана жөндөмү бар экенин көрсөтүп, эл оозуна алынды. Ушул ийгиликтер анын 1984-жылы Кыргыз ССринин курулуш министри кызматына жеткирди. Анын саясий аренага чыгышы ушул кызматтан башталды.

1988-жылы Ысык-Көл областынын аткаруу комитетинин төрагасы кызматын аркалады.

1990-жылы Кыргыз Республикасынын вице-президенти болду.

1991-жылы Кыргыз Республикасынын Премьер-министри болуп дайындалды.

Элдин ичинде, эл аралык байланыштарда чоң кадыр-барк күттү.

Бишкекке командировкага барганда дайыма телефон чалып ден соолугун сурап же жолугуп турчумун. 1991-жылы июль айында барып телефон чалсам жардамчысы Москвага кетти деп айтты. Бир күндөн кийин телефон чалсам, кечээ келди эле бүгүн кайрадан Москвага учуп кетти деп айтты. Эртеси келди. Мен андан эмне үчүн үч күндүн ичинде эки жолу Москвага барып келгенине кызыктым.

Ал мындай деди: Мурдагы барганымда бизди 23 кишини американын элчилиги шаардын сыртындагы токойдун ичиндеги резиденциясына чакырышты. АКШнын мамлекеттик катчысы Джрж Бейкер бир аз кечигип келди. Кечикенинин себебин М.С.Горбачев менен сүйлөшүүлөр созулуп кеткенин айтып кечирим сурады. Ал бизге кайрылып, союздагы учурдагы абал, экономикалык кризис, өндүрүштүн төмөндөп жаткандыгы жөнүндө сиздердин ой-пикириниздерди билейин дедим эле деп айтты. Жолугушууга баргандардын ичинде илимдин докторлору, союздагы орчундуу ишканалардын жетекчилери, жети союздук республикалардын президенттери Собчак, Жириновский, Мавриониди. Г.Попов, Ю.Лушков, Элчибей ж.б жетекчилер катышышты. Чакырылгандар ой-пикирлерин айтышып, күнөөнү негизинен союздун президентине, өкмөттүн жетекчисине коюп жатышты.

Союздун ичиндеги башаламандыктын болушуна негизинен кайра куруу, айкындуулук күнөөлүү экендигин айтып, Президентти, өкмөттү сотко берип, иштен кетируү керек экендигин айтышып, ушул маселеде жардам берүүсүн өтүнүштү.

Джорж Бейкер мага кайрылып, бул жөнүндө сиздин пикириңиз кандай деп сурады. Ал буларды айтты:

«Мен мамлекеттик катчынын Москвага келерден эки күн мурда жакынкы чыгышта Израиль мамлекети менен Палестинанын ортосунда согуш оту коркунучу пайда болуп жаткан кезде, ал жерде тынчтыкты орнотууда мамлекеттик катчынын салымы абдан зор экенин айтып, ыраазычылык. билдирдим союздагы жогорудагы айтылган кемчиликтерди, саясий, экономикалык абалдын начарлап бара жаткандыгын жою жагы биздин өзүбүздүн негизги милдет

экендигин, мамлекеттик катчы биздин мамлекеттин ички турмушуна кирише албастыгын, түзүлгөн абалдан чыгып кетүү боюнча ой-пикирлеримди айттым. Ал эми мамлекеттик катчыга жер жүзүндө тынчтыкты орнотууда ишине ийгиликтерди кааладым.

Мамкатчы менен жаныма келип, подногосту эки бокал шампандын бир рюмкасын мага сунуп, бир рюмкасын өзү алып, залда отургандарга кайрылып мен ушул бокалды Насирдин Исановдун ден-соолугу үчүн аламын деп ичип жиберди.

Кийинки күнү М.С.Горбачев учурдагы экономикалык оор абалдан чыгып кетүү боюнча боло турган кеңешмесине чакырыптыр. Кеңешме кеп талаш-тартыштар менен өттү. Ушуга чейин мен Горбачев менен эч жолугушпаган элем. Ал киши кеңешмеде мага эски таанышындай Насирдин деп атыман айтып кайрылып өз ой-пикиринди айтчы деди. Мен ойлорумду айттым».

Насирдин экөөбүздүн ортобуздагы ачык-айкын айтылган сүйлөшүлгөн сөздөр эч качан тышкары чыкпаганын ал жакшы билчү. Ошондуктан ал менин берген суроолорума дайыма тартынбастан, кенен жооп берер эле.

Жогорудагы борбордо болуп өткөн чет элдиктер менен сүйлөшүүлөр, Горбачев менен жолугушуу, борбор орчундуу маселелер боюнча Премьер-министр менен эсептешип, анын пикирин колдоп жатканы, калк ичинде улам жогорулап бара жаткан аброю кимдир бирөөлөрдүн тынчын алып, терең ойлонтуп жаткан учур эле.

Н.Исанов экономика илимдеринин кандидаты, СССР инженердик академиясынын академиги, СССРдин жана Кыргыз ССРинин эл депутаты, сөздүк парламенттин жана республиканын мамлекеттик Кеңешинин мүчөсү болгон.

Насирдин экономика илимдеринин кандидаттык диссертациясын жактап жаткан кезде ВАКтын жетекчиси анын мүчөлөрүнө кайрылып мындай дептир: Биздин алдыбыздагы олтурган жаш жигиттин кандидаттык илимий диссертациясын уктуруздар. Бул жигит менин оюмча рынок экономикасы боюнча билими, алысты көрө билүүсү жагынан СССР министрлер советинин жетекчиси Н.Рыжковко караганда жыйырма жыл алдыда бара жаткандыгын көрсөттү. Ошондуктан бул жаш жигитке СССР инженердик академиясынын академиги деген наам берүү менен анык мүчөлүккө кабыл алсак.

СССР инженердик академиядан 500 рубль маяна чектешиптир. Ушул кубанычтуу окуяны да бирге белгиледик.

Насирдин Исанов кыргыз элине эбегейсиз чоң эмгек калтырды. Кыргыз мамлекети эгемендүүлүк алган учурда, өзүнүн жетик саясатчы кемеңгер жетекчи экендигин көрсөттү. «Элдiki элге, жер байлыктарынын ээси Кыргыз эли» деген принцибин туу тутту. Өзүнүн курч сөзү, принциптүү көз караштары менен иш тутуп саясий курмандыкка чалынды. Эл үчүн иштеп тим болбостон өзүнүн өмүрү менен жооп берди.

Өзүнүн жөнөкөйлүгү, иш билгилиги, жүрөгү актыгы, колу тазалыгы, байлыкты, бийликти, ач көздүктү акыркы орунга коюп, тазалык менен чынчылдыкты, жакшылык менен кең пейилдүүлүктү алдыңкы орунга койгон ак ниет инсан кыска, бирок нуска жашоосунда өзүнүн өмүрүн өрнөк катары кийинки муунга, жаштарга калтырып кетти.

Мамлекеттин казынасына, элдин мүлкүнө суук колун салган жок. Кээ бир чиновниктер сыяктуу иномарка машиналарды биринен бирин алмаштырып минбеди, кабаттап, асман тиреген үйлөрдү салбады. Кайсы жерде иштебесин элдин алкоосуна гана арзыды. Ал «адам баласы байлыгы, бийлиги менен элдин жүрөгүнөн орун ала албайт» деп айтаар эле.

Республиканын ички экономикалык, социалдык жана маданий маселелери Премьер -министрдин милдеттерине киргендиктен, алтын кендерин иштетүү мезгилдин талабы болгон. 1991-жылдын күз айларында «Макмал» алтын кенинин алтынын Швейцария мамлекетине алып барып, аффинаждап келүү зарыл болгондуктан Президент жана Премьер-министр ал жакка барууга даярдык көрүшөт. Мурдагы пландары боюнча мамлекеттик самолет менен барышмак. Бирок жөнөөргө бир күн калганда А.Акаев Насирдинге: Швейцарияга барууга бекер самолет болуп калды, ошону менен баралык мамлекеттин акчасын коротпой дейт. Насирдин ал жакта бизди ким тосуп алат, таможня маселеси кандай болот десе, бардык маселелер чечилген, элчиликтин кишилери тосуп алат деп коёт.

А.Акаев экөө Швейцарияга учуп барышса аэропортто аларды Майрам Акаева, Чынгыз Айтматов жана анын баласы Санжар тосуп алышат.

Ал жерде Кумтөр алтын кенин иштетүү боюнча «Кыргыздын досу» леп атанган Б.Бриштейн жана ал аркылуу түзүлгөн «Сибабеко» корпорациясы менен келишим түзүү жагын

сунушташат. Насирдин келишимде Кыргызстандын үлүшү даяр болгон товардык алтындан 68,7 пайызы биздин мамлекетке көнсө макул экендигин бидирет. Алар буга макул болушпайт. Келишим боюнча алардын ортосунда бир топ сөздөр өтөт. Насирдин эч кандай келишимге кол койбостон келе берет.

Бул маселе боюнча Жогорку Кеңеш Н.Исановдун келишимде колу бар-жогун билүү үчүн журналист Камил Баялиновду Швейцарияга жөнөтөт. К. Баялинов эч бир документте Н.Исановдун колу жоктугун тактап келет.

Көп жылдар бою ичимде сактап жүргөн, Насирдиндин өз оозунан ушул уккандарымды 22 жылдан ашык убакыт өткөндөн кийин болсо анын арбагы ыраазы болсун да ачыкка чыгардым. Анткени түшүмө кирген сайын: «Таштемир жакын сырдаш досум элең го, эл арасындагы сөз болуп жаткан көп нерселерди бүдөмүктөтпөй өз сөзүңдү айтып койбойсуңбу, болгон чындыкты мен сага гана айтчуу элем го дей бергенсийт».

Айылдаш, жердеш карындашыбыз Назикан Мурзабаеванын Насирдинге арнап жазган саптарын келтирүүнү туура таптым.

Байлык деген муз сыяктуу, эрип кеткен күн тийсе,

Бийлик деген куш сыяктуу учуп кеткен кол тийсе.

Адамдыгын түбөлүктүү эл ичинде баркталган.

Адам деген ыйык атын жүрөктөрдө сакталган.

Жусуп акын айтып кеткен,

Адам болуп улуу бол.

Адамдыктан башталат го.

Сага келчүү улуу жол.

Байлык, бийлик бул экөө тең,

Адамдыктын артында.

Адам атын актаганды,

Урмат кылат калкымда.

Улуу инсандын күч кубаты, кайраты толуп турган мезгилде, эли үчүн дагы далай иштерди жасап береринде таш боор ажал кырк сегиз жаш курагында арабыздан алып кетти, андан бери убакыт учкан куштай зымырап жыйырма эки жыл өтүп кетиптир.

Бул жылдардын аралыгында мамлекетибизде үч президент, жыйырмадан ашуун премьер-министр алмашыптыр. Бирок кыргыз эли ушул күнгө чейин жетимчиликтен арыла элек. Элибиздин

санжырасында айтылгандай: «Ата-энеси өлгөн бала жетим эмес, жетим бул-бактысы, башчысы жок эл» деп. Балким Насирдин тирүү болгондо элди ошол жетимдиктен куткарган жетекчи болоор беле. Кантсе да тагдырдын буйругу ушундай окшойт.

Жороев Таштемир

-Насирдин Исановдун замандаш досу.

Казат АКМАТОВ, коомдук ишмер:

- Чынчыл, калыс жүргөн адамдардын жүзү дайыма жарык болот. Насирдин жылдызы жанып, жаркылдаган, ыйманы ысык жигит болчу. Курулуш министри болуп, андан кийин Ысык-Көлгө областык аткаруу комитетинин төрагасы болуп кеткенде министр кезинде жашаган үйү мага тийип калды. Азыр биринчи үй-бүлөмдүн балдары ошол жерде жашап жатат. Президенттик шайлоо өткөргөндө Аскар Акаев менен Насирдин Исанов алдыга оозуп чыгып, экөөнүн ортосунда 3-4 добуш эле айырма болгон. Экөө эриш-аркак болуп жакшы иштеди. Бирок, тилекке каршы өмүрү кыска болду. Кыргызда жакшы адамды өлүмгө кыйбайт. Жол кырыгынан каза болгону табышмак болуп, бүгүнкү күнгө чейин эл арасында ар кандай божомолдор айтылып келет. Улуу адамдар жөнүндө уламыштар жаралып, уламыштарда өзү каарман катары аты өчпөй түбөлүккө кала берет. Насирдин арабызда жок болсо да анын эмгектери, асыл сапаттары элдин эсинде, жүрөгүндө жашап келет, жашай берет.

Надира НАРМАТОВА Жогорку Кенештин депутаты:

- Жумуриятыбыздын бардык аймагында жол, суу, социалдык жагдай бирдей абалда. Аткаруу бийлиги менен элдин ортосундагы ажырым өтө чоң. Мына ошол бийлик менен элге казычылык кылып, көпүрө болуп, ар кандай маселелерди чечүүдө колдон келген аракетти жасап келебиз. 22-март күнү аймактарды кыдырууда Ноокат районунун "Көк-Бел" айылына барып, элет эли менен жолугуштум. Жолугушууда аталган айылдан чыккан Кыргызстандын туңгуч Премьер-министри Насирдин Исановдун 70 жылдыгын белгилөө жөнүндө сөз козголуп, бир топ сунуш-пикирлер айтылды. Исхак Раззаков, Апсамат Масалиевден кийинки эле таза иштеп, элге ак кызмат кылган эр-азамат деп Насирдин Исановду атасак болот, өкүнүчтүүсү, калкына кадыры сиңип оозго

алаарлык эмгек жасаса да ал кишинин көзү өткөндөн кийин, улуу инсандын атын өчүрбөй урпактарга калтыруу үчүн жетиштүү көңүл бурулбай келет. Белгилеп айта кетчү жагдай, Курулуш министри, Обком, Премьер-министр болуп, каймактуу кызматтарда иштесе да өзүнө катар-катар үй салып, байлык топтогон эмес. Кичи мекени болгон айылына да көзгө көрүнөөрлүк жардам бералбаптыр. Анткени, мамлекеттик кызматта жүрүп «ичип жеди» деген атка конбоюн деп жаман сөздөн оолак болууну каалаган. Айыл аксакалдары "Оо дүйнөдө жатса дагы уулубуздун басып өткөн жолун, эмгегин сыйлап азыркы бийлик башындагы жетекчилер Насирдин Исановдун туулуп өскөн айылындагы көйгөйлөргө көңүл буруп, 70 жылдыгы республикалык деңгээлде өткөрүлсө арбагы ыраазы болоор эле" деген ойлорун билдиришти. Мен бул маселени Жогорку Кеңештин парламенттик отурумунда сунуш кылып, сунушум колго алынып, протоколдук тапшырма катары өкмөткө берилди. 4-апрелде Жогорку Кеңештин токтому кабыл алынып, тиешелүү органдарга тапшырмалар жүктөлдү. Буюрса маарекени өткөрүү боюнча жакында атайын комиссия курамы түзүлүп, 1-майга чейин иш-пландар бекитилет. Ушундай үлгүлүү инсандардын атын өчүрбөй муундан-муунга өткөрүп берүү биздин адамдык парзыбыз.

МЕКЕНГЕ АРНАЛГАН ӨМҮР

Насирдин агабыз кыргысыктан каза болгондо: «Чоң болбой эле кой кайтарып, жанымда жүрө берсең болбойт беле»,-деп апасынын боздогонун укканда адамдар такааты жетип чыдап тура албады. Баары көз жашка чулганып, кандай айла кылсак ушул кемпирдин кайгысын жеңилдете алаар экенбиз деген ойдо болушту ошондо. Бул кыямат сымал каргашалуу окуя менин да эсимде түбөлүккө унутулгус болуп кала берди.

Ал 1991-жылдын 29-ноябры эле. Ошол кырсык жөнүндө да эл арасында ар түркүн сөздөр ушул күнгө чейин айтылып келет. Бирок алар жөнүндө андай-мындай деп айтууга менде эч кандай негиз да, фактылар да жок.

Насирдин Исанович өзү жашаган кыска өмүрүндө бүгүнкү күндө биз көп жетекчилерден көрө албай жаткан чынчылдыктын,

адилеттүүлүктүн, таза жашоонун, элге ак ниет кызмат кылуунун эталону боло алды десем аша чапкандык болбос.

Агабыздын 70 жылдыгын татыктуу өткөрүүгө көмөктөшүү ноокаттык ар бир атуулдун парзы деп эсептеймин. Көк-Бел, Исанов атындагы айыл округдарынын жашоочулары менен барып жолугушканыбызда, алар да карап турбастыгын, колдорунан келишинче маарекени өткөрүүгө кол кабыш кылышаарын билдиришти. Насирдин агабыздын жасаган иштерин, өткөргөн өрнөктүү өмүрүн элге даңазалап, өсүп келе жаткан жаштарга тарбиялык маанисин жеткирүү болуп саналат. Юбилейдин чегинде айылга керектүү инфраструктураларды өнүктүрүп, музейин кайрадан жабдып, мектептерди, жолдорду оңдоп, көпүрөлөрдү ж. б. курулуштарды көпкө чейин элге кызмат кыла тургандай кылып, көргөн сайын ошол курулган нерселер Насирдин агабыздын урматы менен болгонун эстетип тургандай жасоо зарыл.

Албетте, Насирдин Исанов ушундай урмат-сый менен эскерүүгө татыктуу инсан. Мындай экендиги анын өмүр жолуна бир сыйра көз кырын салганда эле билинет.

Тээ алтымышынчы жылдары Көк-Бел айылынан орто мектепти бүтүрүп, билим алууну эңсеп, Москва шаарына жөнөп кетет. Анын ал жакка баруусуна балким орус мектепте окуганы, айылыбызда көп сандаган орустардын жашашы, алардын орус эли, маданияты, билим алууга болгон мүмкүнчүлүктөрү жөнүндө айткандарынын таасирлери болсо керек деп ойлойм.

Адегенде 1960-жылы «Мосжилстрой» трестине жумушчу болуп иштей баштайт. Соң билимин өстүрүү үчүн 1961-жылы Москвадагы инженердик-курулуш институтуна окууга кирет. Окууну 1966-жылы ийгиликтүү аяктап, «Ошгорстрой» башкармалыгында мастер, участкада прораб, башкы технолог, ушул эле башкарманын СМУнун №5- трестинде башкы инженер болуп эмгектенет. Идиректүү жигит тез эле эл оозуна алына баштайт. Айрыкча билими, жөнөкөйлүгү менен башкаларды таң калтырат. Өзү үйрөнүш үчүн эрикпестен жумуштан кийин калып, башкалардын да отчетторун жасап, инженердик татаал эсептерди чыгарып берет.

Коммунисттик партиянын катарына кабыл алынганына жыл айланбай Ош обкомунун курулуш бөлүмүнүн инструкторлугуна дайындалат. Анан тез эле «Нарынгидрострой» курулуш башкармалыгынын парткомунун катчылык милдетин аркалайт.

1974-жылы комсомолдун областтык комитетинин катчылыгына шайланат. 1976-жылы Алма-Атадагы жогорку партиялык мектепти бүтүрөт. Кийин Кыргызстан Компартиясынын Борбордук Комитетинин курулуш жана шаардык чарба бөлүмүнүн башчысынын орун басары, башчысы болуп эмгектенет.

Кыргызстан компартиясынын борбордук комитетинин бөлүм башчысы болуп турган убакта мен да анын кабыл алуусунда болгомун. Мени анын өтө кичипейилдүүлүгү, маданияттуулугу аябай таң калтырган. Столунан туруп келип учурашып, маңдайына отургузуп алып, шашпай ал-жайды, эл журтту сурап жатты. Секретарына чай демдетип келип өзү куюп берип отурду. Кайсы окуу жайын бүтүргөнүмдү, кайсы жерде иштегенимди сураштырды. «Сендей жигиттерди өстүрүшүбүз керек, менин эсимде болот»,- деп эшиктин оозуна чейин узатып койду. Элге, тааныгандарга баарына салам айта баруумду табыштады.

1983-1988-жылдары курулуш министри, андан кийин ошол эле кызмат менен айкалыштырып Кыргыз ССРинин мамлекеттик курулуш комитетинин төрагасынын орун басары кызматында эмгектенет. Ушул жылдар аралыгында «Макмал» алтын комбинаты, Т.Сатылганов атындагы филармония, «Манас» аэропорту, Улуттук китепкана, Кара-Балта килем комбинаты сыяктуу көптөгөн маанилүү объекттердин курулушуна жетекчилик кылган.

1988-жылдын октябрь айынан тарта Ысык-Көл облусунун аткаруу комитетинин төрагасы кызматында болот. Иш менен катар, бош убактыларын текке кетирбей илимий эмгектин үстүндө да эмгектенген. 1990-жылы экономика илимдеринин кандидаттыгын жактайт. Ушул эле жылдын декабрында Кыргыз Республикасынын вице-президенттик кызматын ээлейт.

Ошол эле жылы Насирдин Исановдун кандидатурасы А.Масалиевдин, А.Жумагуловдун, А.Акаевдин катарында өлкөнүн биринчи президенттигине сунушталат. Бирок А.Акаев президент болуп шайланган.

1991-жылы январь айында Эгемендүү Кыргызстандын Премьер-министри болуп дайындалат.

Легендарлуу парламенттин депутаты Ж.Акимаалиевдин: «Насирдин Исановду премьер-министрлик кызматка «легендарлуу парламенттин» депутаттары бир добуштан колдоого алган. Ал табиятынан чынчыл, калыс, таза адам болгон. Ал саясатты да, экономиканы да, маданиятты да эң жакшы билген киши эле. Анын

ыр жазганын көпчүлүк билчү эмес», - деп айтканына эч нерсени кошумчалаштын кереги жок деп ойлойм.

Кызматта болгондо суз көрүнгөнү менен досторунун арасында аябай шайырланып, азилдешип, анекдот айтып, ыр окуп, комуз черткенине да бир нече ирет күбө болгомун. Ошондой убактардын биринде таң калып карап калган экемин, мени карап: «Абдыганы иним премьер-министр да ушундай болобу деп таңгалба. Кызматта жүргөндө жүрүм-турумдун атайын эрежелери, рамкасы болот, кызматтык этиканы сактайбыз. Мындайда досторум, аяштарым менен отурганда мен да жаштыгымды эстеп, булар менен кысылбай, ээн-эркин, ачылып сүйлөшкүм келет, көпкө жолукпай калсам досторумду, алардын кылык-жоруктарын аябай сагынып калам», - дегени эч эсимден кетпейт.

Ал кишидеги жөнөкөйлүк ушунчалык экен, бир жолу Көк-Бел айылына бир топ министрлерди ээрчитип келип:

-Мына менин туулуп өскөн айылым, кандай кенен, кооз жер. Бир эле жери суу жок. Жүз пайыз кайрак. Бирок ушул жерге Ак-Буура дарыясынан суу чыгаруу мүмкүнчүлүгү бар. Ушуну кандай кылабыз? Сунушунуздарды айтып, колуңардан келишинче бир жардам берип койсоңуздар, - деп суранды. Ошондо да өз айылына келип суу чыгарып бергиле деп буйруп жатат дебесин деген тейде тартынганы байкалып турду. Буйрук берсе деле болмок, ал кезде премьер-министр эмес алардан берараактагы чоңдордукун деле «ляппай» деп аткарып турган маал эле, бирок ага бийик маданияты, жогорку кызматтык этикасы жол бербеди. Бирок ал суранычы ишке ашпай, ошондон бир айдай убакыт өткөндөн кийин о дүйнө салды.

Насирдин агабыздын эмгеги татыктуу бааланып, «Эмгек Кызыл Туу», «Ардак белгиси» ордендери менен сыйланган. СССРдин инженердик академиясынын академиги, СССРдин эл депутаты болгон.

Борборубуз Бишкек шаарында эстелиги тургузулуп, көчөлөргө аты коюлду. Кыргызстан малекеттик курулуш, транспорт жана архитектура университетине ысмы ыйгарылды. Туулуп-өскөн айылына, айыл округуна, андагы мектепке аты берилди. Кыргызстан боюнча көптөгөн айылдарга жана башка объекттерге, Өзбекстандын Жалал-Кудук районундагы кыргыздар жашаган айылындагы бир чарбага жана мектепке да аты коюлган.

Өзү арабызда жок болсо да Н. Исановдун аты кыргыз элинин мамлекеттүүлүгүнүн өнүгүшүнө баа жеткис салым кошкон инсан

катары Кыргызстандын мамлекеттик жана коомдук чыгаан адамдарынын катарында түбөлүккө тура берет.

Абдыганы Алиев

ТУЦГУЧ ПРЕМЬЕР-МИНИСТР

1991-жылдын 29-ноябры. Кесепеттүү кырсык тороп, мүрт кеткен суук кабарды уккан Алима эне өпкө-өпкөсүнө батпай көз жашы көкүрөк ылдый сиңип жатты. Эне байкуш ботосун алдырган боз ингендей боздоп, шолоктоп уулун жоктоп турду. Мындай кыямат күнү эне бечара боздосо, адам жанына туралгыс...

Ошол кырсык болоордон бир күн мурун түш көрүптүр Алима эне. Абройлуу Атабай молдо, Алима эненин не бир түркүн түскө кубулган кооз, колундагы кербездей таяныч-такоол таягын сууруп алганда, көзү караңгылап кулап түшүптүр. Саарлап туруп, келме келтирип, ата-бабаларга куран окутуп, түлөө өткөрөйүн деп калган экен. Көзү кашайып эртеси медеринен айрылып отурбайбы. Көрсө, бул сырдуу түш энеге эртерээк эскерткен аян окшобойбу.

Алима эненин өкүнүч коштогон өксөөсү жароокер уулу Насирдиндин туурун таштап кеткен тагдырына моюн суналбай жүрүп, төгүлгөн чөйчөгү толбой, уулум деп убайым тартып атып, күтүүсүз баскан кырсыкка күйүп жүрүп, касирет-кайгыдан кабагы ачылбай, жанынан артык көргөн уулунун дидарына тойбой, узап кетпедиби, жарык-тык!... Ошон үчүн ичинен кан өтүп, онтоп жатып мына бул ыр саптарын кошкон тура:

Ак болоттой шырп этип,
Сынаарыңды билбедим.
Ак шумкар сымал шырп этип,
Учаарыңды билбедим.
Учаарыңды мен билсем,
Ак жибектен тор алып.
Тоспойт белем жолуңду,
Кошпойт бир белем жолумду.

Жолоочу шоопур мас бекен?
Жолунда душман кас бекен?
Эртелеп ажал жөнөткөн,

Кудайдын боору таш бекен?
Күйүп бир күйбөй кантейин,
Сенин күйүтүң тартып жүргөнчө,
Берекем өзүңө бирге кетейин.
Шырбаз бир союп эт кылган,
Сыпайы тандап дос кылган.
Шырбазы эти как болду,
Сыпайы достор жок болду.

Ушул мундуу саптарды кантип кайдыгер карап, жөн-жай окуй аласың? Бул саптарда Алима эненин гана кайгысы, өкүнүчү көлкүп жатпастан, уулунан айрылып, убайым тарткан далай энелердин арман-күүсү жатпайбы...

Кыргыз элине аттын кашкасындай белгилүү, саясый ишмер, окумуштуу, кара кылды как жарган калыс, тажрыйбалуу жетекчи, улуу инсан Насирдин Исанов аман болгондо быйыл 60 жашка чыкмак. Анын 48 жашында кесепеттүү кырсыктан каза болгонуна мына он эки жыл болду. Бөөдө кырсык кыргыздын кымбаттуулун, эли үчүн күйүп-жанган азаматын күтүлбөгөн жердей өлүмгө дуушар кылган.

Үстүбүздөгү жылдын июнь айынын башында эгемен Кыргызстандын туңгуч Премьер-министри, маркум Н.Исановдун 60 жылдыгына арналган илимий-практикалык конференция Кыргыз Республикасынын Президенти А.Акаевдин катышуусунда Ноокат жергесинде өтүшү, эл-журттун өзгөчө алкоосуна арзырлык иш болду. Андан көп өтпөй эле 5-ноябрда Бишкек шаарынын Эркиндик гүлбагынын эң кооз жерине Н.Исановдун айкели орнотулуп, ал расмий түрдө өткөрүлгөндүгү жалпыга маалым. Кыргыздын чыгаан уулу Н.Исанов 1943-жылы 7-ноябрда Ош облусунун Ноокат районундагы Көк-Бел айылында туулган. Эмгек жолун 1960-жылы Москва шаарында "Москвакурулуш" трестинде жумушчу болуп иштеп баштаган. 1961-жылы Москва инженерлик курулуш институтуна кирип, аны ийгиликтүү бүтүргөндөн кийин 1966-1967-жж. Кыргыз ССРинин "Ошшааркурулуш" трестинин курулуш-монтаждоо участкасында мастер, прораб, участканын начальниги, башкы технологу, кийин курулуш-монтаждоо башкарма-ыгынын инженери болуп эмгектенген. 1970-жылы Кыргызстан Компартиясынын Ош обкомунун курулуш бөлүмүндө инструктор, көп өтпөй эле, "Нарынгидроэнергокурулуш" башкармалыгынын парткомуун катчысы болуп шайланган. 1971-

1976-жж. Кыргызстан ЛЮКС Ош облустук комитетинде биринчи катчы болуп иштейт. Андан соң Кыргызстан Компартиясынын Борбордук Комитетинин курулуш жана шаар чарбасы бөлүмүнүн орун басары, андан көп өтпөй ошол бөлүмдүн башчысы болгон.

1983-жылы Кыргыз ССРинин Курулуш министри болуп дайындалган. 1986-жылы Кыргыз ССРинин мамлекеттик курулуш комитетинин төрагасынын орун басары - Республиканын министри болгон. 1988-жылы Ысыккөл облустук Советинин аткаруу комитетинин төрагалыгына шайланган. Окумуштуулук даражасы үчүн жазган диссертациясын СССР Министрлер Советинин алдындагы Эл чарба академиясында коргогон. Илимий эмгектери бааланып, СССР инженердик академиясына мүчө болгон. 1990-жылы 15-декабрда Кыргыз Республикасынын Президенти А.Акаевдин Указы менен Кыргыз Республикасынын Президенттик кеңешине мүчө болуп дайындалган. Ушул эле жылдын 19-декабрында Кыргыз Республикасынын Жогорку Советинин үчүнчү сессиясында Республиканын Вице-президенти болуп шайланган, ал эми 1991-жылдын 22-январында Жогорку Кеңеш аны Кыргыз Республикасынын Премьер-министри кызматына бекиткен.

Насирдин Исановдун өмүр жолундагы биз жогоруда санап өткөн орчундуу жылыштар менен ийгиликтер анын өзгөчө жөндөмүн жана ишмердүүлүгүн таасын тастыктап турат. Ал өзүнө тапшырган ишке жан-дили менен берилип, иштегендигинин натыйжасында ал жасаган иштер ар дайым ийгилик алып келип турганы, ак ниет эмгеги үчүн "Ардак белгиси", Эмгек Кызыл Туу ордендери жана медалдар менен сыйлангандыгы белгилүү. Эл-жери үчүн зор, баа жеткис эмгек өтөгөнүнө, ага тапшырылган тоодой милдеттерди абийирдүүлүк менен аткаргандыгына дегеле, анын кыска өмүрүндө жасап кеткен иштерине качан, кантип үлгүргөн дешип, саясый жана илимий чөйрөнүн өкүлдөрү алигүнчө таң калуу менен кеп кылышат...

Жакында айылга барып, Н.Исанов атындагы орто мектептин тажрыйбалуу мугалими, Эл агартуунун мыктысы Ташан Казыбаевге жолугуп, мектептин 11-классынын окуучусу Бүайша Алымсейитованын Насирдин агабызга арнап жазган ырын, анан дагы ошол мектепте 1998-1999-жылдары орус тили мугалими болуп иштеген Махабат Эсенбаевна Калдарованын мектептин дубал газетасында бадырайа, жөнөкөй, орус тилинде жазылган жан-дүйнө жаңырыгын атайы ала келген элем. Насирдин агабызга астейдил

арналган бул ырлар менен ойтолгоону бир сабын да өзгөртпөй же которуп, порумун бузбай окурман журтчулугуна сунуш кылуунун туура көрдүм.

СИЗДЕЙЛЕР ЭЛДЕ, САНАЛУУ ГАНА...

Көңүлдүү иштеп калайык калкка,
Көрүндүң эле далай бир журтка.
Ак көңүл сиздей эмгекчил адам,
Жаралат экен саналуу гана.

Көрө албас душман бар беле, ага,
Көз артып сага тар беле, ага.
Азгырып сени жолундан, ага,
Кырсыкка шылтап кылдыбы таба.

Кырсыктан уулуң өлдү деп, ага,
Элиңе кабар угулду ага.
Укканда бардык элимдин, ага,
Көзүнөн жашы куюлду, ага.

Кокустан кырсык болдубу, ага,
Душмандын көөнү толдубу, ага.
Чымындай жаның чыркырап, ага,
Оо дүйнө керек болдубу сага.

Уулуңда көңүл болбоду, ага,
Уктабай сизди ойлонуп, ага.
Ата деп, ыйлап таба албай, ага,
Курчады аны күтпөгөн санаа.

Кызыңдын жашы тамчылайт, ага,
Айталбай сыздайт арманын сага.
Күйүттүү арман басылбай, ага,
Сезимде калды дабасыз, ага.

Апаңыз калды айрылып, ага,
Айласыз сыздап кайгырып, ага.
Армандуу кошок кошуптур, ага,
Ажалга аттиң жок экен арга.

Жамгырдай төгүп көз жашын, ага,
Жубайың калды жамынып кара.

Жумуштан келип калса деп азыр,
Жолунду карап күткөнсүйт, ага.

Досторуң сени сагынды, ага,
Келсе деп самайт бир жолу гана.
Кетипсиң келбес өтө узак сапар,
Көрөөр күн аттиң шул беле, ага.

Таарыныч барбы тагдырга ага,
Тууганың калды жолукпай канча.
Мүрзөгө сөөгүң коёрдо, ага,
Тарткысы келбей топурак сага.

Топурак торкоо болсо дейм, ага,
Тозокту билбей өтүңүз, ага.
Жаткан жер жайлуу болсо дейм, ага,
Алыңыз орун бейиштен гана.

Кокбель. Какоё маленькоё село! Да, но именно здесь, в этой глуши, родился и вырос когда-то человек, имя которого потом узнал весь мир. Вскоре, неизвестное, крохотное, прекрасное местечко словно зазвучало этим именем. Ведь это - был ее любимый и великий сын - Насирдин Исанов. Не только это земля, но и вся страна гордилась своим сыном, видным деятелем, многогранно талантливым, добродушным человеком. Он для своего народа сделал все, что было в его силах.

Какоё счастье было родиться и учиться здесь, дышать воздухом, этого чудесного края, общаться с ее природой. Ведь это - была и есть земля Насирди-на Исанова. Но, сложная штука - жизнь!

Она внезапно уводит от нас самых дорогих людей. Недолго длилась наша радость. Мы навсегда потеряли любимого земляка и брата, человека духовного богатого, с доброй, широкой душой.

Мы, молодежь научились у него жить ради чего-то, конечно же, ради достижения своих намеченных целей. А наша цель - учиться и трудиться во имя народа, уметь постигать смысл прекрасного, найти в этой жизни свое достойное место и наконец, стать настоящим человеком.

И только хочется сказать: пусть нет тебя, но душа твоя с нами. Она гармонично сливается с нашей душой. Твой образ у нас перед глазами и ты жив в наших трудах и победах!...

Так хочется вернуть тебя!

Но такова судьба!

Мы будем с плачущей душой,

Лишь вспоминать тебя!

1998 год, 7 ноября.

Ооба, мында орду толбогон өкүнүч, бир жагынан эбегейсиз чоң сыймыктануу менен дале болсо, үмүт үзбөй, кең пейил, сүйкүмдүү агасын күткөн, түбөлүктүү түр көрсөтүп, атына таазим эткен ошол кичинекей Көк-Бел айылынын эки кызынын көкүрөктө көөнөрбөгөн көксөөсү, үлкөн сый-урматы жатпайбы!...

Тагдырдын жазмышына айла барбы! Таалайы ачылып, таскагы катуулап, келечеги кеңири көрүнүп калган чыгаан инсан жалган жашоодон кол үзүп, жаркын өмүрү жалп өчпөдүбү! Кантебиз, жараткан өзү жакшыларды эрте алып кетет окшобойбу. Насирдин агабыз болгон убактысын элге арнаптыр. Эл үчүн дегенде көкүрөгү менен көңүл төшөп, үйрүлүп түшкөн жан эле дешет. Анан да, чарчап-чаалыкканда комузунун кылдарын муңдуу дирилдетип бүгүн чыгара, эргип чертип, бүт дүйнөнү түрө кыдыргандай, жарпы жазылып, сүйкүмдүү жүзү албыра түшчү экен... Ушундай жароокер, таланттуу, күйүмдүү эл уулунун бүгүн арабызда жоктугу улуу өкүнүч эмеспи.

Арга канча, Насирдин Исановдун намыстуу, абийирдүү, атуулдук жана ишмердүү өтөлгөлүү өмүрү бүтүндөй кыргыз элинин жүрөгүндө түбөлүккө сакталып, кыргыз тарыхынын барактарында алтын тамгалар менен жазылып, өз ордун таап, өзгөчө кийинки муундарга зор үлгү болуу менен бирге, элине түбөлүккө жарык күйгөн жылдыздай жанып кала берерине ишенем.

Сагын УМ АРОВ,

газетанын атайын кабарчысы

ӨМҮР БИЗДЕН ӨТҮП КЕТСЕ, ЭЛ ЭМГЕКТЕН ЭСКЕРСИН!

Залкарын эл унутпайт

Кыргыз элинин көпчүлүктүн көз учунда, көңүл тушунда жүргөн кайкашка чыгаан залкар уул-кыздары журтубуздун эсинде түбөлүк сакталып калуусу үчүн кам көрүү ар бирибиз үчүн негизги милдеттеринен болууга тийиш. Кыргыз элинин ошондой залкар уулдарынын бири Кыргыз Республикасынын көрүнүктүү мамлекеттик жана коомдук ишмер, инженер-куруучу, экономика илимдеринин кандидаты, мурдагы СССРдин инженердик академиясынын Союздук парламенттин жана республиканын мамлекеттик советинин мүчөсү, Кыргызстан Борбордук Комитетинин курулуш бөлүмүнүн башчысы, Кыргыз Республикасынын курулуш министри, Ысык-Көл областтык аткаруу комитетинин төрагасы, Кыргыз Республикасынын вице-президенти, Кыргыз Республикасынын тунгуч премьер-министри Насирдин Исанов 1943-жылы 8-ноябрда Көк-Бел айылында жумушчунун үй-бүлөсүндө туулган. Ал жакшы, үлгүлүү үй-бүлөдө тарбияланып өстү. Кыргыз эли кылымдардан бери турмушу мал менен тыгыз байланышып келгени белгилүү. Ата-бабаларыбыз мал багуунун бай тажрыйбаларын кийики муундарга калтырып келди. Матмусаев Исан аба да кыргыз элинин нукура жашоо-тиричилиги төрт түлүк мал менен ажырагыс байланышта болуп келгендей эле аскасы асман тиреген ак мөңгүлүү Алтын-Казык тоосунун этегинен орун алган мал киндиктүү ошол мезгилдеги №44 жылкы заводунда өз жашоосун өткөрүп келген. Исан аба согуш мезгилинде аскерге барбаптыр, анткени айылда да белдуу адам керек болгон. Кандай гана иш тапшырылбасын, мейли эгин оруп-жыюуда, кырман көтөрүүдө, жылкыларды багууда жана ага жетечилик кылуу иштеринде натыйжалуу, үлгүлүү жумуштарды аткарып келди. Көк-Бел айылында түптүү эл менен бирге орустар, украиндер, казактар, балкарлар, чечендер да жана башка улуттардын өкүлдөрү жашашкан. Эмгекти сүйгөн, өз ишин мыкты билген, колунан көөрү төгүлгөн, достук менен ширелишкен көп улуттуу эл ал мезгилде № 44-жылкы заводунун экономикасынын социалдык абалын, маданий деңгээлин көтөрүүдө көптөгөн жемиштүү иштерди жүргүзүп келишти жана алардын арасында Исан абанын да өз орду бар эле. Ал бригадир, андан кийин көп жылдар бою жылкы бригадири болуп иштеп жүрүп ардактуу эс алууга чыкты. Араб тилин да жакшы өздөштүргөн, молдолук да жагы бар, ыйман жолунда жүргөн адам болчу. Матмусаев Исан аба

менен Матмусаева Алима эне Насирдиндей уулду тарбиялап өстүргөндөрүнө сыймыктанар эле. Чындыгында кийинчерээк кыргыз эли сыймыктана турган элдик уулга тете деңгээлге жетти. Ар бир адамдын ишке болгон мамилеси, балага болгон мээрими ошол эненин акылына, билимине жана маданиятына жараша болор беле. Алима эне сүйүктүү, ары сыймыктуу уулу жөнүндө төмөндөгүдөй эскерме берген эле: «Насирдин эс тартып, акыл токтотуп, сөз маанисин түшүнүп калган мезгилинде эле өз курагындагы балдар менен көп ойнобостон, оюнга көп алаксыбай атасынын жанынан айланчыктап чыкчу эмес. Айрыкча чондордун кеп-сөзүнө, аңгемелерине аябай кызыкчу жана таасир алчу. Мен айтып берген жомокторду, баяндарды көңүлүнө түйүп калууга тырышчу. Кийин мектепке барып кат таанып, китепке тиши өтө баштаган мезгилде колунан китеп түшпөй жүрдү. Ошентип, мектеп жылдарында жалпы билим берүүчү орто мектептин окуу китептеринде илимдин негизги маани-маңызын өзүнө сиңирип алууга үлгүргөн. Тоо булагындай оргуштап турган тунук акылы, кеч максаттуу билимдүүлүгү, ой корутундулоо, жалпылоо көрүнүштөрү, сүйлөө маданиятындагы учкул таамай сөздөрү өз курагындагы балдарды, айрыкча өзүнөн кичине жаштагыларды тамшандырып жүргөнүн сезип, көп байкачу элем»-деп эскерет. Кийин каргашалуу куу тумшук кабар элдин эсин эки кылып, кулак тунжурап, аң-сезим алай-дүлөй абалда болуп, ичтен сызып жатканда Алима энеге жароокер сүйкүмдүү уулу «Насирдин Исанов Кыргызстандын социалдык-экономикалык жактан өнүктүрүүнүн кечиктирилгис милдеттерин аткарып жүргөн учурда каза болду»-деген кабарды укканда, ботосун алдырган боз ингендей боздоп, сай-сөөгү сыздап, колундагы таягы колунан түшүп, көзү караңгылап кетип үч сааттан кийин өзүнө келет. Күтүүсүз келген кырсыкка күйүп жүрүп, кошок кошуп, аны мезгил-мезгилинде эстеп ыйлап, боздоп жүрүп, көзү өттү. Ал кошогунан үзүндү:

«Ак болоттой шыр этип, сынарыңды билбедим,
Ак шумкар сымал шыр этип учарыңды билбедим.
Учарыңды мен билсем, ак жибектен тары кылып,
Тоспойт белем жолунду, кошпойт белем жолумду.
Жолоочу шоопур мас бекен, жолунда душман бар бекен,
Эртелеп ажал жанашкан, Кудайдын кылган иши экен.
Сенин күйүтүң тартып жүргөнчө, өзүңө бирге кетейин.
Айланайын берекем, күйүп бир күйбөй кантейин...».

Мындай сай-сөөктү сыздаткан кошогунун учу саартан кечке айтса да түгөнгүдөй эмес эле. Андай саптарды угуп, көз жаш төкпөгөн тууган-уруктары, коңшу-колондору калбады окшойт. Насирдин Исанов мектепти «эң жакшы» деген баалар менен окуду. «Аганы көрүп ини өсөт» дегендей Насирдин ага бизден үч класс мурда окуду. Анын баскан- турганы, өзүн коомдук жайларда алып жүрүүсү, классташ балдарына болгон мамилеси, сүйлөгөн сөздөрү мектеп линейкаларда көтөргөн демилгелери, акылга дыйкандыгы, мүнөзүндөгү жөнөкөйлүгү, тартиптүүлүгү, токтоолугу, көрөгөчтүгү, сабырдуулугу, өзүнөн кийинки класстарда окуган окуучуларга чоң таасир калтырар эле. Анын окуудагы ыкмасы эртең боло турган жаңы темага алдын ала даярданып, эгер мугалим жок болуп калса, Насирдин кадимки мугалимдей эле деңгээлде жаңы теманы түшүндүрө турганын классташтары сыймыктануу менен эскеришет. Мектепте айрым сабактарынан окушкан мугалимдери менен тигил же бул тема менен талашып, аны далил менен көрсөттү деген окуяларын бирге окуган балдары айтып калышканда, биз ага таң калып суктанар элек. Бала кезинде ал зээндүү, сергек, боорукер, көп кырдуу эле. Ал ыр жазчу, комуз чертчү. Мектепте эң алдыңкы, үлгүлүү окуучу активист катары бир нече коомдук иштерди уюштуруп, өз учурунда ар түрдүү темада диспуттарды өткөрүп, өздүк-көркөм чыгармачылык кружокторунун активдүү катышуучуларынан болчу. Насирдин ага жана аны менен бирге окугтан балдар Көк-Бел орто мектебинин толук курсун окушуп, Ломоносов атындагы орто мектепке филиал болгондуктан, орто мектептин бүтүрүү экзамендерин Ломоносов атындагы мектепке барып тапшырышат. Базалык мектепте бир дагы окуучу жалаң «5» деген баага тапшырган окуучу болгон эмес экен. Базалык мектептен чыкпай, филиал болгон Көк-Бел мектебинин медалист чыгарсак, бизге уят-деп сокур намыс менен бир «чыкма мугалим» бир сабактан «4» деген бааны атайлап эле коюп койгонун классташтары айтып жүрүшөт. Мына ушундай көрүнүштүн натыйжасында Насирдин медалга көрсөтүлбөй калганына өзү да, коомчулук да аябай нааразы болгон. Табият тартуулаган сергектиги, зиректиги, акылынын тунуктугу, өз мезгилинин илебин туура түшүнүп, бала болсо да согуштан кийинки оор мезгилге аралаш чоңойду, эс тартып жана өз курдаштарынан өзгөчөлөнүп. Бул чөлкөмдөн эң биринчилерден болуп 1961-жылы Москвадагы инженердик-курулуш институтуна тапшырып, аны 1965-жылы

ийгиликтүү бүтүрдү. Жогорку билимге ээ болгондон кийин өзү окуган институтка иштөөнү сунуш кылышса да ага макул болбой Кыргызстанга келип иштөөнү максат кылат. Ошентип, эмгек жолун 1965-67-жылдары Ошгорстрой трестинин 3-курулуш-монтаж башкармасынын мастери, прорабы, участогунун башкармасы кызматтарында иштейт. 1967-жылы Ошгорстрой трестинин башкы технологу, 1969-70-жылдары Ошгорстрой трестинин 5-курулуш-монтаж башкармасынын башкы инженери болуп эмгектенген. Анын өз ишин терең билгендиги, жоопкерчиликти сезгендиги, жөнөкөйлүгү, адамдарга мамиле жасоонун не бир татаал сырларын өздөштүрүүсү, көрөгөчтүгү, кыраакылыгы ошол жылдарда калыптана баштайт. Насирдин Исановдун чыныгы ишмердүүлүгүн, уюштуруучулук жөндөмүн, билиминин жогорку деңгээлин байкаган Кыргызстан Компартиясынын Ош областтык комитетинин биринчи секретары Султан Ибраимов Кыргызстан Компартиясынын инструктору кызматына чакырат. Ал ишинде акылгөйлүгү дилине уялап, кичи пейилдиги, тазалыгы, жөнөкөйлүгү, уюштуруучулук жөндөмдүүлүгү көрүнүп, жогорку жетекчи-лердин жана элдин ишенимине ээ болот. Мындай эмгегинин натыйжасында 1970-74-жылдарда «Нарынгидроэнерго-строй» курулуш башкармасынын парткомунун секретары болуп эмгектенди. Кара-Кол поселогундагы көп улуттуу эл менен иштөөдө эл достугун, анын биримдигин көтөрүүдө эң бир натыйжалуу иштерди жүргүздү. Кыргыз жериндеги эң орчундуу болуп эсептелген энергетика тармагын көтөрүүдөгү эмгек жана эстен чыккыс ийгиликтерди жараткандыгы менен чоң кадыр-баркка ээ болду.

1974-76-жылдары Кыргызстан ЛКЖС Ош областтык комитетинин биринчи секретары болуп шайланды. Ал бул иште жаштарды туура турмуш жолуна түшүрүү үчүн аларды окууга, эмгекке болгон кызыгууларын арттырууга өз кесиптеринин сырларын өздөштүрүүдө комсомол жаштардын конкреттүү иш чараларынын негизинде бир топ натыйжалуу ийгиликтерге жетишти. Жаш мезгилинен эле акылгөй Насирдин Исанов өз калыбынан жазбай, бирге иштешкен адамдардын көңүлүн калтырбай, кээ бир жетекчилердей кагып-силкпеген, башка кызматкерлердин ой-пикирин угуп, аны талдап иш жүргүзө турганын бирге иштешкен замандаштары эскеришет. Ал жумшак, ак көңүл инсан эле, ал эми ар бир кызматчынын ишинин шартына

жараша талапты коё билген. Берилген милдеттердин аткарылышына такай контролдук кылып, тапшырылган иштин жогорку деңгээлде аткарылышына жетишер эле. Ал эми Кыргызстан Борбордук Комитетинде иштеген жылдарда күнү-түнү тынбай эмгектенүүгө туура келди, анткени нечендеген жооптуу тапшырмаларды аткаруу жан ар түрдүү документтерди толтуруу, аны аткаруу үчүн темирдей эрк, жогорку билим, чыныгы талант жана жөндөм керек эле. Албетте, Насирдин агага мындай татаал жолду басып өтүү, улуу мектептен жуурулуп, такшалып чыкканга өбөлгө болду жана коомдук саясий турмушунда анын унутулгус изи калды. Акыл-эси толук жетишип, башкаруунун баскычтарын басып өтүп, эл-жерди башкаруунун не бир татаал сырларын өздөштүрүп, кырк жашында Кыргыз ССРинин курулуш министри болуп дайындалды. Бул жылдарда көзгө жугумдуу көп ийгиликтерге, жетишкендиктерге үлгүрдү. Айрыкча, Бишкек шаарындагы көз жоосун алган көрктүү, кооз имараттар, көк тиреген турак-жай үйлөр Насирдин Исановдун эл үчүн кылган эмгегин эстетип турганын танууга болбойт. Ал 1988-жылы Ысык-Көл областтык Кеңешинин аткаруу комитетинин төрагалыгына шайланган. Ысык-Көл областынын экономикасын жана социалдык маданий деңгээлин көтөрүүдө бир топ ийгиликтүү жетишкендиктерге жетишти.

Ошол мезгилде ал Ысык-Көл областынын бардык жеринде болуп, элдин сезиминин түпкүрүнөн орун алган эле. Муну көлдүк туугандар ооздон түшүрбөй айтып жүрүшөт. Ошондой эле Кыргыз Республикасынын эл депутаты катары Жогорку Кеңештин иштерине салмактуу салымдарын кошуп келген. Өтө татаал маселелерди чечүүдө оор жагдайларда орундуу сүйлөп, омоктуу далилдерди келтирип, ооп бараткан ишти ондоп, туура, калыс сүйлөп, иш билгилигин, көрөгөчтүгүн көрсөтүп жүрдү. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин III сессиясында «Кыргыз Республикасынын министрлер комитети жөнүндө» мыйзам кабыл алган. Бул мыйзамга ылайык 1991-жылы 22-январда Жогорку Кеңеш Насирдин Исановду Кыргыз Республикасынын премьер-министри кызматына бекитти. Кыргыз өкмөтүнө башчылык кылып турган учурунда анын жүзү, жөндөмү, билими, жетекчилиги даана көрүндү. Анын жүргүзгөн иштери азыркы муундарга чарбалык жаңы мамилелерди нугуна салган, арыгын казган катары эсте калат. Акылман көрөгөч, жөндөмдүү, ийгиликтүү эмгектери тарыхта

каларына эч шек жок. Жаңыны издеп, аны таба билген асыл сапаттары, табигый зээндүүлүгү, акылынын тунуктугу, мүнөзүнүн тазалыгы эл арасында урмат-сыйга бөлөнгөндүгү ар бир адамдын сезиминде калды. «Кыргызстанды өнүккөн өлкөлөрдүн катарына теңелишине атуулдук салымды кошсом» деген тилеги кыска өмүрүндө аткарган ийгиликтери менен эл арасында түбөлүк сакталат. Насирдин Исановдун ойлогон ойлору менен аткарган иштерине талдоо жүргүзгөн адам башка адамдар менен болгон мамилелеринде жөнөкөйлүктү, ачыктыкты, тубаса касиеттериндеги тазалыкты, максатындагы айкындыкты, чынчылдыкты байкоого болот. Эч качан терс иштерге, шылуун шумдардын күбүр-шыбырларына кулак салган эмес жана алардын талаптарына, максаттарына такыр жол берген эмес, бул анын улуулугунун, тазалыгынын белгилери эле. Анын өрнөктүү өмүрү, иши, адамгерчилиги, ак ниеттүүлүгү менен эл эсинде баш тамга менен жазыла турган адам боюнча ар бирибиздин көңүлүбүздүн борборунда. Кайсы эл үчүн болбосун өзүнүн залкар адамдарынан айрылуу жалпы калайык-калктын кайгысы, жоготуусу эмеспи. Раматылык Насирдин Исановдун табышмактуу өлүмү тууралуу көптөгөн көз караштар айтылды. Ал пикирлердин канчалык чындыгы бар, бир кудайдын өзү билет. Дагы бир версия эл арасында айтышып жүрүшөт. Насирдин Исанов каза болуп жанындагы «Сибеко» фирмасынын жетекчиси Бриштейн, анын жан коргоочусу жана 00-04 номерлүү «Волга» машинанын айдоочусу Махамаджанов эч нерсе болбой, эч жери чийилбей куландан соо калганы таң калыштуу көрүнүш. Ал гана турсун окуянын изи сууй электе Бриштейн өз жан сакчысы менен таксиге түшүп Андижанга, анан Ташкенттен чет мамлекетке учуп кетишкен экен. Ал эми биздин ошол мезгилдеги коопсуздук комитети же башка органдардын кызматкерлери алардын кетишин көз жаздымында калтырганы өкүнүчтүү көрүнүш. Ошондой эле премьер-министр Насирдин Исановду Бишкек-Ош жолунда алып баратып аварияга учураткан айдоочу Махамаджанов жүрөк титиреткен окуядан кийин эки ай өтпөй Жалал-Абад облустук соода жана материалдык ресурстар бирикмесинин генералдык директору Изатулла Исматуллаевдин кызмат машинасын айдап калат. Дагы бир белгилеп кете турган көрүнүш «Сибеко» фирмасынын президентинин орун басары Ляхидвель Фарид дегени биз жогору жакта белгиленген Изатулла Исматуллаевдин шилекей

алышкан досу экен, ал гана турсун Бриштейн менен да өтө тыгыз мамиледе болушканы басма сөз беттеринде белгиленген. Ошол күнү премьер-министр Насирдин Исановду областтык жетекчилер областтын аймагынын чегинен эч кимисинин узатпай коюшу, айдоочу Махамаджановдун ошол машинага ошол эле күнү рулга алгач отурганы жана ГАИнин кызматкерлеринин алдыга алыс кетип калышы сыяктуу көрүнүштөр ар бир ой жүгүрткөн адамды таң калтырат. Бул жерде «Сиабеко» фирмасы менен боло турган келишимде кыргыз элинин кызыкчылыгы аз экенине Насирдин Исановдун көзү жетип, келишимге кол койбой койгону, анын өлүмүнө себеп болгонбу деген күмөн эл арасында айтылып жүрөт. Жыйырма эки жылдан кийин бул окуянын козгоонун кереги бар беле дегендер да чыгышы мүмкүн. Анын өлүмү коомчулук үчүн азыркыга чейин табышмак бойдон жүрүшүн эске алып айтылган сөз да. Айла жок, кырсык каш-кабактын ортосунда беле. «Өлүм бирөөгө оттон, бирөөгө октон беле» деп адамдын маңдайына жазып берген тагдыр ушул беле, сай-сөөктү титиреткен каргашалуу окуядан кийин жалпы журт өксүй-өксүй акыркы сапарга узаттык.

Өлгөндүн орду толбойт эмеспи, жыйырма эки жыл өтсө да бир жак капшытыбыз толбой жаткандай сезилет. Кантебиз адам баласына өлчөлүү өмүр, өктөлүү тагдыр берген Алланын буйругун көтөрбөскө айла жок экен. Анын баскан жолу, өрнөктүү өмүрү, ишмердиги жаш муундарды тарбиялоодо кызмат өтөй бермекчи. Элибизде «Атаң төө алса тайлак бар, чому жерде калган жок» деген макал бар эмеспи. Насирдин Исанов менен аны жубайы Бүзөйнеп Исанованын тарбиялап өстүргөн бир кыз жана бир уулу калды. Кызы Исанова Мария Насирдиновна эки жогорку окуу жайын ийгиликтүү бүтүргөн. Кыргыз мамлекеттик медициналык институтунун окулист-микрохирург адистигин жана Кыргызстан Эл Аралык университетинин финансы жана кредит факультетин бүтүргөн. Ал Омбудсменде, президенттик аппарата жана Азия өнүктүрүү банкында үзүрлүү эмгектенди. «Аккан арыктан суу агат» дегендей мамлекеттик коомдук ишмердин, илимпоз, чоң саясатчынын үй-бүлөсүнөн тарбия алгандыгынын натыйжасында «Атам аткара албай кеткен чектерге жетсем»-деген максатта ата жолун жолдоп, жаңы муундагы саясатчы Мария Исанова Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты болуп шайланып, элдин ишине, элдин кызыкчылыгына жан аябастан кызмат кылууда. Жогорку Кеңештин мурунку чакырылышында бир топ ийгиликтүү,

салмактуу салымдарды кошуп келди. Ал эми уулу Исанов Алмаз Насирдинович Новосибирск мамлекеттик университетинин физика-математика мектебин бүтүрүп, жогорку билимди Түркиядан алды. Президенттик аппаратта жооптуу кызматтарда иштеди.

Андан кийин Малайзияда элчиликте, финансы министрлигинде иштеп жүрүп Японияда эки жыл окуп келип азыркы мезгилде мамлекеттик кызматтарда эмгектенип келүүдө.

Насирдин Исановдун экономиканын чоо-жайын мыкты билген илимпоздук таланты да өтө жогору болчу. Ал экономика илимдердин кандидаты-окумуштуулук даражасы СССР Министрлер Советинин алдындагы Эл чарба академиясында инженердик академиясына мүчө болгону, анын илимпоздук талантын, жөндөмүн көрсөткөндүгү болуп эсептелет.

Ал «Кыргызстандагы капиталдык курулуш» жана «Кыргыз ССРинин курулуш комплексин башкарууну өркүндөтүү» деген китептери орус тилинде жарык көргөн. Мындан тышкары Насирдин Исанов өлкөдөгү өз мезгилинде жүрүп жаткан радикалдуу саясий жана экономикалык реформалардын шарттарына ылайык бир нече илимий макалалары басма сөз беттеринде жарыяланган. Ошондой эле «Кытай кыргыздарында» деген темада жол очеркин жазган. «Ноокатым», «Чырак». «Жаратылыш», «Ак кайың». «Ат-Башым жана башка ырлары газеталарга чыккан. Анын ырларын атайын жыйнак кылып чыгаралы деген сунушка өзү «коё туралы» деп макулдук бербей койгон экен. Көрүнүктүү мамлекеттик жана коомдук ишмер Насирдин Исанов эмгектеги ийгиликтери үчүн 1974-жылы «Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы, 1981-жылы «Ардак белгиси» ордени, 1986-жылы «Эмгек Кызыл Туу» ордени менен сыйланган. Грек философу Фолестин сөзү эске түшөт: «Чыныгы адамды көзү барда гана эскербестен, көзү жокто да эскере билиши керек» деген улуу сөзүн эске тутуп залкар ага Насирдин Исановдун 70 жылдыгына карата урунттуу айрым гана учурларын белгиледим. Баскан жолу өрнөктүү өмүрү жашай бермекчи. Ал жөнүндө далай-далай чыгармалар жарык көрө бермекчи. Демек, залкарлар көз жумгандан кийин да залкардай баркталып-аздектелүүгө тийиш экендигин унутпасак.

НАСЫКЕМДИН ЭНЕСИ

Чыгаан уулдун бул өлүмү табышмак,
Ал энеден качып кетти ырыс-бак.
Зыркыратып сай-сөөгүн жүрөгүн
Эне жүрдү боздоп ыйлап, чалыштап.

Колундагы ак чынысы чайпалып,
Алай-дүлөй бул дүйнөсү чайкалып.
Эне жүрдү сыздап ыйлап, буркурап,
Кара түндө туңгуюкка капталып.

Баласы эле ак сарайы жарыгы,
Баласы эле денедеги тамыры.
Жарык кылган энесинин жашоосун,
Капысынан өчүп калды жарыгы.

Туягынан эрте ажырап калганын,
Күндөп-түндөп боздоп айтса арманын.
Көз жаш төгүп терс бурулуп кетчү элек,
Карт жүрөктү сакайбас дар чалганын.

Эне байкуш көпкө жашап жүрөбү,
Эненин да ичер суусу түгөндү.
Бул өмүрүң бир көрүнгөн түш беле,
Токтоп калды канталаган жүрөгү.

НАСИРДИН ИСАНОВГО

Биз мүрзөндө көпкө турдук томсоруп,
Ал кырсыкты ар нерсеге бир жооруп.
Жазаларын бир кудайга тапшырып,
Биз кайтканбыз өзүбүздү сооротуп.

Кача албайбыз биз жазылган тагдырдан,
Суук кабар дене бойду муздаткан.
Көкүрөктү ачыштырган аз өмүр,
Жан дүйнөнү, сай-сөөктү сыздакан.

Сизди эстебей жакындарың калабы,
Бул турмуштун – өкүмүбү аягы.

Жакшы-жаман, өмүр-өлүм тең жүрөт,
Бул жашоонун мыйзамынын талабы.

Инилериң эстеп жүрөт муңканып,
Көздөрүнөн кан аралаш жаш тамып.
Сиз жөнүндө сезимдерде эскерип,
Ак кагазга чиймелешет ыр жазып.

Калк кызматын майтарылбай аткарган,
Калыс жүрүп, кара кылды как жарган.
Таза жана көрөгөчтүк жагыңыз,
Сезимдердин түпкүрүндө баркталган.

Таза иштеп, эл эмгегин актаган,
Адамдыктын абийир-арын сактаган.
Эл оозунда урматталып айтылып,
Улуу эли иши менен даңктаган.

Бетке айтып, түз жүргөндү жактырган,
Күлкүсү анын чыккан эмес каткырган.
Улууга урмат, кичүүгө сый крсөтүп,
Биримдикти жүрөгүнө жат кылган.

Ата-журттун керегине жараган,
Ар убакта ак иштөөнү самаган.
Басса-турса элдин камын көп ойлоп,
Жакшы жагы эл ичине тараган.

Байлык топтоп өткөрбөдү күндөрдү,
Курганда жок кабат-кабат үйлөрдү.
Шүгүр кылып ырыскыга берилген,
Элден уктук жакшы деген үндөрдү.

Адамдарга сый менен урмат менен,
Бир туугандай мамиле кылды терең.
Алтын акча жыйнаганга умтулбай,

Жан дилине Кудайым толук берген.
Менменсинип, бой көтөрүп жүрбөдү,
Бирөөлөрчө же каткырып күлбөдү.
Суктанбады дүйнөсүнө бирөөнүн,
Жаштар үчүн үлгү болчу жүргөнү.

Чындыгында тунук эле акылы,
Эң жөнөкөй адам болчу ачыгы.
Бийиктиги, тазалыгы биригип,
Эл ичинде урмат сыйга татыды.

Урматталат адамзаттын асылы,
Сакталганда абийир-ыйман кыймылы.
Таза иштеп өркүндөтүп рухун,
Өрнөк болду, болду элдин сыймыгы.

Уккан эмес бирөөлөрдүн ушагын.
Ар кызматта тыя билген нысабын.
Бийман жолу эл уулуна айлантты,
Тунук таза дилин сезип кудайым.

Шүгүр деди дүйнө-мүлккө алданбай,
Ак иштеди ач көздөргө жалданбай.
Адам деген ыйык атын сактады,
Тээ, Исхактай, Апсаматтай, Султандай.

Жоготкон жок ыйман-абийир, уятын,
Өрнөк өмүр өткөргөнүн туясын.
Маңдайы ачык, жүзү жарык жан эле,
Кайгырды эли бузган кезде уясын.

Тазалыктын эсеп-чотун тактадың,
Өрнөк болсун жашооң сенин ылайым.
Бардык элдин тилеги ушул Насыке,
Бейишиңе ак жол берсин кудайым.

НАСИРДИН ИСАНОВ ХХІ КЫЛЫМДЫН КАДРЫ

Айтылуу Алай тоо кыркаларынын арасынан орун алган Алтын-Казык тоосунун түбүнө жайланышкан. Көк-Белден батышка карай Чеч-Дөбө, Кош-Чан, Боз-Бел деп аталган жерлер бар эмеспи. Бул жерлерди бир убактарда калмактар басып алып, бийлик жүргүзүп келишкен. Калмактардын көптүгү ушунчалык экен, дубалга чыгып алган улак түшө албай калчу экен дешет. Куттуу элдин, түптүү элдин уучу куру калбайт эмеспи, эл арасынан баатырлар чыгып, калмактарды келген жагына сүрүп айдаганда:

«Көк-Бел ай, Боз-Бел ай,

Атаны биздин Ай-Көл ай»-деп боздоп сыздап кеткен экен деп айтылат эл арасында легенда да. Мына ушул калмак, кыргыз элине белгилүү, касиеттүү, берекелүү Көк-Бел деген жерди жердеген, түптүү элдин арасынан чыккан, көрүнүктүү мамлекеттик жана коомдук ишмер, инженер-куруучу, Кыргызстан борбордук комитетинин, курулуш бөлүмүнүн башчысы, Кыргыз Республикасынын курулуш министри, Ыссык-Көл областтык аткаруу комитетинин председатели, Кыргыз Республикасынын туңгуч премьер-министри, экономика илимдеринин кандидаты, мурдакы СССРдин инженердик академиясынын академиги, Кыргыз Республикасынын эл депутаты, эмгек кызыл туу, ардак белгиси ордендеринин ээси жана Эмгектеги каармандыгы үчүн медалынын ээси Насирдин Исанов Кыргызстандын социалдык-экономкалык жактан өнүктүрүүнүн кечиктирилгис милдеттерин чечүүдө, кызматтык милдетин аткарып жүргөн. Учурда 1991-жылы 29-ноябрда күтүүсүз жерден жол кырсыгынан каза болду»-деп укканыбызда, жер астын-үстүн болуп, аң-сезим алай-дүлөй абалда калып, жер томсоруп, уккан кулакка ишенбей, «кырсык каш-кабактын ортосунда беле, өлүм бирөөнө октон, бирөөнө оттон экен»-деп жүрөк титиреткен бул окуяга моюн сунбашка арга жок эле. Тагдырдын бул буйругу көпчүлүк элдин сай-сөөгүн сыздатып, сызык чыгарып, боздотуп, көкүрөктү ачыштырган зор өмүрдүн аздыгы ай-деп арман калтырды го чиркин.

Чындыгында арман, арман, арман эле. Насирдин Исанов Көк-Белдин жана Ноокаттын элине гана тиешелүү эмес, ал бүткүл кыргыз журтуна тиешелүү, баш тамгалар менен жазыла турган, элден өтө сейрек чыга турган инсан эле. Ал Исан абанын гана уулу

эмес Алмаздын гана атасы эмес. Ал элдин уулу, жаш жеткинчектердин атасы деген урматка, сыйга ээ болуп олтурбайбы. Журт мындай адамын урматтап, сыйлап, улуу сапаттарын , асылзаадалуулугун, калк арасында кадыр-барктуулугун, кийинки муундар үчүн ачып берүүгө тийишпиз. Деги Насирдин Исанов кандай жолдорду басып өттү, кандай сапаттарга ээ эле, деги ал ким?-деген суроолор туулушу мүмкүн.

Биринчиден - карапайым, турмуштун ачуу-таттуу даамын бала чагынан татып, тоо булагындай оргуштап турган, тунук акылынан, зээндүүлүгүнөн, сезимталдыгынан, бул аймактан биринчилерден болуп, Москвадагы инженердик курулуш институтунан билим алууну көксөп, чоң сыноодон өтүп, зор мээнеткечтигинен окууга сергек мамилесинин натыйжасында, аны ийгиликтүү аяктап, мастер, прораб, башкы технолог, башкы инженер, обкомдун инструктору, комсомолдун секретары, Кыргызстан Компартиясынын борбордук комитетинин бөлүм башчысы, министр, областтын аткаруу комитетинин председатели, вице-президент, премьер-министр болуп эмгекке болгон эргүүсү күндөн-күнгө эргип алып бийликтердин бийиктигине жетип, мурдагысынан да зор кызмат кыла турган мезгилде, дагы бир тепкичке көтөрүлөрүндө боздотуп, сыздатып таш боор ажал арабыздан алып кетпедиби.

Экинчиден – эске ала турганы, туу тутканы, мамлекеттик жумуш, мыйзам булардан улук, булардан бийик, эч нерсе болбоого тийиш деп эсептеп, бүткүл эс-акылын, иш жөндөмүн, жан дүйнөсүн элдин кызыкчылыгы үчүн жумшаганын эске алууга тийишпиз.

Үчүнчүдөн – кандай маселе болсо да маани берип анын маани-маңызын таразалап, аны мамлекеттик масштабда калыс, туура чече билүү жагынан зирек, көрөгөч экендиги, урунган ишинин майын чыгармайынча жаны тынбаган, ар бир ишин жети өлчөп бир кескен тактыгын белгилегим келди.

Төртүнчүдөн – жан дүйнөсүндөгү жөнөкөйлүк, аруулук, тууралык, идеясын бекем тутканы, сөздөн жыйынтык чыгарган сезимталдыгы ички дүйнөсүнүн кенендиги, напсисинин тазалыгы.

Бешинчиден – Кыргыз Республикасынын айыл чарбасын, өнөр-жайын башкаруу ишинде элдин социалдык абалын көтөрүүдө, социалдык жана экономикалык инфраструктураларды түзүүдө жан иштетүүдө мезгилдин учурдун жагдайына ылайык өтө жогорку жумуштарды жүргүзгөндүгү.

Алтынчыдан – маңдайынан кере карыш экени көсөм экенинин далили, чолпон жылдыздай сүйкүмдүү бийиктиги, сүйлөө маданиятындагы учкул, таамай, салмактуу сөздөрү, омоктуу оюнун тактыгы, чымчып сүйлөгөн мүнөзү, мыйыгынан жылмаюга аргасыз кылган учурларын, көпкө чейин адамдар арасында айтылып элдин калың катмарына жайылып кетчү. Сөзүбүз кургак болбос үчүн Аскар, Медеткан.

Жетинчиден – инженер куруучу, омоктуу ойго терең, өз стил бар акын экендиги мисал катары «Ноокатым», «Ат-Башым», «Жаратканга»-деген ырларында байкалат. Ошондой эле дасыккан камкордугу, илимий инсан экендигин эске алууга тийишпиз. Шарттуу түрдө баскан жолундагы жети сапаттарынын топтомун белгиледим. Бул жагдайлар Исановду айтуудагы бир тайкы гана көрүнүш. Ошентип баскан жолу, уюштуруучулук жөндөмү, чыгармачылык иши, жаштарга өрнөк жана жаш муундарга үлгү жана элеси элибиздин сезиминин түпкүрүнөн терең жана бекем сакталып, кылымдарды карытарына ишенемин.

Ташан КАЗЫБАЕВ,

*КРнын эл агартуусунун мыктысы,
мугалим-методист, ардагер айылдашы.*

ТӨГӨРӨГҮ ТӨП КЕЛГЕН ИНСАН ЭЛЕ

Угулган суук кабар, ар бир эле уккан адамдын жүрөгүн зырк эткирип, эркисизден кайгырууга мажбур кылат эмеспи.

Ушул каргашалуу суук кабар угулган күнү, биздин үйдө досторубуз менен чогулуп отуруш өткөрүп жаткан элек. Бир убакта эле эшиктен кирген достордун бири кайгырып эле кирип келди. Аябагандай жаман иш болуптур. Насирдин Исанов авариядан каза болуптур десе болобу. Ошол суук кабарды уккан кезде денем муздак суу сепкендей дүр деп жүрөгүм ток ургандай зырк этип сөзүм оозумдан түшүп, селейген бойдон нес болуп туруп калыпмын. Достор баары кайгырып, кейип отурушубуз бир заматта кайгыга айланып калбадыбы. Ошондогу баарыбыздын кейип сай сөөгүбүз сыздаганы, бир эле биз эмес, бүткүл кыргыз эли кайгыга батканы күнү бүгүнкүгө чейин көз алдыдан кетпейт. Көк-Бел деген жерди жердеп, түптүү элдин арасынан аттын кашкасындай болуп таанылып чыккан, көрүнүктүү мамлекеттик жана коомдук ишмер, инженер куруучу, Кыргыз Республикасынын вице-президенти,

Кыргыз Республикасынын туңгуч премьер-министри, экономика илимдеринин кандидаты, мурдагы СССРдин инженердик академиясынын академиги, Кыргыз Республикасынын эл депутаты Насирдин Исановдун кайгылуу өлүмү ушул кезге чейин эл-журтка табышмак бойдон калып келүүдө. Кыргыз эли бир түркүгүнөн ажырап, бир ак шумкарынан айрылып, кыргыз жерин кайгынын кара туманы каптабадыбы. Авария болсо эмне үчүн бир эле Насирдин Исанов өлөт дагы, калганы Американын жан алгычы жан сакчысы экөө, машинаны айдаган шофер үчөө тең эч нерсе болбой аман калышат. Америкалык жан алгыч жан сакчысы менен кошо ошол эле учурда премьер-министрди тиктеп да койбой туурага карап басып кетишет да Андижанга барып өз өлкөсүнө учуп кетип калышат. Ошол мезгилдеги коопсуздук кызматы эмне үчүн ошол чет элдик жан алгычтарды кармашкан эмес. Министрдин өлүмү тууралуу кабар кармап сураш керек болчу дешет элдер.

Ушул жерде бир жашыруун сыр жатканын жалпы эл-журт билсе дагы бийликтен коркуп эч ким ачык айта алышкан жок. Ким жамандык кылган болсо, ошону кудай өзү жазаласын деп кудайга гана салып коюшуп жүрүшпөйбү. Буйрук кылган адамдарды кудай өзү жазалап жаткандыр балким. «Эмне үчүн»-деген суроонун жообу али күнгө чейин табышмак бойдон келүүдө. Насирдин Исанов Кыргызстандын социалдык-экономикалык жактан өнүктүрүүнүн милдеттерин чечүүдөгү кызматын аткарып жүргөн учурда, каргашалуу окуяга туш болуп калбадыбы. Аттиң арман бири кем дүйнө мындай болорун кайдан билсин бакуш гана агабыз чыгаан инсан. Үч күн эле мурун Швейцарияга барып келишкен экен Акаев экөө. Ошол жактан келгенден кийин эле эмнегедир бир нерсеге тынчсызданып, ойлонуп, капалуудай болуп жүргөнүн жеңебиз байкаган дагы, бирок оозу барып, батынып сурай алган эмес экен. «Эмнеге минтип жатканын бир күн өзү айтар»-деп сурабай калганына эмдигиче өкүнгөнүн жеңебиз айтып арман кылып жүрөт дешет. Швейцарияда «СИАБЕКО» фирмасынын адамдары менен жолугушуп, алтынга кол коюну сунуштаган кезде, биздин премьер-министр макул болбой койгон экен, көрсө Кыргызстандын байлыгы кыргыз эли үчүн гана жумшалыш керек экенин ойлоп, кыргыз элинин жашоосун көрүп туруп көрөгөчтүк, акылмандык кылганына кекенген жан алгыч, үч күндөн кийин артынан келип, ушул ишти жасап отурбайбы.

Чындыгында авария деле болгон эмес дешет, анын кирип жууган туугандары. Бир гана мойну токтобой калыптыр, башка эч жери чийилген дагы эмес экен. Насыкенин артында отурган Бриштейн эле мойнун бурап койгон дешет. Бирок кыргыздын бир чыгаан уулунун өмүрүн кыйып, кыргыз элине кайгы капаны, өкүнүч арманды алып келсе дагы, кыска бирок нуска өмүрүндө кыргыз элине, кыргыз мамлекетинин түптөлүшүнө аябагандай Ала-Тоодой эмгек жасап, өз салымын кошуп, өмүрү кийинки муундарга өрнөк болуп калып, ыйык ысымы түбөлүккө өчпөй турган болуп, алтын тамгалар менен тарых барактарына жазылып калган бул улуу инсан кыргыздын ак шумкары ар бир адамдын жүрөгүндө сакталуу бойдон кала берет.

Ак шумкар кыргыз асманьнда сабалап, айланып учуп, кыргыз элин башка өлкөнүн жем издеген кара санатай куштарынын төшүнө тээп, ар убак армандуу шейит кеткен арбайы колдоп жүрөт деп ишенебиз. Жылмайган жүрөгүндө түбөлүккө жашай бермекчи.

Бүтө албай ишин армандуу кетти,
Кекенген душман түбүнө жетти.
«Жакшынын кыска өмүрү деген»
Аргасыз айттык кыргызда кепти.
Аргасыздан башын ийди ажалга,
Аша электе элүү жаштын дабанын.
Эли-журтун колдоп турсун дайыма,
Жаткан жери жайлуу болуп агамын.

Аттиң арман кыска экен өмүрү,
Ак эмгектин көрбөй кетти үзүрүн.
Ийне менен кудук казган күндөрү,
Эми гана берген кезде түшүмүн.

Ак эмгегин ким жумшаса элине,
Түгөнбөгөн үрөн себет жерине.
Көрүп туруп ынанасың аргасыз,
Элибиздин айткан ушул кебине.

Ошол үрөн инилери иштеген,
Ак эмгектен таттуу нанын тиштеген.
Жолун жолдоп улантышып келатат,

Насикенин калган ишин бүтпөгөн.
Өмүр жолу өрнөк болгон бул инсан,
Кыргызстанды жүрөгүнөн түптөгөн.

*Мырзабаева Назикан,
Ноокат району, Исанов айыл округу.
Күңгөй Кожоке айылы.*

ИСАНОВ НАСИРДИН ИСАНОВИЧ **(1943-1991гг.)**

Инженер-строитель, кандидат экономических наук. Родился в с. Кок-Бель Наукатского района Ошской области, в крестьянской семье.

Трудовую деятельность начал в 1960 г. рабочим треста "Мосжилстрой" в Москве. После окончания Московского инженерно-строительного института работал мастером, прорабом, начальником участка, главным инженером строительно-монтажного управления, главным технологом треста "Ошгорстрой".

В 1970-1983 гг. находился на партийной и комсомольской работе. В 1983 г. Н.И.Исанов назначается Министром строительства Киргизской ССР, а с образованием Государственного строительного комитета Республики - первым заместителем председателя Госстроя - министром.

В октябре 1988 г. был избран председателем исполкома Исык Кульского областного Совета народных депутатов. С введением в Республике Президентской власти Н.И.Исанов в декабре 1990 г. стал вице-президентом, а с 22 января 1991 г. был утвержден Премьер-министром Республики, став таким образом, первым главой правительства суверенной, независимой Кыргызской Республики в самый сложный переломный период в истории Республики.

По возрасту я принадлежу к поколению тех строителей Кыргызстана, чья деятельность исторически связана с образованием в 1954г. первого столичного строительного треста N 31 с дальнейшими преобразованиями, вплоть до образования Министерства строительства, Госстроя Республики и распада всей этой системы строительного комплекса в 90-х годах. По долгу службы мне приходилось контактировать и близко общаться со

многими хозяйственными руководителями и членами правительства Республики, ЦК Компартии Киргизии, среди которых был и Н.И.Исанов.

Писать о своем бывшем руководителе как-то неудобно, но я коснусь лишь тех строки его качеств, о которых мало кому известно.

Я знал Насирдина Исановича по совместной работе, будучи с 1981 по 1988 годы директором Научно-исследовательского института строительства и архитектуры Госстроя Республики, часто встречался с ним, решал с ним необходимые вопросы, поскольку он непосредственно курировал строительную науку. Но я не хотел бы распространяться о его делах в области строительства, науки, подготовки кадров. Я остановлюсь на некоторых сторонах его характеристики, о которых обычно мы скромно умалчиваем..., мы так воспитаны.

Н.И. Исанов - глубоко порядочный и в высшей степени интеллигентный человек. За сорок с лишним лет работы в Кыргызстане я встречался и работал со многими. Должен откровенно признаться, я восхищался умением Насирдина Исановича вести себя достойно в любых ситуациях. Я никогда не слышал от него ни одного грубого, оскорбительного слова. Я видел в нем человека XXI века... Ему были присущи такие качества, как добропорядочность, честность, человечность, демократичность, отзывчивость, стремление понять и помочь людям в трудную минуту.

Никогда не забуду, как за пять дней до моего 60-летия Комитет народного контроля (КНК) Республики совершенно несправедливо произвел на меня начет в размере месячного должностного оклада, якобы за "незаконную" выплату премии сотрудникам института. Здесь не место для размышлений на эту тему, но все было законно... Накануне заседания КНК Н.И.Исанов вместе со мной был в КНК, объяснил членам проверочной комиссии несостоятельность их обвинений в мой адрес. Они согласились с нами, вычеркнули из справки проверки слово "незаконно", заменив его "недостаточно обосновано"... Накануне заседания КНК руководство Госстроя (Я.Е.Фишер, Н.И.Исанов) говорили на эту тему лично с председателем КНК Кондаковым. Вроде бы инцидент исчерпан... На заседании КНК выступил сам Н.И.Исанов, где все объяснил. Но как говорится: "Жираф большой - ему видней". Дело в том, что в экземплярах справки, выданных

членам КНК не были внесены изменения... Это - самый настоящий обман... Мне был сделан начет в размере месячного должностного оклада, а Н.И.Исанову тоже "указали"... Насирдин Исанович очень расстроился этим несправедливым решением КНК. Ведь он хорошо знал истинное положение дела... В последствии Госстрой исправил свою ошибку. Мы вышли из здания КНК. Долго стояли у выхода, беседовали, возмущались... Вдруг он мне сказал: "Поехали со мной в Госстрой". - Я отказался. Мы разъехались по своим учреждениям... Уезжая в институт, я окончательно решил для себя: "Поддам в отставку". Спустя примерно два часа шофер Н.И.Исанова привез в наш институт приказ Госстроя, согласно которому я был премирован месячным должностным окладом "для покупки ценного подарка в связи с моим 60-летием"...

Читатель, надеюсь, правильно меня поймет: дело не в деньгах. Хочу сказать, что когда тебя омрачает необъективность, несправедливость, казенщина, бюрократизм и формализм, невольно вспоминаешь людей, чье имя теплится в твоём сердце. Таким человеком для меня остается Насирдин

Исанович Исанов. Он относился к категории таких руководителей, как и Андрей Гаврилович Белоглазов, которые в подобных ситуациях имеют мужество сказать: "Ответственность беру на себя". С таким вышестоящим руководителем приятно работать... Однако несмотря на уговоры руководства Госстроя и т.д., я категорически отказался дальше работать. С исполнением 60-лет, ушел на пенсию...

Н.И.Исанов стал министром в 40-летнем возрасте, а в 47 лет - Главой правительства Республики. Наверное и это о чем-то говорит...

Насирдина Исановича отличали многие положительные качества делового государственного деятеля, в том числе компетентность в принимаемых решениях, способность эффективно организовать работу соответствующих служб, отделов министерства, отраслей народного хозяйства Республики.

Его аналитический ум, быстрая реакция, умение слушать и т.д. позволяли генерировать прогрессивные идеи на пути перехода к рыночным отношениям. Причем каждое новшество, каждый новый шаг он обсуждал со специалистами...

Его научный труд "Совершенствование системы управления строительным комплексом Республики", защищенный в Москве на

соискание ученой степени кандидата экономических наук, предвещал его готовность к практическим действиям. Но, к сожалению, в качестве Премьера Республики Н.И.Исанов не был даже года...

29 ноября 1991 г., на 49-м году жизни Н.И.Исанов трагически погиб в автомобильной катастрофе. Однако ни трагический случай, столь безжалостно оборвавший его жизнь, ни время, все дальше уносящее его от нас, не смогут ослабить мое уважение к этому весьма порядочному человеку...

Н.И.Исанов был министром и государственным деятелем. Он был первым руководителем строительного комплекса, имеющим ученую степень. Он ко всему относился "по науке", философски...

Говорят, что министр знает лучше философа детали дела. Это верно, поскольку его знания в конкретной области обширнее.

Но говорят так же, что у философа больше досуга изучить человеческое сердце, он лучше знает людей, чем министр. Это тоже верно... Но еще лучше, если руководитель -и "министр" и "философ". Оба они, благодаря различным областям своих знаний, как утверждают мудрые люди прошлого, предназначены дополнять друг-друга. Мудрые люди утверждают, что влиятельный человек, желающий благо своему народу, должен быть и покровителем науки. Со всей ответственностью подтверждаю, что эти слова вполне относятся к Насирдину Иса-новичу Исанову: как "влиятельному" руководителю, для которого "наука" не была пустым звуком.

Думаю, что не ошибусь, если скажу, что Н.И.Исанов относился к таким людям, которых не омрачают неудачи, но и не развращают успехи...

Савельев И.Т.

Заслуженный строитель Кыргызской Республики.

Абдырашыт ИСАНОВ, бир тууган иниси:

-Агамды эстеген сайын жүрөгүм ооруйт. Кабырга өз колум менен жаткырдым. Акыркы кирпичти койгончо тирилип кетээр бекен деген чоң үмүт менен турдум. Биринчи, экинчи күндөрү чачы кара бойдон туруп, үчүнчү күнү агарып кетти. Өз ажалы менен кеттиби же саясий өлүм болдубу колдон эч нерсе келбегенден кийин Кудайга салдым. Агам жөнүндө айта берсе сөз түгөнбөйт. Абдан эмгекчил, боорукер, кичи пейил эле. Үй-бүлөдө 3 уул 1 кыз

болчубуз. Мен кенжеси болгондуктан эрке өстүм. Бир кыз үчүнбү, эжемди да аяп тураар эле. Апама "бу чаначыңыз сууга барбай эле койсун мен алып келем"- деп баканды ийинине илип алып, топ кыздар менен суу ташып келчү. 2-классымда ал Москвага окууга жөнөп жатканда артынан ээрчип аябай ыйлагам. Мени кыялбай кайра-кайра чуркап келип бетимден өөп, бооруна кысып акырын басып кеткени эсимде. "Болоор бала жашынан" дегендей, азыр ойлосо, агамдын ким болоору бала чагында эле билинген экен. Андан иш качып кутулчу эмес. Аз өмүрүндө баарын жасап кетти. 7-8-классында эчки союп, анын челисинен комуздун кылын жасап, өз колу менен өрүктөн комуз чапкан. Күндүзү үйдө жумуш кылса, түндөсү элге кино койчу. Жумуртка сатып окуу куралдарын алып, ата-энеге түйшүгүн артпаган жан эле. Менин боюм жетпей турган жерге текче жасап, китептерин коюп койчу. Канча тентектик кылсам да мага такыр катуу тийчүү эмес. Бир жолу сабакка барбай койсом, сарайдын жанында үйүлүп турган тикендүү карагайдын үстүнө ыргытып жиберген. Бир ирет шаардан келип "үкам кыш куй" деди. Ошентип мен кыш куюп, экөөбүз адамдарды чакырып, ашар жолу менен жашап жаткан үйүбүздү курганбыз. Шаардан келгенде ак көйнөгүн чече салып, шымаланып дароо жумушка аралашчу. Чынында кара жумушту катыра жасачу. Мындан 150 жыл мурда Султан деген абдан акылдуу, иштерман, чынчыл, адамдык сапаты бийик бабабыз өткөн экен. 150 жылдан кийин ошондой болуп Насирдин агам жаралыптыр. Эми мындай инсан болобу, болбойбу ал белгисиз. Чынында мындай адамдар чанда болот да. Агам аз жашаса да көп иш жасап кетти, мен ошого сыймыктанам. Агамдын басып өткөн жолу бизге өрнөк болуп калды.

Абдыкадыр ИСАНОВ, униси:

- Насирдин акем институтта окуганда мен 7-класстын окуучусу элем. Кичинекей балдарды абдан жакшы көргөн, боорукер, зээндүү, аз сүйлөп көп иш кылган кайталангыс жан эле. Дайыма кандай кырдаал болбосун күлүмсүрөп, жайдары жүрчү. Бир нерсени сурасаң эринбей жооп берип, үйрөткөндөн чарчачуу эмес. Чоң-кичине дебей ар бир адамга кылдат мамиле жасаганына суктанаар элем. Кандай гана иш болбосун майын чыгара жасап, устачылык кылып, комуз чертип ырдачу. Бир ирет Насир акем экөөбүз сарай салып жатканбыз. Сарайга коюлчу жыгачтар арчадан

экен. Ошондо оңой менен мык өтпөгөн арчага мыкты кагып, көргөндөрдү таң калтырган. Ырасында, иштин көзүн билген, эмгекчил, сабырдуу адам эле раматылык акем.

Даярдаган Жылдыз БОРОЕВА

Калбай ЖААНБАЕВ, классташы:

-Мен Насирдин менен 9-10-класста чогуу окудум. Мектепте тартиптүү, өтө зирек, аракетчил, намыскөй, өзүн таза, тыкан алып жүргөн, класстын класскому болчу. Бир да жолу бирөө менен урушуп, катуу айтканын көргөн жокмун. Ал кезде Союздун талабы күчтүү эле. Жайкы эс алууда пахтага, тамекиге, чөп чапканга барчубуз. Эки жыл катары менен Насир экөөбүз шерик болуп иштедик. Ошол жерде да үлгүлүүлүгүн көрсөтүп, биринчилерден болуп, планды ашыгы менен толтурчу. Жакшы адамдардын өмүрү кыска болот деген чын беле. 48 жаш кырчын курагында бул дүйнө менен кош айтышып кете берди. Адамдын ою кайда гана кетпейт. Кээде мен ойлоп кетем, Насирдиндей эл үчүн иштеген патриот, калыс, чынчыл ишмерлер көп болсо, Кыргызстанда жашоо башкача болмок беле?...

Элмира ЖААНБАЕВА, Ноокат районунун "Көк-Бел айылындагы Н. Исанов атындагы орто мектептин директору:

- Насирдин Исанов атындагы ысым мен жетектеп турган мектепке 1991-жылы ыйгарылды. Ушул улуу инсандын атын алган билим уясында учурда 400гө жакын окуучу окуп, 35 мугалим тарбия берип келет. "Жакшы бала бүт айылдын күзгүсү, жакшы бала бир үй-бүлөнүн үлгүсү" дегендей кыргыз тарыхынын ак барактарына алтын тамгалар менен басылып калган Насирдин Исанов агабыздын элге сиңген кадырлуу эмгегинен эргүү алып, ошол инсандын жолун жолдогусу келген окуучулар арбын. Элет жериндеги кичинекей мектеп үчүн тарыхтагы таза эр-азаматтын атын алып жүрүү сыймык жана чоң жоопкерчилик. Жыл сайын мектептин деңгээлинде колубуздан келишинче, Насирдин Исановдун туулган күнүн белгилеп, ар кандай тарбиялык сааттарды, кароо-сынактарды өткөрүп, анын жаркын элесин эскерип турабыз.

Бекболот КАЗЫБАЕВ, Н.Исанов атындагы орто мектебинин мемориалдык музейинин жетекчиси:

-1995-жылы Ташан Казыбаев демилге көтөрүп, тууган-уругун, жоро-жолдошторун аксакалдарды чакырып сүйлөшүүлөр жүрүп олтуруп, натыйжасында ушул музей түзүлгөн. Албетте, музей ачып, ага жетиштүү материалдарды жыйноо оңойго турган жок. Исановдун сүрөттөрү, колдонгон буюмдары Бишкекте болгондуктан ал жакка барып, таап алып келүү бир топ кыйынчылыктарды жараткан. Башында өкмөт тарабынан бир аз жардам болгону менен учурда эч кандай көмөк жок. Бул үчүн айлык акы албай, агабыздын арбагы ыраазы болсун деп иштеп жатабыз. Ушул мектепте окуп кеткен, 1964-жылы туулган айылдаштарыбыз колдоо көрсөтүп, музейдин ичине Исановдун бюстун орнотуп беришти. Кудай буюрса, музейдин имаратын кеңейтип, керектүү жабдыктар менен камсыз кылуу пландары бар.

Дастан САРЫГУЛОВ, коомдук ишмер:

- 1990-жылы Нарын облусу менен Ысык-Көл облусу бириккен. Ошондо Насирдин Исанов облустук аткаруу комитетинин төрагасы, мен обком партиянын секретары болуп, эки жыл бирге тыгыз иштешип калдык. Анда адамга мүнөздүү улуу адамгерчилик сапаттары көп болчу. Нукура кыргыздын тарбиясына сугарылган инсан эле. Партия, КПСС үстөмдүк кылган доордо, мамлекеттик саясатты, жалпы эл чарбасын башкарууда абдан каардуу саясат жүргүзүлүп турганына карабай, адамгерчилиги баарынан жогору болуп турду. Мен ушуну баса белгилеп айткым келет.

Амангелди МУРАЛИЕВ, коомдук ишмер

Кесиби боюнча ал киши инженер-курулушчу болчу. Мен таанышканда мамлекеттик курулушта төрага эле. Өлкөбүз эгемендүүлүктү алгандан соң Насирдин Исанов премьер-министр, мен экономика министри болуп чогуу иш алып барып калдык. Чынында билимдүү, ишке берилген, ички маданияты жогору инсан эле. Мен бул киши менен жолугушуп, бирге иштеп калганыма ыраазымын.

Муктар АЛИЕВ,

"Көк-Бел" айыл округунун жооптуу катчысы:

- Кыргыздын кыраан жигити, туңгуч Премьер-министрибиз Насирдин Исановду биз эч качан унутпайбыз. Дайыма туулган

күнүндө, ааламдан өткөн күнүндө спорттук оюндарды, сүрөт көргөзмөлөрүн ж.б ар кандай иш-чараларды өткөрүп, анын замандаштары, классташтары менен мектепте жолугушууларды уюштурабыз. Буюрса, жакынкы айларда Н.Исановдун 70 жылдык мааракесин тосуу алдында турабыз. Ага карата 32 пункттан турган иш-чараларды иштеп районго жөнөттүк. Анын ичинде айылдын кире беришиндеги кара жыгач токой тилкесин Н. Исанов атындагы эс алуу паркына айландыруу, Н. Исанов атындагы стипендия уюштуруу, Н. Исанов жөнүндө замандаштарынын эскерүү китепчесин чыгаруу сыяктуу сунуштар бар. Эл үчүн жан дили менен кызмат кылган белгилүү коомдук ишмердин 70 жылдык мааракеси республикалык деңгээлде өткөрүлөт деген ишеним чоң. Биздин негизги максат - бул улуу инсандын атын өчүрбөй даңазалоо.

Абдубаб АЙТКУЛОВ, мугалими, 88 жашта:

- Насир сабакка көңүл коюп, жан дилин берип окуган дилгир, тырышчаак, мектептин үлгүлүү окуучусу болчу. Абдан тартиптүү ыймандуу, дээринде бар, кеп угуп, көп окуган, улууну урматтап, кичүүгө ызаат көрсөткөн бала эле. Эч качан сабактан кечиккен, же келбей койгон күнү болгон жок. Мугалимдердин баары ушул баладан көп нерсени үмүттөнчүбүз, ишенимибизди актай алды. Дагы бир артыкчылыгы, 4-класстан баштап 5 убак намаз окуп, динге болгон ошол кездеги тыюуга карабай, билими бар көзү ачык бала эле. Анын сөөгүн акыркы сапарга узатууга барганда ушунчалык аянычтуу көз ирмемдер болду. Пенде эмеспизби, капысынан кырсык болуп өткөнүнө ар түрдүү жоромолдор айтылды. Жүзүн карасам чекеси көгөрүп, тиштенип турат. Сөөгүн жууган кишилер моюнунун токтобой шалактап турганын айтышты. Эгер өз ажалы менен кетсе мындай болушу мүмкүн эмес эле. Чындык, элинин эртеңи үчүн күрөшкөн бейкүнөө адамдын чырпыктай жаны кимге керек болду экен деген суроо, купуя өлүм мендей көп адамдын жүрөгүндө тынчтык бербей келет.

ЭМГЕГИ МЕНЕН ЭЛ ЭСИНДЕ ЖАШАГАН ИНСАН

Армандуу сыздап артында,
Алима апам ал калды.
Бүк түшүп өксүп тизелеп,
Бүзыйнат эжем жар калды.
Тууруңа коноор кезинде,

Туягың Алмаз тай калды. -деген саптарды өзүңө камтыган алгачкы ырымды, Кыргызстандын биринчи Премьер-министри Насирдин Исановдун жаркын элесине арнап, 6-классымда жазган элем. 1991-жылдын ноябрь айы болчу. Ар ким өз тиричилиги менен алпурушуп, тынч, бей-капар жашап жаткан айыл эли бир заматта будуң-чаң түшүп, асманды кара булут каптады. Мектептен келсем, кошуна аялдар биздин үйгө жыйналып, Насирдин Исановду акыркы сапарга узатуу аземин теледен карап, шолоктоп ыйлап олтурушуптур. Үйдөгү ызы-чууну көрүп, дендароо болуп, эч нерсеге түшүнбөй босогого жөлөнүп туруп калдым. Ошондогу кайгыга батып, сыздап ыйлаган энелер, көз жашын төккөн айылдаштарым күнү бүгүнкүдөй эсимде турат. Жүрөгүмдө сакталган балалык сезим менен Насирдин Исановдун апасы Алима энени аяп, мугалимдер бизди бак тигип, короо-жайын тазалоого жардам бергени жибергенде дердеңдеп, ушунчалык ынтызаар менен барып, бүт кыргыз эли жоктогон баласынын кайгылуу өлүмүн кантип көтөрдү экен деп Алима апанын карегин тиктээр элем. Көздөн мурун жүрөк көрөт деген чын беле? Жүрөгү канчалык сыздаса да уулунан кийин 8 жыл жарыкчылыкта күн көрдү. Чындык үчүн күрөшүп, эл камын ойлогон ак ниет, таза инсан эл уулу Насирдин агабыз көзү тирүү болсо бул жылы 70 жашка чыкмак. Адам адамга эстелик демекчи, ушул кичинекей эмгегим менен айылдашыма 70 жылдык маарекесин утурлап гүл чамбар койгум келди.

КАЙДА УЧУШАТ ТҮШТҮКТҮН ТУРНАЛАРЫ...

Кыргыздын чыгаан уулдарынын бири, эгемен Кыргызстандын тунгуч премьер-министри Насирдин Исанов кечээ күнү 56 га толмок. Мындан элүү алты жыл мурда ноябрда жарык дүйнөгө келген керемет инсан ошол эле ноябрдын жамгырлуу күндөрүндө түбөлүк сапарга аттанып кете берди.

Албетте бийлик үчүн бул күн эчак тарыхый дата болгондон калган. Насирдин Исанов көз жумганда президент өзү барган үчүн атка минерлердин баары ошол жерде топурап жүрүштү. Кыркылыгы өткөрүлгөндө аны сыйлаган, чогуу иштешип калган үркөрдөй депутаттар гана барышты. Ошондон кийин Ноокатта Көк-Бел деген айыл бар экенин көбү унутуп да коюшту. Жакында эле а кишинин 84 жаштагы энеси кайтыш болгондо көкбелдиктер чоңдордон эч кимди көрүшкөн жок.

Бирок карапайым элдин эстутуму андай кыска эмес. Өз кулунун байгеге салган эл азаптуу жарышта ага караан, сүрөөн болот. А эгер орто жолдо чалынып, мүдүрүлүп калса жерибейт, чанып кетпейт, унутуп салбайт. Эл үчүн ал түбөлүк жамы журттун кулуну болуп кала берет.

Насирдин Исанов элдин эсинде эң оболу адал, жупуну жашаган жөнөкөй инсан катары сакталып калды. Жарыктык туулган жерине азыркы айыл өкмөтүнүн эле бошчылары салып аткан ак сарайларды мындай кой, эки бөлмө времянка да салбаптыр. Анан күтүүсүздөн көз жумганда райондун аткаминерлери анын сөөгүн кайдан узатаарын, президент баштагаи мамлекет жетекчилерине Исановдун үйү деп кайсы тамды көрсөтөөрүн билишпей кыжаалат болушуп, акыры курулуш уюмдун жумушчуларын шашылыш ремонт жасатышкан. Исан аксакал салган ошол эски там дале турат.

Исановдун күтүүсүз кырсыкка кабылышы да коомчулук үчүн азыркыга чейин табышмак. Кээ бирөөлөр анын өлүмүн алтын маселеси менен байланыштырып жүрүшөт. Албетте, аны чын же жалган деш өтө кыйын. Бирок толук ишеним менен айтчу нерсе: эгер Исанов өкмөттү дагы бир топко жетектеп турганда азыркыдай кемчиликтерге, коррупцияга жол бермек эмес. Ал табиятынан таза киши болчу Башкалардын да араанын мынчалык ачтырбаса керек эле.

*Жума МАШРАПОВ,
Ноокат району*

ЭЛИБИЗДИН АБИЙИРИНЕ ШЕК КЕЛТИРБЕСЕК!

Совет жергесинде татаал өзгөрүүлөр жүрүп жатат. Тилекке каршы, экономикалык гана эмес, саясий кризиске күбө болуп олтурабыз. Партиянын демилгеси, аракети менен түзүлгөн айкындуулук, ачыктык, демократиялуулук абалдан пайдаланып, дили бузуктар өлкөнү бөлүп-жарууга, улуттар аралык маселени курчутууга, партиянын беделин түшүрүүгө түздөн-түз аракет жасап жатышат. Алар көптөгөн жылдар бою чечилбей келген социалдык, экономикалык маселелерди, кыйынчылыктарды, партиянын кетирген кемчиликтерин пайдаланып, өздөрүн элдин таламын тарткан кишилер сыяктуу көрсөтүүдө. Эмгекчилердин айрым катарын, анын ичинде асыресе жаштардын, интеллигенциянын да саясий маданиятынын али жетишсиздиги аларга ыңгайлуу шарт түзүп берүүдө.

Албетте, жалпы Мекенибизде түзүлгөн кырдаалдын биздин республикага, элибизге таасири тийбей койбойт, биз мындай көрүнүштөрдөн сыртта калып кала албайбыз. Бирок, эң алды менен ойлонушубуз керек, жөн эле бирөөлөрдү ээрчий беребизби, же болбосо, акыл токтогуп, ар нерсени терең ойлоону менен өзүбүздүн туура жолубузду табабызбы?

Акыркы учурда республиканын кээ бир жерлеринде, өзгөчө баш калаабызда көпчүлүктү тынчсыздандырган кыймылдар пайда боло баштады. Аймагыбызда жүрүп жаткан жаңыланууга алымсынбай, эми биз уйкудан качан ойгонобуз дегендер да жок эмес. Бүт өлкө козголуп атса, жым-жырт жата беребизби. Балтика боюндагы, Кавказ тарабындагы республикалардан артта калдык деп, ал эмес ал жактан чабарман болуп келген «чакырылбаган» өкүлдөрдү олуядай көрүп, жаштарды терс жолго үгүттөгөндөргө күбө болуп олтурабыз.

Бул күндөрдө элибизге токтоолук, сабырдуулук, ынтымактык, оор-басырыктык өзгөчө зарыл болуп турат. Шүгүр мындай сапаттар эзелтеден бери кыргыз калкында бар, алар да өз таасирин берет деген ишеничибиз күч!

Жөн эле башкаларды ээрчий бербей, биз өз элибиздин, өз жерибиздин кайталангыс өзгөчөлүгүн, кылымдар бою калыптанып келген үрп-адатын, ыймандык, асыл касиеттерин, меймандостук,

боорукерлик сапаттарын, бүгүнкү күндөгү өнүгүү деңгээлин эске алып, туура багыт алышыбыз керек. Калайык-калкыбызда атам замандан бери мезгилдин татаал сыноолорунан өткөн бир жакшы салт бар. Кичине иш же чоң иш болобу, талаш-тартыш болобу - элибизде карыялардын, аксакалдардын кеңеши менен чечилип келген. Бул эң жакшы касиетти бүгүнкү- татаал учурда туура колдонсок, оң таасирин бербей койбойт. «Карынын кебин капка сал» деген накыл ой бекеринен чыккан эмес, тарыхыбызга бир аз көз чаптырып көрсөк, айыл болобу, уруу болобу, же бир чоң эл болобу алардын ар биринин карыялар тобу болгон. Аларды эч ким шайлаган эмес, аларды турмуш өзү түзгөн. Бул топко бардык эле жашы жеткен, сакалы агарган кишилер кире берген эмес. Ага элинин азап-тозогун кошо тартышкан, эл тагдырына баш оту менен кирген, өзүнүн акылмандыгы менен эл ишеничине ээ болгондор гана кирген. Күндөлүк турмуштан келип чыккан нерселерди, же журт башына түшкөн түйшүктү чечиш үчүн аксакалдар чогулуп, алтын акылын ортого салып, бир бүтүмгө келишкен. Алардын чечими башкалар үчүн, жаштар үчүн парз.

Демек, демократиялуулук, ынтымактык, тартиптүүлүк биздин элдин канында бар. Ошол касиетти, салтты колдонууну бүгүн турмуш талап кылып олтурбайбы.

Совет бийлиги деле, бийликтин жаңы түрү болуп турмуштун өзүнөн чыкпады беле. Жумушчулар (Ивановодо) өздөрүнүн кадыр-барктуу өкүлдөрүн жиберип, совет (Кеңеш) түзүп, ал кийин жалпы мамлекеттик ыкмага айланган.

Бүгүн да акылман карыяларыбыз аз эмес, алардын сабаттуулугу, турмуштук тажрыйбасы - биздин түгөнбөс кенчибиз. Түшүнгөн жетекчилер мурда деле, азыр да бул салтты туура колдонуп келген, турмуш көрсөткөндөй ошондой жетекчилердин иши эч качан жаман болгон эмес.

Бирок тилекке каршы уламдан-улам бул салт өзүнүн маанисин жоготуп баратышы кейиштүү - нерсе. Кээ бир жаштарыбыз, ал тургай токтолуп эле калган сабаттуу кишилерибиз түзүлгөн кырдаал-шартты эсине албай, улуу-кичүүнү көзгө илбей тайкы ойлукту көрсөтүп, муундарды жолго үндөөгө аракет жасашы - элибиздин мүнөзүнө эч бир туура келбейт.

Биз бир нерсени калетсиз түшүнүп алсак, демонстрация, митинг аркылуу жакшы турмушка жете албайбыз. Биз ага ак ниет эмгек, мыкты тартип, чыныгы ынтымак, илимий-техникалык

өнүгүү менен гана жете алмакчыбыз. Балтика жээгиндегилердин, же башка чыгыш Европа элдеринин жолун автоматтык түрдө өзүбүзгө көчүрүп ала коюу бизге туура келбейт. Анткени биздин элдин тарыхы, мүнөзү, психологиясы алардан бир кыйла айырмаланып турат. Ырас, республикада чечиле элек көп иштер бар, алардын жүзөгө ашырылышын тездетүү зарыл. Азыр кыргыздардын 80 проценти элет жергесинде жашайт. Бул да чоң маселе жергиликтүү калктын ичинде өнөр жай жумушчулары, инженер-техникалык адистердин аз болушу да - ойлонулуучу иш.

Айтайын дегеним, бүгүнкү күнгө калыптанып калган абал менен биз эсептешишибиз керек. Республикабыз - көп улуттуу, алар ондогон жылдар бою жанаша, ынтымакта жашап келе жатышат. Биздин ыйык милдетибиз - дал ошол ынтымак-ырашкерди сактоо. Топтолуп калган кемчиликтерди, убактылуу кыйынчылыктарды бири-бирибизге шылтап, бири-бирибизди күнөөлөсөк, бул акыры жакшы нерсеге алып келбейт. Бул жерде жашап жаткан элдердин эч бир күнөөсү жок. Күнөөнүн көбү өзүбүздө, ошол оорчулуктарды жеңилдетүүгө дарман-шайыбыздын азырынча жетпей жаткандыгында.

Эмнесин жашырабыз, мурда кээ бир жетекчилерибиз күнүмдүк турмуш менен алек болуп, элдин келечек тагдыры жөнүндө ойлонбой келген. Жалпы агымга кошулуп, кайра курууну жүргүзгөн өңдөнүмүш болуп, бирок өз кызыкчылыгын кубалап келген кадрларыбыз, тийиштүү деңгээлдеги жетекчилерибиз азыр да аз эмес.

Эми биз мындай абалдан тийиштүү жыйынтык чыгарып, келечегибиз жөнүндө терең ойлонууга мезгил жетти. Бул багытта кечээ жакында болуп өткөн КПСС БКнын кезектеги пленуму көп маселелерди козгободубу. Мына, алдыбызда шайлоолор турат. Максат - эл үчүн күйгөн, ички дүйнөсү таза, ишмер өкүлдөрдү шайлап, төмөндөн баштап эң жогорку баскычтарга чейин татыктуу намыскөйлөрдү тандоо. Бул элдин келечек тагдырын чече турган маселе. Шайлоо өнөктүгү да жөнөкөй шартта өтүп жаткан жери жок. Демократиялык кырдаалдан, шайлоо жөнүндөгү жаңы мыйзамдын мүмкүнчүлүгүнөн пайдаланып, мансапкорлук менен депутат болом деп далбас ургандар да жок эмес. Мындай максаттарды ишке ашыруу үчүн кээ бирөөлөр алды-артын карабай, эле жердештик, жек-жааттык белгилерди курал катары да пайдаланып жатышы өкүнтпөй койбойт. Бул келечекте кур

намыска, жаман адатка алып келе турган көрүнүш. Баарыдан да сенектик мезгилде ар кандай терс иштерди жасап, кайра куруунун шамалынан табийгый түрдө четке чыгып калган айрым адамдарыбыз да депутаттыкка ат салышып жатканы жалпы элибиздин беделине өз залакасын тийгизип жүрбөсүн. Булар эмнени көрсөтүүдө? Биздин өзүбүздө да толуп жаткан ички, өзүнчө чечиле элек маселелерибиз бар экенин айгинелейт. Ал жалпы маданиятыбыздын деңгээлин, биздин ички дүйнөбүздүн, ээлеген инсандык ордубузду жана башка жагдайларды камтыйт.

Негизги айтайын дегеним, азыр кыргыз калкы жооптуу учурду өз башынан кечирүүнүн босогосунда, чоң сыноонун алдында турат. Бүгүнкү милдет - байыркы элибиздин абийир-намысын сактап, ушул сыноодон уят болбой өтүп, алдыга жылуу. Калкыбыз кылымдар бою башынан көп окуяларды өткөзгөн, алдыда турган сыноолордон да ар-намыс менен чыгат деген чоң үмүт бар. Ал үчүн ата-бабабыз кылымдар бою топтоп келген жакшы касиеттерди колдонуп, элибиздин тагдыры, келечеги жөнүндө терең ойлонуп, өткөндүн учуна чыгуу. Бул, жолдун негизи - сабырдуулук, достук, абийирдүүлүк, тартип. Жанаша жашап жаткан бардык улуттарды урматтоо, биримдикти чыңдоо.

Кыргыздардын кандай экенин, ким экенин өлкөбүздүн бүт элине ал тургай дүйнөгө көрсөтө турган учур келип жетти. «Бир карын майды - бир кумалак чиритет» кылбайлы!

*Насирдин Исанов,
эл депутаттарынын Ысык-Көл облуктомунун төрагасы.*

Премьердин өлүмү кокустукпу? ЖЕ... НАСИРДИН ИСАНОВДУН өмүрлүк жолдошу Бүзүйна Исанова ой бөлүшөт

-Кыргыз Республикасынын биринчи премьер-министри Насирдин Исановдун жубайы катары аны балалык күндөрүнөн бери эң мыкты билген жакын адамы катары эрте үзүлгөн өмүрүнө, саясый биографиясына кандай толуктоолорду киргизе аласыз?

-Мен Насирдинди бала кезден бери билем. Орто мектепти чогуу окудук.

- Чогуу окуган белеңиздер?

Айылдагы мектепте окудук. Мектепте окуп жүргөндө тентектигин көрбөдүм. Жакшы окучу. Ошол кезде да мыйыгынан жылмайып коюп жүрө берчү. Бала кезинде бирөө жарым менен мушташып, же сөгүшкөнүн угуп көрбөптүрмүн. Дайыма колу бошой калган учурда начар окуган балдарга сабакты түшүндүрүп жаткан кездери азыр да көз алдымда турат. Мугалимдердин баары аны жакшы көрүшчү. Насирдин математика сабагын жанындай көргөнүн айта кетейин.

Анын тил мугалими менен тигини-муну талашыптыр деген сөздөрдү угуп канча ирет таң калып да жүрдүк. Ал эми адамды өзүнө тарткан мүнөзү биз билгенден бала кезден бээри бар болчу.

Балким, тил мугалими менен да бекеринен талашпаса керек. Анткени, Насирдин Исановичтин ыр жазып, адабий чөйрөгө жакын экендигин да угуп жүрөбүз.

Ыр жазганы чын. Китеп кылып берели дешсе да болбой, көпкө өмүр сүрчү адамдардай кебелбей кийин деп койчу.

Саясатка бурулуп кетпегенде акындык жагы ачылып, эл оозуна алынып, акын катары белгилүү болуп кетмек беле... Эми ал жагын сиз жакшы билсеңиз керек?..

Ал табиятынан кулк-мүнөзү саясатка караганда чыгармачыл адамдарга мүнөзүнүн жумшактыгы менен окшош эле. Жазуучу, акындардын чыгармачылыгына терең байкоо менен мамиле жасачу. Адабиятка жаңы чыгарма жаралып, же жаңы ысым келсе кудум жаш баладай сүйүнүп ошол кубанычты дайыма мени менен бөлүшчү. Эгер ал курулуш, саясат жагында көп иштебегенде акындык жагы да эбак ачылмак.

- Чоң кызматтарда курулуш министри, кийин премьер-министр болуп турганда деле үй салбаптыр. Бул эмне анын жөнөкөйлүгүбү?

- Үй салам десе Насирдиндин мүмкүнчүлүктөрү көп эле болгон. Байлыкка жутунчу эмес. Ал эми азыр бийликке келген жетекчилер элге иштеп берүүдөн мурда бир нече үй салып, анан байлык топтоо менен убара болуп жатышканын эл деле билет. Мен ошолорду көрүп таң калам. Насирдин мындай жетекчилерди көрсө чыдап отура алмак да, жол да бермек эмес. Элдин байлыгына көз артып, анан бийлигине таянып уурдаган жетекчилерди душманынан да жаман көрчү. Өзү да элден ашып кетпейли, тегеректи карачы, оор турмуш болуп жатса эл катары бололу деп көп айтар эле.

- Ысык-Көлдө канча иштеди?

- Төрт жылга жакын иштеди окшойт. Балыкчы шаарындагы жаңы курулушта Насирдиндин салымы чоң. Аны көлдөгүлөр жакшы билишет. Президенттикке Насирдиндин кандидатурасын да депутаттар көтөрүп чыгышканы ошондон го. Үй курсак Көлгө деле бирди Насир курдуруп коймок. Ак жашоо анын башкы ою болгон.

Премьер-министр болуп келгенде Бишкекте үйүнүздөр жок беле?

Ооба. Бишкектеги үйүбүздү Көлгө кеткенде башка бирөөгө берип салган элек. Борборго кайтып келген кезибизде мейманканада жашап турууга туура келди. Кийин Чыңгыз Айтматов өзүнүн үч комнаталуу үйүн тапшырган соң бизге берилди.

Жалгыз сиздин үй бүлөнүз эмес, жалпы журтубузга да оор кабар, бул Насирдин Исановичтин автокырсыктан каза болушу десем жаңылбайм. Ушул суук кабарды сиз качан уктунуз?

Менимче саат бирлерден кийин уктум окшойт. Өкмөттүк дачадан кудам угузду.

Медеткан Шеримкуловичпи?

Ооба...Ал күндү эскерүү мага оор. Ошол кайгылуу күндөн бери жүрөгүм жаралуу... (эже токтоно албай көзүнө жаш алды).

Өкмөт башчысы бир фирманын жетекчиси менен барбай койсо болот беле?

Болмок. Бирок, кызмат экен... "Сиз барып келиңиз" деп суранышыптыр. Ал кезде дүйнөлүк чоң фирмалар биз менен жаңыдан гана кызматташып жаткан кези эмес беле?

"СИАБЕКО" фирмасына окшогон дүйнөлүк аренада чуусу көп фирмалардын биздин кен байлыктарыбызга, алтынга болгон ниети түз эмес экенин Насирдин Исанович башка жетекчилерге караганда мурун сезиптир. Тигилер өздөрүнүн кара ойлорун ишке ашыра албай каларына көздөрү жеткен соң "тазалап" коюшту деген сөздөр элди аралап жүрөт. Бул сөздөргө кандай карайсыз?

Ал жөнүндө билбейм... айта да албайм...

Андан да шофердун артына отурган турбайбы?

- Ошондой болуптур...

- Эреже катары отурбаш керек экен. Шофер өзүн сакташ үчүн рулду буруп жибергенде күч келип анын артындагы адамга тиет эмеспи...

- Башка адам болгондо отурбайт беле. Насирдиндин кара санабаганын карасаң.

- Ушул жерде да бир версия дайыма эл арасында айтылып жүрөт. Ошол автокырсыктан жалгыз гана Насирдин Исанов каза болуп, беркилер эч нерсе болгон эмес. Анан аварияга чейин эле Исановдун денеси муздак экен деген кептер да бар.

- Көзүң менен көрбөгөн соң айтыш кыйын да... Андан да ушундай опурталдуу кезде, тигиндей-мындай деш туура эмес. Кудай эле билбесе аны эч ким билбейт.

- Ошол окуяга чейин өзүн кандай алып жүргөн?

- Бул командировкага Бриштейн менен баргысы келген эмес. Температурасы көтөрүлүп, өзү врачтарга көрүнүп жүргөн. Өзү бара албайм го, менимче Фишерди жөнөтөм деген. Бул сөздү түшкү тамактанууга келгенде айткан.

Ал эми кечкисин үйгө келгенде, даярданып «барып келишим керек болуп калды» - деди.

Фишер эмне үчүн Бриштейн менен барбай калды?

- Насирдинге "Өзүңүз барып келбесениз болбойт. Анткени "СИАБЕКО" фирмасы дүйнөдөгү чоң компаниялардын бири эмеспи, өзүңүз гана барыңыз?" - деп суранышыптыр. Насирдин, "Жума күнү чогулушум бар десе, ага үлгүрүп келип каласыз да" дейт. Президент коноктор түштүктөн келгенден кийин Нарынга аң уулоого алып кетем деп сүйлөшүптүр. Бул сөздөрдү кечиндеси үйгө келгенде ошентип айтканы эсимде. Баргысы келбей кетти. Кетпес сапарга кетип баратканын жүрөгү сезди го. Тигилердин программасы да укмуш болсо керек. Андан да бизге келип жаткан чоң фирманын алгач келе баштаганынабы Насирдинден сурап калбаптырмын.

"СИАБЕКО" фирмасынын айланасындагы дүйнөлүк чыр ал кезде билине элек болчу.

Насирдин да эмне болгон фирма экенин билген эмес. Швейцарияга барып келгенден кийин кыйналып жүрдү. Бул кезде жашыруун барышкан.

- Швейцарияга эмнеге барышкан?

- Жанагы компания чакырган да. Москвага кеттик деп бул жактагыларга билгизбей чыгышып Швейцарияга кетишкен. Аскар Акаев менен Насирдин кайра төрт күндөн кийин кайра келишти. Ошол жакка барып келгенден кийин үч күн өтүп Насирдин каза

болуп отурбайбы. Менимче ошол жерде чоң сөз болгонбу... билбейм...

- Бул фирма менен боло турган келишимде кыргыз элинин кызыкчылыгы аз экенине Насирдин Исановичтин көзү жетип макул болбой коюптур деген сөздөр болуптур.

Ооба. Биздин Кыргызстана бул келишимдин кызыкчылыгы, өндүрүшүбүзгө азыраак экенин айтып келген.

"СИАБЕКО" фирмасы туурасында дагы эмнелерди айтканы эсиңизде бар?

Болбогон компания окшойт, ызы-чуусу көбүрөөк экен, муну кайдан таап келишкен деп айткан. Эми бул иштердин чындыгы кийинчерээк калкып чыгат го. Чыңгыз Айтматовдун балдары катышкан иш экен.

- Кайсы баласы?

- Санжарбеги. Ошол тааныштырыптыр. Өзү келбей жүрбөйбү мында. Насирдин Швейцариядан келгенде эмнеге кыйналып жүргөнүн кийин өзү айтаар деп ошондо кенен-кесири сурап калбаптырмын. Ошого өкүнөм...

Окуянын жүрүшү шектенүүгө шарт түзүп бергенсийт. Анткени ошол күнү Премьер-министрди областынын чегинен аким Бекмамат Осмонов узатпайт, андан дагы Насирдин Исанович отурган машинанын шоферу да ошол эле күнү рулга алгач отуруп, ГАИнин кызматкерлери алдыга кетип калышкан...

- Билбейм... (көзүнүн жашын сүртүп жатып) билбейм ким билсин? Балким...

Жалал-Абаддан эмнелерди карашмак эле?

Таш-Көмүр шаарындагы заводду.

Жарым өткөргүчтөр заводунбу?

- Ооба. Жанагы алтынды, башка кендерди иштетип чыгаруучу заводго айландырабыз деген ой менен алып барса керек. Бриштейн алтын башка кендер кай

жерде жайгашканын билиш үчүн чалгындап барган.

Түштүктөн ары Нарын, Казарман, Сары-Жаз аркылуу келебиз деп кеткен, ошондой пландар болуп жатат, бирок министрлер менен чечиле турган иштер бар ошону ар биринин оозунан угуп албасам иш болбой жатат деп айткан.

Үйдөн чыгып кетип бараткандагы эң акыркы сөзү эсиңиздеби?

Дайыма командировкага кетээрде папкасын алып, кийимин кийгизип, туфлисин тазалап кийгизүү менин милдетим эле. Биз жаңыдан баш кошкон жаштардай ысык мамиле кылчубуз. Кетип баратканда ооруп жатканы өчүнөн көрүнүп турду. Ары-бери басып ваннага барып жуунуп, кухнядан тамак ичти. Новосибирскиде окуп жүргөн уулубуз каникулга келген. Баласы деле, мен да безилдеп барбай эле койчу, ооруп жатсаң дедик. Кудай таалам да барба деген өндүү белги берди окшойт. Өзүн начар сезип турганына карабай, «Президент өзү суранып, барып кел деп жаткан соң болбойт. Сүйлөшүп койдук» - деди.

Ошенткени менен калгысы келип биз жаткан бөлмөгө кайра-кайра барып көптөн кийин кийинип чыкты. Мен кухняда элем. Кетип баратып, "колдон келсе ал жакта түнөбөй кайра кечкисин мында кайтканга аракет кылам го" - деди. Көрсө бул Насирдин экөөбүздүн жашообуздун эң акыркы сөзү болуп калыптыр.

Сөөгүн алып келгенге сиз да барып келдиңизби?

Жок. Насирдин каза болду деген сөздү укканымда мен өзүмдү жоготуп койдум. Мага Кочкордо авария болуптур деп угузушту. Вертолет менен Нарын аркылуу келебиз го деген Насирдин, Кочкордо болду дегенге ишенип калгам. Машинада авария болду десе, ал вертолет менен кетпеди беле дедим. Кочкордон бери жер көргөнү машинага отуруп келе жатканда кырсык болгон деп жүрбөймбү.

Эмне үчүн Ноокен районунда каза болуп жатса Кочкордо деп жашырышкан?

Анысын билбедим. Эмне ой менен ошентип сыр жашыргандарын мен ушул кезге билбейм.

Эмне үчүн?..

Машинада келаткандардын арасында жалгыз өзү гана каза болгонун эртеси гана угуп жүрөм. Бул жерде түшүнүксүз нерселер көп...

Ошол кезде коопсуздук комитети, же башка органдар кыймылдап койгонго жарашкан жок, мен ошого таң калам. Окуянын изи сууй электе Бриштейн өз охранасы менен таксиге түшүп Андижанга, анан Ташкенттен чет өлкөгө учуп кеткенге үлгүрүшөт. Премьер-министр каза болуп жаткан соң ар кандай сөздөр болушу мүмкүн. Ошон үчүн да аларды кандайдыр бир мөөнөткө кармап туруш керек болчу.

Мага Бриштейнди ооруканада жатат деп угузушкан. Андай эмес эле бир жери чийилбей Андижан аркылуу качып кетиптир.

Бриштейн, Насирдин Исановичке топурак салганга келдиби?

Жок. Ала-Арча көрүстөнүндө ошол компанияда иштейт деп бирөөнү көрсөтүштү. Ага көңүл деле бурганым жок.

Сизге көңүл айтып Бриштейн телеграмма жөнөткөнгө жарадыбы?..

Кайдан...

Бриштейн ошол кезде өкмөттүк дачада жашаган деген сөздөр бар?

Аны биле албадым. Балким жашагандыр, ким билет.

- Автокырсык болоорго жакын Насирдин Исановичти кызматтан кетет экен деген сөздөр эл арасында айтылып жүрдү. Автокырсыкты да ошол окуяга байланыштырып жүргөн адамдар бар. Үйдө ошого байланыштуу сөз болчу беле?

Насирдин Исанович каза болгондон кийин сиздин үй-бүлөнүздөргө, балдарыңыздарга жардам берүү туурасында сөз болду беле?

Аскар Акаевичтин иши көп өзүнөр жакшы билесинер. Ал эми Майрам Акаева Насирдиндин кыркы бүткөнчө келип турду.

- Каза болгон жерине эстелик тактай орнотулганбы?

Жок. Бул жерде премьер-министр Насирдин Исанов автокырсыктан каза болгон деп белги таш орнотуп коюшса болмок. Жетекчилерибиздин колдору бошобой бул ишке анчейин маани бербей жүргөн чыгаар. Исанов көчөсүнө да эстелик тургузсак болот болчу. Шаардык акимчиликтин бул боюнча атайын чечими да бар. Ал оюбуз да ишке ашпай жатат. Мындай оор учурда ким жардам бермек эле. Кимдин-ким менен иши бар. Насирдиндин эстелиги эмес, ар ким өзү менен өзү болуп калбадыбы.

Премьер-министрдин жубайы катары анча-мынча кадрлык иштерине кийлигишкен учурларыбыз болду беле?

Жок. Ал тургай кээ бир жетекчилердин аялдары кадр боюнча аралашкан учурларын угуп мамлекеттик ишке аялдарды кийлигишпесе деп чындап жини келип кыжыры келчү. Ошонун кесепетинен бийлик эшалонуна компетенттүү эмес адамдар келип жатат деген. Саясатчыга аял, үйдөгү иши менен түркүк болсо, жардамы тийгени деп калчу.

Насирдин Исанович каза болгон жерде кийин болдуңузбу?

Былтыр жайында атайын машина менен уулум экөөбүз барып көрдүк.

Авария болуп каза боло турган деле жер эмес го. Капырай, ошол окуяны көргөн эл деле бар экен. Атайын ал окуяны изилдегеним жок. Изилдегенде эмне, болоор иш болду. Кимдин кара ою болсо кудайга койдум. Кудай болсо...

- Ошол кайгылуу окуядан кийин деле Бриштейн кеңешчи болуп иштеп жүрдү окшойт?

Ооба. Балким азыр деле жашыруун келип жүргөн болсо керек. Бүгүн келип жатабы, биздин жетекчилер менен жолугушуп жатабы ишибиз деле болбой калды.

Швейцарияга барганга чейин "СИАБЕКО" фирмасы жөнүндө дурустап билип алса болмок экен.

Барбаса билбей деле калмак го. Насирдин ошол кезде президенттин ишенимине кирип калса керек. Биздин республикага пайда келтире турган пландарды айткан го. Бирок, Насирдин алардын ойлорун акыркы күндөрү билип калды окшойт. Швейцариядан келгенден бери кийин бир сырды ичине катып, ой басып жүрдү. Өзү да түшүнүксүз ойлуу болуп кетти. Ооруганы да бекеринен эместир деп калам.

- Канча жыл өмүрлүк жолдош болдуңуздар?

- Насирдин экөөбүз 27 жыл чогуу жашаптырбыз. Азыр ойлоп көрсөм көңүл кала турган бир катуу сөз айтпаптыр. Мага болгон, балдарына жасаган аталык мээримини башкача болчу. Адамды күлдүрүп сүйлөөчү. Насирдинди көп эстейм, ал ошого татыктуу.

- Достору кандай эскеришет?

Туулган күнүндө достору биздин үйгө келишет. Насирдинди эскеребиз. Насикем болсо минтип, тигинтип айтмак дешип сөздүн башын Насирдинден башташат. Насирдиндин ар бир күнү биз үчүн майрам эле. Азыр да кээ бирөөлөргө таң калып сөз кылып калсам, "Насирдин эркетип турмуштан эч нерсени көрбөй калгансың" - деп калышат.

Балдарыңыздын ичинен кимисин жакшы көрчү?

- Баарын эле. Көбүнчө кызын. Ал өзү да атасына окшош: Колу бошой калса экөө сырдашып, кобурашып калышчу. Анын айткандарын эки кылчу эмес.

- Кызыңыз кайда иштейт?

- Баласы менен үйдө отурган. Экинчи баласы. Окулист болуп иштетчү. Быйыл чыкты жумушуна. Уулубуздун бири Түркияда окуйт.

Насирдин Исанов энесинин кимиси бар.

- Кайын энем бар. Азыр 85 жашта. Кичүү баланын колунда.

Эсимде Насирдин Иса нов туурасындагы телефильмден көрсөткөн.

Жаңы премьер-министр болгон кезде тартып калышкан. Бийликке келгенине эки, үч ай болуп областтарды кыдырып жүргөн кези эле. Алайдан ашып Ноокатка айылдагы атасынын үйүнө келген.

Бир туугандарычы?

Үч эркек, бир кыз болчу. Насирдин экинчи баласы.

Айылга үй салган беле?

Кайдан. Насирдин каза болгондон кийин жардам катары райондогулар үч бөлмөлүү үй салып беришкен. Ырахмат айтса болот.

Досчулукка кандай карачу?

Бекем болчу. Москвада окуп жүргөн кезиндеги студенттик курактагы, балалык кездеги достору менен азыр да катташып турабыз Досторунун аттарын айтпай эле койгонум оң го. Бирин жогору коюп, экинчисин төмөндөн кароо болчу эмес.

Илимий иштерин качан жазганга үлгүрчү?

Көбүнчө үйдө отуруп жазды го. Элчилеп отпуска алып жазбай, бош күндөрү иштетчү. Ошентип жүрүп кандидаттыгын жактады.

Докторлугунчу?

Даярдап жүргөн. Чоң ойлору бар эле өзү менен алып кете берди...

Эмнеге кызыкчу?

Кышындасы лыжа тепкенге барат болчу.

Туулган күнү качан эле?

1943-жылы 7-ноябрда туулган. Биз үчүн бул күн кош майрам болчу.

Насирдин Исановичтин туулган күнүндө азыр эмне кыласыз?

Досторун, жакын туугандарын, куда-кудагыйды үйгө чакырып куран окутам. Ала-Арча көрүстөнүнө барып башына гүл коюп, эскеребиз. Ал каза болгондон бери мамлекеттик ишмер катары чоң жыйындарда атын атап коюшканга жарабай жатышат.

Улуттук майрамдарга, салтанаттуу кечелерге сизди чакырышабы?

Насирдин каза болгондон кийин унутушту. Ал тургай Манастын 1000-жылдык тоюна да чакырышкан жок. Кээ бир министрлердин секретаршалары деле чакырылыптыр го. Сааты келгенде Насирдин жөнүндө, башка иштер боюнча көп нерселерди айтып берер да күн келээр...

Маектешкен Бекен НАЗАРАЛИЕВ

НАСИРДИН АГАНЫ ЭСКЕРИШЕТ

Насирдин Исанов туулуп-өскөн айылга барып, музейи менен тааныштым. Бир тууган агасы Абдилла аба, классташ курбусу Амангелди ага менен сүйлөштүм.

- Насирдин менен бала чагым бирге өттү. Анын үстүнө апасы Алийма эжем атамдын карындашы болчу. Биэдин класста 15 окуучу окуйт элек. Бала кезинен адамга жугумдуу, өзгөчө сапаттарга ээ. Насирдин курбуларына да, мугалимдерге, ал тургай айылдаштарыбызга да сүйкүмдүү эле.

Совхоздун жетекчиси, адистердин көбү орус улутундагылар, анан мектебизде орус классы да болгон. Ошондуктанбы орус, балдары менен бирге ойноп. Орус тилин жакшы билчүбүз.

Мен мектепти бүтсөм, архитектор болом. Кыргызстандын шаарларын абат кылам, кооз курулуштарды салам деп көп айтчу. Аттестатты алары менен окууга кетти. Москвадан каникулга келгенде борбор шаардагы жашоо, жаштардын турмушун айтып берчү. Мен Фрунзедеги айыл чарба институтунун ветеринардык факультетин бүтүрүп, ошол бойдон №44 –жылкы заводунда иштеп калдым Насирдинге кызмат же башка жөнүндө кайрылбадым.

Обком комсомолдун биринчи секретары болуп турганда отпусмага чыгып айылыбызга бала-чакасы менен келип калды. Классташтар жайлоого чыктык. Көптөн бери туулган жеринен алыста жүргөндүктөнбү, жаратылышка суктанганы бир башкача. Түнү менен жайлоонун керемет кучагында балалык күндөрдү, отунга барганда эшектерибиз качып ыйлаганыбызды. Лыжа тээп, жыгылып бетибиздин айрылганын пахта тергени баргандагы, тамекиде иштегендеги баштан өткөн окуяларды эстеп, чер жаза күлгөнбүз.

1990-жылы классташтардын 30 жылдык жолугушуу кечесин уюштурдук. Насирдин кызматтан бошоп келе албай, аялы Бүзейнеп, балдары келип катышты. Насирдин эң жакын досум эле. Мурда да, азыр да Насыкемди балдарыма үлгү кылып көп айтам. Айрыкча Гүлжан деген кызым анын асыл сапаттарына өтө кызыгат,-дейт Амангелди ага Айтикулов.

Абдилда аба Исанов:-Насирдин бала кезиндеги элпек мүнөз, жумшак пейил, дили таза, ушундай турпаты менен элеси бирге жүрөт. 1966-жылы Москвадан окууну бүтүп келгенде "эми эли-журт, ата-энем үчүн иштеймин" деген. Жаңыдан ПМКда иштегенде айылдашы Бүзейнепке үйлөндү. Тоюнда ПМКнын начальниги сүйлөп, ушундай уулду эрезеге жеткирген ата-апама ыраазылык билдирген. Ошол бойдон кызмат менен жүрүп айылга аз келчү. Апам да "Насирдин биздин эле эмес, элдин уулу, келбесе да аман болсун" деп калчу. Өзүбүз да кызматынан алаксыткыбыз келбей аз каттачубуз.

Чоң уулу Султан хулиган балдардын колунан набыт болуп, барып калдык. Атамдын, аны тарткан Насирдиндин сабырдуулугуна ичимден тан бергемин. Экөөнүн тең кубанычы, капасы ичинде болчу.

Насирдин каза тапканда кичүү инибиз Абдүрөшүт Бишкекте Ысык-Көл мейманканасынан орун алганы администраторго кайрылса "агаң өлүп калды го" дептир. Мен тиричилик менен үйдө элем. Чарбанын директору Курбан Шерматов: "сизди Абдуллаев чакырып жатат" деп машинага салып жиберди. Ал кишиге келсем, "Исановду машина уруп кетиптир, кабар алганы барып келейли" деди да, самолет менен бардык. Апам, тууган-уруктар кийин барышты. Насирдиндин мурдасын көрүп апамын эси ооп калды. Аза учурунда Акаев келип көңүл айтты.

Азыр Насирдиндин кичүү баласы Алмаз бир балалуу болду. Өзү Турциядан окууну бүтүп келди. Конкурста жеңил, бир кызматта (так аталышын билбейт экемин) иштеп жатат. Биз туугандары, көк-белдик эли-журту ата уулу Алмаздын өмүрүн тилеп отурабыз. Өзүмдүн тогуз балам бар. Чоң уулум Исанов Маматкадыр, өмүрү окшобосун. Кыял-жоругу, акыл-эси абасы Насирдинге окшоп кетет. Анан Бел-Өрүктө Зымырат деген кызым мугалим. Өзү Насирдиндин колунда жүрүп окуган. Мунун да көп жактары окшош.

Абдүрөшүт кызы Өмүркан -студент: - мен алты жашта элем, Насирдин абам келип калды. Чоң атамдын чоң, кичине балдары утурлап бардык. Мен үчүнчү катарда турган болчумун, "чоңойдунбу бучук" деп маңдайымдан сылап, бетимден өөп койду. Колунун жумшактыгы. Жүзүндөгү мээрим өмүр бою жадымда калды.

АКЫЛГӨЙЛҮК ДИЛИНЕ УЯЛАГАН ИНСАН ЭЛЕ

Алардын группасында 27 студент болгон. Биринчи курстагы биринчи семестрде математикадан экзаменди үч эле студент тапшыра алышкан. Насирдин ошол үч студенттин да "5"ке тапшырганы болгон.

Насирдин тез эле өзүнүн билимин терең өздөштүрүүсү, бардык жагынан төп келген мыкты сапаттары менен группасында гана эмес, института да танымал боло баштаган.

Окууну бүткөнчө студенттерге консультация берип жүрүп студенттик чөйрөгө өтө таанымал болуп кетти. Москванын көчөлөрүндө жүргөн кезде Насирдинге салам берип, жылуу ырай менен учурашкан ар улуттун өкүлдөрүн көп жолу көрдүм. Анын бош убактысы жок болчу. Ошондонбу жаштарды өзүнө тартып кетчү оюн-зоокторго да катышчу эмес. Студенттерге консультация берүүдөн тажаганын көрбөдүм. Ал советтик жаштардын илим, билимге болгон ынтызарлыгын кубаттачу. Аларга өзүнүн билгендерин айтууну, түшүндүрүүнү парзым деп билчү. Насирдиндин тегиздиги, келечекти көрө билген көрөгөчтүгү ушундан да билинип турчу. Өз да кезинде институттунсынан тышкары илимий окучу, өз алдынча ой. бир нерселерди чечмелел Жатканын далай көрдүм. Жаштыктын орошон кучагында жүрүп да, Насирдиндин улуулук сапаттарына таңыркай берчүмүн.

Кайгы, кубанычын да башкалардан өзгөчө өткөрчү. Көңүлү чөккөндө эрмеги ала келген комузу болчу. Аны күнгүрөтө чертип түпсүз ойго чөгүп олтурчу. Кубанса да колунда комуз эле. Анда шартылдата күү чертип, ажары ачылып, өзгөчө сүйкүмү артылып кетчү. Көңгүрөтө күү чертип олтурган абалын көрүп сурасам: "Ээ Ташыке,-. комуз мындай учурларда жан адамга айта албаган

сырымды коштогон сырдашым, акыл пештер кеңешчим болуп кетет" деп калчу.

Анын жогорку окуу жайын бүтүрүп жаткан институтка калтыруу сунушуна макул болбой, Кыргызстаныма кетем, жергеме кооз имараттарды курам, элиме өнүккөн өлкөлөрдөгүдөй курулуштарды тартуулайм деген аруу тилеги. журтуна кызмат кылууга дилгириги кийинки аркалаган иш орундарында даана эле байкалып жүрбөдүбү.

Насирдиндин ашкере жөндөмдүүлүгүнө өзгөчө зээндүүлүгүнө али күнчө таң калып келем. Ал мамлекеттик кызматты өз кунунда аткаруу менен бирге кандидаттык диссертация жазып жүргөн. Аны иш арасында Москвага коргогону барып. окумуштуулар чөйрөсүндө жактаган. Исановдун диссертациясынын маңызын чагып олтурган комиссиянын төрагасы "Исановдун бул диссертациясы СССРдин курулуш министрлиги кийинки он жылдыктарда аткараар ишти алдын ала уникалдуу бере алгандыгы. экономисттик көрөгөчтүгү менен өзгөчө" деп кубанганын жашырбаган

Исановду жакшы билген адамдардын бири катары менин көңүл көйүмдө анын чынчылдыгы, калыстыгы, тазалыгы, эли-журтка кызмат кылсам, Кыргызстанымды өнүккөн элдердин катарына теңелишине атуулдук салым кошсом деген тилегин кыска өмүрүндө аткара алган улуулугу менен түбөлүккө бирге.

*Таштемир ЖОРОЕВ
айылдаш, жакын досу*

НАСИРДИНДЕЙ АДАМ ЧАНДА ГАНА ЖАРАЛАТ

Көбүнчө адамдын жакшылыгы көзү өткөндөн кийин байкалат. А Насирдиндин башкалардан өзгөчө экени тээ бала кезинен, кызматтарда иштеген мезгилдеринде эле көрүнүп, тез эле эл арасында чыгаан инсан катары бааланып калган. Аттиң зор өмүрдүн аздыгы деп жердештери эле эмес бүтүндөй кыргыз журту өксүп калбадыбы.

Көк-Бел жери кайракы, Кудай берген жаан-чачын менен гана көгөрүп турат. Насирдин да эс тарткандан туулган жерине суу чыгарууга кыялданганын угуп жүрчүмүн. Бир жолу элге келгенде

атайын адистерди ала келип, суу чыгаруунун жолдорун изилдеткен. Көзү тирүү болгондо Көк-Бел эли бүгүнкө чейин эңсеп келе жаткан суу проблемасы алда качан ишке ашмак деп улутунуп калабыз.

Ысык-Көлдө иштеп жатканда № 44-жылкы заводунун жетекчилери ошол жактан асыл тукум кочкорлорду алып келүүгө мени жибершти. Барсам, кызматында экен. Келгенимди түшүндүрсөм, дароо эле кызматтык машинасына олтургузуп, өзү селекциялык чарбага телефон шыңгыратып, дайындап койду. Ошентип, асыл тукум кочкорлорду чарбабызга алып келип, жетекчилерге, элибиз Насирдинге канча ыраазы болгонбуз.

Жалал САРЫМСАКОВ
айылдашы

УРПАКТАР ҮЛГҮ ТУТАР ӨМҮР

Бул инсандын жаратылышынан өзүн көрсөтө бербеген, акыл, парасатын, аткарган жумушун мекен, эли-журтка арналган улуулугун кийинки муундардын үлгү тутуусу үчүн биз, бүгүнкү муун аларга өрнөк катары өткөрүп беришибиз абзел. Насирдин Исановдун бала чагынан, студенттик күндөрү, мамлекеттик кызматтардагы ишмердүүлүгү тууралуу жаш муундарга сочинение жаздыруу, конференцияларды өткөрүү, аны жакындан билген адамдардын жолугушууларын уюштуруу, кыскасы ар кандай иш чаралар аркылуу колго алуу бул бери эле дегенде парзыбыз болуугу тийиш.

Насирдин Исановдой чыгаан инсан дайым эле жарала бербейт. Анын туруш турпаты, ишмердүүлүгү урпактар үчүн үлгү болууга толук татыктуу. Жакшы адамдын жакшылыгын өрнөк тутпаган эл урпактардан эл жүгүн аркалоочу чыгаандарды таптоого алсыз болуп калат.

Назана КУРБАНБЕКОВА

НООКАТЫМ

Кыял бал – ар адамга дайым канат,
Кааласаң бир заматта айга алпарат.
Айланып бүт ааламды бир секундда,
Кааласаң жылдыз болуп жанып калат.

Кыялдын түркүн-түркүн кылдары көп,
Келтирүү мүмкүн эмес күүгө үгүтгөп.
Чече алат анын сырын билген адам,
Ошондо көркүн ачат жаздай бүрдөп.

Ноокатым бүгүн келдиң көз алдыма.
Кыялым учту беле алда кайда.
Бир кезде сенин көркүң тааный албай
Ишене албай караармын кайра-кайра.

АТ-БАШЫ

Тоосу бийик чокулары келишкен,
Коктусунда суулары муз эриткен.
Уч-кыйырсыз жайлоолору мелтирейт.
Мелдешкенсийт кемминби деп көк менен.

Оту күчтүү, суусу таза-туптунук,
Тескейинде жайлоолору кулпуруп.
Кышы, жайы эрибеген муздары,
Турат Кудай кулагына угулуп.

Тоолорунду марал-кулжа маралайт,
Ой-түзүндү кекилик-чил аралайт.
Тескейлерди колдон жасап койгондой,
Түркүн гүлдөр башын ийет салаалайт.

Жарашыктуу атың сенин Ат-Башы,
Өзүң деле болдуң бекен жер башы.
Илгертеден ата-баба жактырып,
Көп жерлерден тандап алган сыяктуу.

ЖАРАТЫЛЫШ

Жаратылыш кандай уста чеберсиң,
Бир-бирине бириктирип келесиң.
Ааламдын эч жеринде кемтиги жок,
Баарыбызга сен атасың, энесиң.

1991-жыл, 4-март

ЧЫРАК-КАВАК

Атың чырак, өзүн чырак жаркырап,
Маңдайында жаркыраган көл турат.
Аппак тамдар өрдөк сымал тизилип,
Киргиң келет ар бирине суу сурап.

Көчөлөрүң түптүз болуп жебедей,
Кылым көргөн дарактарың кебелбей.
Талааларың колдон түзөп койгондой,
Уюп турган айран өндүү ченелбей.

Кавак, Чырак аттарыңар жарашкан,
Көл жээгине эгиз болуп жайгашкан.
Күндө, түндө кайтаргандай силерди,
Көк тиреген тоолор турат кар баскан.

Насирдин Исанов 1990-жыл, 4-март

ЖАКШЫНЫН АТЫ – ЖАЛПЫНЫКЫ

Республикалык массалык маалымат каражаттарында мурда билдирилгендей, жакындан бери боордош Өзбекстандын жергесинде Насирдин Исановдун ысмындагы колхоз пайда болду. Анжиян областынын Жалал - Кудук районундагы Ильич атындагы колхоздун эмгекчилери демилге көтөрүп, чарбага Н. Исановдун атын берүүнү чечишти. Алардын бул чечимин райондук жана областтык Совет колдоп чыкты.

Өткөн жекшембиде чарбанын борборунда ушул окуяга арналган чоң жыйын болуп өттү. Ага азан-казан эл чогулду, эки республиканын жамаатташ райондорунан көп сандаган өкүлдөр келишти. Жыйындын төр жагына Н. Исановдун кара тасма менен арчындалган портрети коюлган. Оң тарапта азалуу аземде жасалгаланган кыргыздын боз үйү турат.

Жыйынды эл депутаттарынын Жалал-Кудук райсоветинин раиси Мухтар Алимов ачты. Ал Насирдин Исановичтин адамкерчилик сапаттарына жана мамлекеттик ишмердигине жогору баа берди.

Жыйындын катышуучулары мусулман калкына ылайык маркумдун арбайына куран окутуп, бата кылышты.

Андан соң бүгүнкү салтанат аземине атайын чакырылган Кыргыз Республикасынын Жогорку Советинин төрагасы Медеткан Шеримкулович Шеримкуловго сөз берилди. Ал Н. Исановдун өмүрү, мамлекеттик, коомдук жана илимий ишмердиги жөнүндө кең-кесири тааныштырып, аны көп иштин көзүн билген, көрөңгөлүү инсан катары мүнөздөдү. Кыргыз парламентинин төрагасы колхоздун эмгекчилерине, алар аркылуу жамы өзбек журтуна Н. Исановдун арбайын сыйлап, урмат көрсөтүп жатканы үчүн чын ыкластан ыраазылык билдирип, мезгилсиз дүйнөдөн кайткан кыргыз премьерини кандаш-жандаш эки элге жан-жүрөгү менен жакшылык каалаган, алардын ортосундагы ар тараптуу мамилелерди өнүктүрүүгө бардык күч-аракетин сарптаган, сөзү менен иши айкалышкан чыныгы интернационалист болгонун белгиледи. Өзбек агаиндердин ушундай азалуу учурда кыргыздардын кайгысын бир туугандарча тең бөлүшүп отурганы ак пейилдүүлүктүн, адамгерчиликтин күбөсү. Н. Исанов көзү өткөндөн кийин да минтип өз ысмы менен коңшулаш эки элдин туугандыгын ого бетер ширетип, ортого данакер болуп жатканында чоң маани, бийик жышаан бар. Өзбектер менен кыргыздар - түбү бир атанын – Түрк атанын балдары. Өткөн жылы Ошто болгон ойронго эки эл күнөөлүү эмес, өздөрүнүн арамза максаттарын көздөгөн журт бузарлар күнөөлүү. М. Шеримкулов өзбек менен кыргыздын арасында Н. Исанов сыяктуу азамат уулдар бар кезде эки элдин биримдигин эч ким буза албай тургандыгына бекем ишенгендигин билдирди.

Кайсы эл үчүн болбосун өзүнүн көрүнүктүү мамлекеттик жана коомдук ишмерлеринин биринен айрылуу - жалпы улуттук кайгы болот, деп белгиледи андан ары М. Шеримкулов. Н. Исановдун капилет каза болгону менин жеке керт башымдын да кайгысы болду: Насыкем экөөбүз ырыскылаш ынак достордон элек, уркубуз бириккен туугандык жайыбыз дагы бар болучу. Ошондуктан бүгүн сиздерге атпай кыргыз журтунун. Президент Акаевдин атынан, жеке өз атыман жана маркумдун бул жерде катышыл олтурган үй-бүлөсүнүн атынан Н. Исановдун жаркын элесине урмат көрсөтүп жатканыңар үчүн ыраазылык билдирип таазим кылабыз.

М. Шеримкулов колхоздун раиси Рыспай Эрматовго Насирдин Исановдун портретик таберик кылып тартуулады.

Андан соң эл депутаттарынын Анжиян областтык Советинин раиси Кайымжан Холмирзаев сөз сүйлөп, Насирдин Исанович жөнүндө өзүнүн жылуу сөздөрүн айтты. Ал бардык улуттардын, анын ичинде кыргыздар менен өзбектердин бирдей даражада урматына арзыган уздай тунук адам болчу.

Жакшы адамдан жакшы наам калат, деп айтты андан ары К. Холмирзаев. Бүгүн минтип чарбага анын ысмын берип жатабыз, эми Насирдин Исановдун ысымын уятка калтырбагандай жашап, иштөө эки элдин мойнундагы парзы болуп калды.

Эл депутаттарынын Ош областтык Советинин төрагасы Б. Сыдыков колхозго Н. Исановдун ысмы берилип жатканын чоң маанидеги иш катары белгилеп, Анжияндык коңшуларга мындай адамкерчилик үчүн ыраазылык билдирди.

Чарбанын аймагындагы №27 орто мектептин директору Турганбай Муратов колхоздо, төрт мектеп бар экенин, эми алардын эң мыкты төрт окуучусуна колхоз башкармасы Насирдин Исанов атындагы төрт стипендия белгилегенин билдирди. Биздин жерде Исановдун руху жалгызсырабайт, деди ал, мындан ары жыл сайын ушул күнү анын элесин эскерип, атайын жыйналып турабыз.

Журналисттердин суроолоруна жооп кайтарып, маркумдун жубайы Б. Исакова көзүнөн жашы кылгырып мындай деп айтты:

- Биз ордобуз кулагандай оор жоготууга учурадык, катуу кайгыга кабылдык. Андыктан биздин кайгыбызды туугандарча тең бөлүшүп, өмүрлүк жолдошумдун арбайына урмат көрсөтүп жаткан өзбек агайындарга кандай алкыш айтарымды да билбей турам. Бир гана айтарым: балдарымды атасындай достукка жана сөзгө бекем, улутуна карабай адам баласын үйрүлүп сүйгөн адам кылып тарбиялоого бардык күчүмдү жумшайм.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Советинин Президиумунун пресс-группасы.

Бул күндөрү элибиздин чолпон жылдызынын бири болуп таанылган маркум Насирдин Исан уулунун курман болгонунун кырк күндүгү белгиленип жатат. Ушул азалуу күнгө арналган атайын жарыяламалар менен окурмандарыбыз гезиттин эртеңки санынан тааныша алышат.

ИСАНОВДУН КЫЗЫ

Мария Исанова – кыргыздын белгилүү мамлекеттик жана коомдук ишмери, Эгемен Кыргызстандын тунгуч премьер-министри Насирдин Исановдун кызы. «Аккан арыктан суу агат» дейт элибизде. Мария Исанова ата жолун жолдогон, жаңы муундагы жаңы генерациядагы жаш саясатчылардан. Ал өлкөнүн социалдык тармагында эл аралык финансы уюмдарынын долбоору менен түздөн-түз иштеди. Айрыкча, Азия өнүктүрүү банкы менен бирдикте өлкөдөгү социалдык инфраструктуранын өсүшүнө чоң салым кошуп келүүдө. Бүгүнкү гезит мейманы - Мария Исанова.

-Мария Насирдиновна, ата жолун жолдоп чоң саясатка аралашканы жатыптырсыз, ага эмне себеп болду, дегеле бүгүнкү саясатка сиздин көз карашыңыз.

-Сөздү алыстан баштайын, мен буга чейин Азия өнүктүрүү банкында көбүрөөк иштеп калдым. Негизги кесибим микрохирург, АБР болсо Кыргызстандын түштүк областтарынын социалдык объектилерин асыресе мектептерди, медициналык мекемелерди ремонттоо жана грант үлөштүрүү иштерин жүргүзгөндүктөн ушул багытка сүңгүп кирип кеткеними өзүм да билбей калдым. Ошол жерде жүрүп айрыкча түштүк аймагынын алыскы айыл-кыштактарында мектептердин абалынын өтө эле начардыгын, медициналык мекемелердин орду түбү менен жоктугун көрүп нечен ирет каңырыгым түтөдү. Ошондо ойлогом, элет элине жардам бере турган адам керектигин, өлкөбүздүн айыл-кыштактары мамлекеттик коргоосуз, көзөмөлүсүз калганын, өз арбайын өзү согуп эптеп өлбөстүн күнүн кечирип жатканын. Албетте, чечилбес маселе болбойт, мен көргөн, мен билген, бүгүн элет калкы баштан кечирип жаткан проблемаларды да чечсе болот. Ага күйүп-бышкан адам керек. Менин чоң саясатка аралашайын деген аруу тилегим ушул болду, анан мен саясатчынын, мамлекеттик ишмердин үйүндө чоңойдум. Атам саясатчы, мамлекеттик чоң кызматтагы адам болгондуктан үйдө саясат жөнүндө, мамлекеттик иштер жөнүндө дайыма кызуу сөздөр, талаш-тартыштар болуп турар эле. Мен ушундай чөйрөдө чоңойдум. Бекеринен айтылбайт эмеспи, мугалимдин баласы мугалим, дарыгердин баласы дарыгер, инженердин баласы инженер болот деп. А биздин үйдөн бир да дарыгер чыккан эмес, максатым Москва мамлекеттик

университетинин тарых факультетине тапшыруу болчу. Бирок ата-энем жалгыз кызын жандарынан алыс чыгаргылары келбеди, анан да саясаттан алыс болсун дешти го сыягы, айтор дарыгерликке окууга беришкен. Албетте, мен ал жерден жаман болгон жокмун, бирок, биринчи эле күнү дарыгерлик менин ишим эместигин, мен чоочун короого түшүп калганым, ар кандай эле адам дарыгер боло албасын, ага тубаса талант, жөндөм керектигин билдим. АБР менен иштешип кеткенимин бир себеби да ошондон.

Анан менин өзүмө гана белгилүү өзгөчө касиетим, адамдар менен тез ымалага, мамилеге келем, тил табышканга өтө жөндөмдүүмүн. Бул мага атам Насирдин Исановдон калган касиет деп билем. Анда ушундай улуу жөндөм, касиет бар болчу. Мага бул АБРдин грант боюнча проектисинде иштеп турганымда өтө чоң пайдасы тийди. Ошондо мен айыл калкынын жашоосун, турмушун, ыйын, кайгысын сураган эч ким калбай калганын, алар жалгызсырап, жетимсиреп чүңчүп баратканын көрүп көңүлүм чөктү. Аларга бир сындырым нан бералбасаң да жыгылып жатканда колуңу созуп тургузуп койгонуң жакшы сөз менен көңүлүн көтөрүп жүрөгүн жибиткенин көңүлү кирдеп турган адам үчүн чоң дем берет эмеспи.

Атам жаш кетти. Бул бир гана биздин эмес бүтүндөй кыргыз элинин кайгысы, ыйы деп түшүнөм мен. Анын бүтүрө албаган далай иштери өзү менен кетти. Албетте, атамдын бүтүрө албай, аягына чыгара албай калган иштерин кимдир бирөө өзүнө алышы керек болуучу. Ушул вазипаны мен өзүмө алдым. Аны канчалык деңгээлде аткара алам ал келечектин иши.

-Бүгүнкү саясий ситуацияны кандай баалайсыз?

-Албетте, бүгүнкү кырдаал оор. Аны өткөөл мезгил деп жымсалдап келатабыз. Бирок, анын өтө эле узакка созулуп кеткени карапайым адамдарды кыйнап койду. Антсе да мен бу заманга анча деле нааразы эмесмин, кадыресе эле тарыхый окуя катары баалайм. Биздин эң негизги жетишкендигибиз, эгер мындан үч жыл мурун шаар, элет калкы мамлекеттен бир нерсени үмүттөнүп жашаса бүгүн андай "иждивенческий" психология жок. Адамдар өздөрүнө ишенип жашай башташты. Төмөндөн идеялар жарала баштады. Мен болочок долбоорлордун дизайны менен же аны жазуу, ойлоп табуунун үстүндө иштегенди жактырам. Ошондо мен айыл калкы жаңы долбоорлордун үстүндө иштей башташканын, башын оорутуп

бир жаңылык ачуунун үстүндө аракеттене башташканын баамдадым. Бул албетте, кубана турган көрүнүш.

Азыр кайсы саясатчынын оозун караба, биз өнүгүүнүн түкүндөй же баланчадай моделин тандап алышыбыз керек дегендей сөзүн угасың. Мен буга каршымын. Биз кайсы бир өлкөнүн багытын, өнүгүүсүн ээрчибешибиз керек. Өзүбүзгө гана тиешелүү, башкаларды туурабаган, алардан таптакыр айырмаланган жолду тандап алышыбыз керек. Адам жашоосу деле ушундай эмеспи, бирөө экинчисин туурап, анын жашоо багытын тандап албайт, ар ким өз жашоосун өзү тандайт. Жыгылат, турат, башка жолго түшүп алат, кайрадан өз жолун табат, мүдүрүлөт, башын томуйтат дегендей өмүр бою изденип жашайт эмеспи. Биз да азыр ошондой изденүү жолундабыз. Бирок, сөзсүз өз жолубузду табабыз. Албетте, кайсыдыр бир деңгээлде кайсыдыр бир мамлекеттин өнүгүү багытына окшош багытка түшүшүбүз мүмкүн, бирок дал ошондой багыт деп айтууга эч болбойт. Себеби биздин жашоо шартыбыз. элибиздин менталитети башка.

- Мария Насирдиновна, Сиз эл аралык фонддордо көп жыл иштеп калганыңыздан улам ушул суроону берейин деп жатам. Дүйнөдө фонд дегендер өтө эле көп экен. Алар артта калган, эми гана бутуна туруп өнүгүп келаткан мамлекеттерге жардам беришип, көпчүлүк учурларда багытында аныкташып, алыстан туруп көзөмөлдөп турушат экен. Менде кээде ой кетет да, эмнеге эле биз өз алдыбызча жашаганга үйрөнбөй башкалардан кайыр-садага сурайбыз, өзүбүз билген эле нерсени үйрөтүп койгула дейбиз. Жатып ичерликтен эми гана кутулуп кайра жатып ичерликке бараткансыйбыз?

-Туура айтасыз, азыр биз наркоман сыңары болуп калдык, сайынмайынча туралбагандай, инвестициясыз, мындайча айтканда, чет элдин жардамысыз өз алдыбызча жашай албай тургандай чекке жеттик. Бардык тармактарыбыз инвестиция менен гана кармалып турат. Ошол келген жардамдар кандай инвестициялар кредитпи же грантты? Эгер кредит ала турган болсок, аны белгилүү бир тармактарды өнүктүрүү, бутуна тургузуу үчүн алыш керек, ал эртең пайда бергендей болушу керек деп ойлойм. Ал эми гранттарды социалдык сферага жумшаса ылайыктуу деп айтаар элем. Албетте, кредиттерди биз өтө ыксыз пайдаланганыбыз, алардын айрым бир бөлүктөрү кээ бир чиновниктердин алкымына кирип кеткени өтө өкүнүчтүү. Грант түрүндө келип жаткан жардамдарды айтсак,

мага мисалы Агахандын фондусу жагат. Ал кээ бир фонддордой беш-алты тармакты алып чайналбастан бир жактуу иштейт, социалдык тармакта гана. Нарында институту иштеп жатат, түштүктө үч багыт боюнча иш жүргүзүүдө, айыл жашоосун колдоо, медицина жана эл агартуу тармагы. Фонд негизинен алыскы райондорду же Алай жана Чоң Алай районун колдоону өз милдетине алган. Ал кандай жардамдарды берет? Мисалы, айыл өкмөтү мектеп же ФАП үчүн имарат берет, фонд аны ремонттойт, керектүү жабдуулар менен жабдыйт, мугалимдер үчүн болсо тренингдерди өткөрөт. Эл болсо курулушка жардам берет. Мына ушундай жардам туура деп ойлойм, кээ бир фонддордун долбоордун 30-40 пайызын эл өз жанынан төлөсүн деген жарлыгы, тартиби натуура. Азыр айыл калкынын иштегендери дээрлик жок, алар үчүн 30-50 сом чогултуу оор. Бирок биздин элет калкыбыз келген жардамдардын экинчи жагын унутуп жатышат. Кайда барба өтө ыраазылыктарын айтып гана чектелишүүдө. А мен аларга түшүндүрүп айтып келатам, бул акча асмандан түшкөн жок силерге келди, бул силердин акчаңар, демек, силер аны көзөмөлдөгөңгө, анын канчасы кайда кетти сураштырып билгенге акыңар бар, ошол укугуңардан пайдалангыла деп. Мектеп директорлорунан мен курулуштун сапаттуу бүтүрүлүшүн көзөмөлдөгүлө деп айтканым ошондон.

-Жогорудагыга үндөш суроо, биз сөз кылып жаткан АБР, Дүйнөлүк банк, Агахан фондусусуз эле жашап кетсек болбойбу? Илгеркилер мындай учурда "арзандын шорпосу татыбайт" дечү эле.

-Менин жеке пикиримде биз өз алдыбызча жашап кеткенге толук мүмкүнчүлүгүбүз бар. Чакан мамлекетпиз, беш миллиондон ашып-ашпаган калкыбыз бар, жерибиз кудаага шүгүр кен-байлыктарга бай, бейиштин бир бурчу. Ал үчүн аң сезим көтөрүлүш керек го дейм. Биз мындай бир түшүнүккө, өмүр бою карыз алып жашоого болбойт, эмне үчүн өзүбүздү өзүбүз бага албайбыз дегендей ойго келишибиз, ошол ой биздин жан дүйнөбүздү эзип кыйнашы, намысыбызды келтириши керек. Жаштарыбыз да өздөрү жөн жай олтурбай, боштукка эрк бербей, арак-шарапка берилбей мектептерин оңдотсо, көпүрө салдырса же башка бир керектүү иштерди бүтүрүшсө эмнеге болбосун, болот.

-Мария Насирдиновна, Фонддордо иштеп туруп кичи Мекениңизге кандай көмөк көрсөтө алдыңыз?

-Кичи Мекенин ким унутсун. Ал мага кайда жүрбөйүн дайыма күч берет, шыгыма-шык кошуп жаңы белестерди ашканга демөөр берип турат. Мен анын мага ушунчалык жакындыгын самолет аэропортко конгону баратканда сезем. Бирок ишиме байланыштуу жардамдарды берип жатам. Мисалы чет өлкөлүк донорлор келип кайсы тармак боюнча кайсы регионго жардам берүү керек деген маселе каралып калганда Ош областы жөнүндө, "ал бай регион, эли жакшы жашайт, биздин жардамга муктаж эмес" дегендей сөздөр дамамат айтылат. Ошондо мен, жок андай эмес, эгер Ноокат шаарын гана айткыңар келсе силердин пикириңер мүмкүн туурадыр, бирок айылдарда турмуш начар, аларга сөзсүз жардам керек деп далилдөөгө, керек болсо "согушууга" аргасыз болом. Мында менин салымым бар деп ойлойм. Албетте, кичи Мекеним үчүн көп нерсе жасай албаганыма ичим күйөт, намыстанам, бирок, ал иштер алдыда, эсен болсок элимдин далай жакшылык-жамандыктарына туруп берем деген пикирдemin.

-Акыркы жолу айылда качан болдуңуз?

-Ноябрь айынын төртүнөн жыйырмаасына чейин айылда болдум. 4-ноябрь атамдын туулган күнү. Ал күнү Жалалабат областынын Ноокен району атамдын атын алып жүргөн мектеп интернатта бокс боюнча эл аралык мелдеш өткөрүштү. Мени ошол турнирге чакырышкан экен барып катышып келдим. Калган күндөрдү Көк Белде өткөрдүм. Атамдын, апамдын туугандары, достору, санаалаштары, айыл аксакалдары менен жолугуштум, алардын атам жөнүндөгү сөздөрүн уктум. Кыргызда сөз бар эмеспи, "атаң өлсө да атанды көргөн өлбөсүн" деген. Алардын сөздөрүн угуп олтуруп атамды эстедим, атамдын кыска бирок, даңктуу, таза, абийирине балта чаппаган, элим деп күйүп-жанган турпатын көз алдымдан кечирдим. Мени атамдын элеси дайыма таза, ак иштөөгө багыт берип турат.

АЛ КАЙРАДАН ЧЫН ЭРКИНДИК ТАҢЫ АТКАН

(Н.Исановго)

Көз ачканда жанып турган болуп от,
Көралбаска так сайылган болуп ок.
Исановдой кыраан уулуң ар дайым,

Кыргыз барда дале жанат алоолоп.
Жаралганда таң болуп жаңы аткан,
Салкын желиң эркелетет сылап чачтан.
Насирдин деп атап койгон аты үчүн,
Ал кайрадан чын эркиндик таңы аткан.

Тайманбастан элге арнап жүрөктү,
Турмуш ага көп нерсени үйрөттү.
Каршы сөзүн укса дагы көптөрдүн,
Тээ тоолордой бекем коргоп күзөттү.

Каран түшкөн ошол күнү элине,
Бороон-чапкын, шамал согуп демиге.
Насирдиндей уулун жоктоп бул тоолор,
Мөлтүлдөтүп жашын төгөт кериле.

Күзөтчүдөй көзүн албайт чубашып,
Тегеректейт колуна-кол улашып.
Белден сынып шылк дей түшкөн кишидей,
Тоолор коштойт улуу сөздөр курашып.

*Маматали кызы Бүкалча,
11-класс, Кожоке орто мектеби, Ноокат району.*

АТЫҢЫЗ ТУБӨЛҮККӨ ЖАШАЙ БЕРЕТ КЫРГЫЗ ЭЛИНИН ТУНГУЧ ПРЕМЬЕР- МИНИСТРИ

Н.Исановдун жаркын элесине арналат

Аттиң ай окуганда арман ырды,
Жүрөгүм аянычтуу сыздап турду.
Көзүмдөн мөлтүр толо жаш куюлуп,
Көтөрө албай турам мен кайгың-мунду.

Оор басырык, жаркын мүнөз периште,
Окшоштурам мөмөлөгөн жемишке.
Шум ажалдын өкүмүнө баш ийип,
Кеттиңизби бакыт издеп бейишке?

Бул жалгандан чыкпады деп эч пайда,
Чындык издеп кеттиңизби тигил жайга.
Алтын жаштык, өмүрдү артка таштап,
Неге мынча шашылдыңыз деги кайда?

Шыңга бойлуу керилген сының кетти,
Ачылбай жан дүйнөңдө сырың кетти.
Жаштыктын чагылгандай жарыгы өчүп,
Айтылбай ичиңизде муң-зар кетти.

Барыңызда барктап тонду жаппай калдык,
Ишиңизге кылгансып ичи тардык.
Жалп этип арабыздан өчкөнүңдө,
Жабылып ыйласак да таппай калдык.

Күн өтүп, айлар агып, жылдар жылып,
Жатасыз жер кучактап мунга тунуп.
Досторуң түгөл жүрөт ойноп-күлүп,
Сиз болсо жоксуз азыр гүлдөй сынып.

Оо дүйнөгө кокус кетип сабалап,
Дос, туугандын жүрөктөрүн жаралап.
Чын дүйнөнүн шам чырагын тамызып,

Жүрө берин бейиш гүлүн аралап.

Жарк этип күндөй күлүп жарык танда,
Кыргызда сиздей чыгат кылымдарда.
Атыңыз түбөлүккө жашай берет,
Кыргыз деген касиеттүү калкың барда.
Кыргыз деген касиеттүү калкың барда.

Эгемберди Ороков.

УЛУУ ИНСАН УНУТУЛБАЙТ

Биздин сыймыктанган агабыз коомдук ишмер, кыргыз журтуна аттын кашкасындай таанымал инсан Насирдин Исановдун 70 жылдыгын белгилөөдө биздин Көк-Бел айыл округу да колдон келген даярдыгын көрүп жатат. Н.Исанов мектебине өтчү жолдогу чоң сайга көпүрө курулуп ишке киргизилди. «Көк-Бел менин айылым» аттуу жамааттык фондду ачтык. Н.Исанов орто мектебинин 600 метр тосмосу алмашылып Н.Исановдун музейи ремонттолууда маараке өтүүчү жер белгиленип, 18 кыргыз үй тигилип анда мааракеге алыс жакындан келген меймандар сыйланат. 1км 400 метр жерге асфальт төшөлөт. 7 км жолго 820000 миң сомдук шагал төшөлүп, тегизделди, ФАПтын тосмосу жаңыланды 110000 миң сом акча сарпталды.

Улуу инсанды эскерүү китепчесин чыгарууга жардам берилди. Кыскасы фондго ар кай жактардан спонсорлорду издеп таап, жардам алып, биздин айыл өкмөттө да Н.Исанов деп жүрөгү соккон атуулдарыбыз арбын экен ошол да карап турушпады, колдон келишинче жардамдарын беришти. Жардамын улуу инсан агабыздан аябаган атуулдарга чын жүрөктөн терең ыраазычылык билдиребиз. Ошентип агабыз, жалпы кыргыз журтунун ардактуу мааракесин жакшылап колдон келишинче өткөрүп алуунун үстүндө кам көрүүдөбүз. Бул инсандын мааракесин өткөрүү менен эле унутуп койбойбуз. Дагы 80, 90, 100 жылдыктарын белгилөөгө да аракетинизди кыла беребиз. Өмүрү өрнөк кулунубуз улуу элинин жүрөгүндө түбөлүккө сакталуу бойдон кала берет.

*Көк-Бел айыл округунун башчысы
Жороев Акылбек.*

АЙКӨЛҮМ, КӨЙКӨЛҮМ КАГЫЛАЙЫН КӨК-БЕЛИМ

Улуу инсан Насир аганы эскерүү

Кооздугунду айтып болуу кыйын да,
Атың Көк-Бел жериң Көк-Бел чынында.
Суусуз деле жоготпойсуң көркүндү,
Жараткандын белгисиз бир сыры да.

Мынча көркөм мынча сулуу жараткан,
Көктө булут термелгенсип бараткан.
Кубулжугуп сайрап турган куштарың,
Көөдөндөгү көңүл чериң тараткан.

Таң сүрүлсө күн шооласы чачырап,
Тоолорунда мөңгүлөрү жалтырак.
Тунук булак даамын татып көргөндө,
Кайталангыс кереметин калтырат.

Кереметтүү ушул кымбат жеримден,
Касиеттүү уулдар чыкты керилген.
Эли үчүн жери үчүн ойлонуп,
Эмгектенип чын жүрөктөн берилген.

Ак эмгегин арнап дайым элине,
Кызмат кылды Насир акам жерине.
Иштеп турса суу келтирет деп жүрүп,
Арман болду бүгүн Көк-Бел элине.

Аттиң арман өмүрүнүн аздыгы,
Тагдыр сизге ушул күндү жаздыбы?
Достор менен бирге жүрө кезинде,
Уулун жоктоп эли-журтуң калдыбы?

Жаштар чыксын ага жолун жолдогон,
Өзүн эмес эл тагдырын ойлогон.
Сиз сыяктуу улуу инсан чыксын деп,
Мен ар дайым мына ушуну ойлоном.

*Байтокоёва Гүлжамал Салиевна,
1991-жыл, 20-декабрь*

АДАМГА ТАБЫЛГЫС ЖАН ЭЛЕ

Насирдин аяшымдай адам миндеген адамдардын арасынан бирөө гана жолугат десем жаңылышпайм. Бул улуу инсандын бардык жагынан төп келген мүнөзүн, бийик адамгерчилигин, ак жүрөктүүлүгүн, дили, колу, ою, жүрөгү, ич дүйнөсүнүн тазалыгын, иш дегенде ичкен ашын жерге койгон, бардык нерседен мамлекеттин ишин жогору койгондугун койчу деги эле буш киши жөнүндө айтууга тил да, сөз да жетпестигин айткым келип олтурам. Бишкектен жөнөгөндө эле телефон чалып койчу, анан биз Таштемир экөөбүз Оштон раматылык жээни Аблакимов Кенжемат аялы менен болуп барып аэропорттон тосуп коштоп алып келер элек. Эң биринчи ата-энесиникине барышат эле. Бизди дагы кошо ала кетишчү. Биз жолдон эле үйүбүзгө кала берели, өзүңөр ата-энеңерге, тууган-уруктарга учурашып, чайларын ичкенинерден кийин анан биз жакка алып келели десек, такыр болбой бизди да кошо ала кетишет эле. Биз менен чогуу жүрсө көңүлдөрү шат болуп, ушунчалык сүйүнүчтөрү ичине батпай, ата-энелери менне боор батырышып, чай ичишип сүйлөшүп бүткөндөн кийин, ал жерге жатпай анан биздин үйгө келер элек. Тапкан оокатыбызды берип сыйлап, андан кийин комузду колуна алып кыңгыратып чертип, аялы ырдап көңүлдөрүн көтөрүп, арасында тамаша сөздөрдөн сүйлөп, койчу таң атайын деп калса да эч сагынычы таркабай сүйлөшүп олтура берер эле.

Анан кичине бир эки саат гана эс алып, эртеси жумушу жооптуу болгондуктан тура албай аргасыз биз менен кош айтышып жөнөп кетишер эле. Коштошо албай, бизди, ата-энесин ага-тууганын кыя албаса да иши үчүн аргасыз кош айтышып, дагы коштоп барып самолетко салып узатып келер эле. Аттиң ошол кубанычтуу күндөр бир көргөн түш сыяктуу болуп гана жүрөктөрдө сакталып калды. Премьер-министр Исанов автокырсыктан каза болду деген суук кабарды укканыбызда тим эле жаныбызды коёрго жер таппай, жүрөгүбүз сыздап жер астын-үстүн болуп эле калды. Чайыттай болуп турган кирсиз асман заматта алай-дүлөй түшүп, караңгылык каптап калгандай сезилип кетти.

Уккан кулагыбызга ишенбей эч бир өлүмгө ыраа көрбөй, кантип эле кырсык басып өлүп калсын деп жок андай болууга мүмкүн эмес деп дендароо болуп туруп калдык. Бирок Алланын буйругуна айла жок экен аргасыздан моюн сунуп Бишкекти көздөй жөнөп калдык. Кудай эч кимге андай күндү салбасын да көрсөтпөсүн да. Боздоп сыздап карыган апасы Алима аяш энебиз эсинен кетип, кайра эсине келип «баламдын ордуна мени албайсыңбы, кудай, баламдын күйүтүнө кантип чыдап жашап жүрөм эми, андан көрө балам менен эле кошо көөмп койгул мени» деп боздосо чыдап тура албайсың. Өмүрлүк жары, кызы, уулу, карындашы, бир туугандары, калган батага келген элдердин кайгырганын көргөнүндө жаныңды коёрго жер таппайсың. Биз дагы достору жүрөктөрүбүз сыздап, боздоп айласыз күлүмсүрөп жаткан жансыз денеси менен кош айтышып, түбөлүктүү жайына коюп келдик. Ошондон бери жыйырма эки жылдын жүзү болуп калыптыр. Бирок биздин бир капталыбыз эңшерилген боюнча эле, жүрөгүбүздүн сыздаганы басылбай келе жатат. Жашоо токтобойт экен турмуш уланып жашоо өз нугунда өтүп жатат, бирок бир гана чыгаан инсан, адамга табылгыч алтынга тете өмүрү кийинки муундарга өрнөк болуп калган кыска бирок нуска жашоосунда бир эле Көк-Белдин уулу эмес жалпы кыргыз журтунун уулу, жандай көргөн аяшымдын келбес сапарга кеткени, арабызда жоктугу өмүр бою бизди өксүтүп, өкүндүрөт. Эстеген сайын аттиң ай армандуу дүйнө, деп шум ажалга, анын өлүмүнө себепчи болгондорго наалат айтуу менен элесин жүрөгүбүздүн терең жерине сактап жүрөбүз деп аяшы

*Жороева Зейнеп.
2013-жыл, 25-август.*

АТАДАН АРТЫК УУЛ

Жогорку кеңештин депутаты, ар дайым элим деп, эл үчүн кызмат кылган анык Насиридин аганын иниси Алтынбек Сулаймановдун улуу инсан үчүн берген жардамын көрүп туруп бир оож ракмат айтпай коюууга мендеги энелик жүрөк туруштук бербеди. Көптөгөн салым кошкондордун бтрт катары улуу инсандын мааракесине 1 миллион 100 миң сом жардамын кошуп

кетти. Бул жигит чыныгы атанын уулу экен. Мындай нерсе ар кимдин эле колунан келе бербейт. Бул деген бир жагы чыгаан инсанды сыйлагандык болсо, бир жагы колу ачык мартчылыгы десек эч бир ката болбойт.

Эр жигиттин жакшы жагы,
Жашоосунда мартчылык.
Мартчылыгы турат дайым,
Мартабасын арттырып.

Байлык деген куш сыяктуу,
Учуп кеткен кол тийсе.
Байлык деген муз сыяктуу,
Эрип кеткен күн тийсе.

Адамдыгын түбөлүктүү,
Өмүр бою сакталган.
Адам деген ыйык атың,

Эл ичинде баркталган.- деген менин ыр саптарымдагыдай Алтынбек иним көрүнүктүү иштериң менен элиңдин ак батасын алып, кызыр жылоондон түшпөй, улуу инсандын арбагы колдоп ыраазы болуп, сен дагы Насыкедей элдин сүймөнчүлүктүү, эл сыйлаган уулу болуп жүрө бергин. Алла мээримин төгүп мартабаң мындан дагы жогору боло бергин – деп энелик жүрөгүмдөн жарып чыккан алкышымды, ракматымды элдин атынан, энелердин атынан айтып кетемин.

*«Баатыр эне»
Мырзабаева Назикан.*

МЕН СЫЙЛАГАН ЭЛДИН ЗАЛКАР УУЛУ НАСИРДИН АГА

Ноокат элине эле эмес бүтүндөй кыргыз журтуна таанымал инсан, мамлекеттик, коомдук ишмер, бүткүл өмүрүн ишине, элине арнаган чыгаан өмүрү кийинки муундарга өрнөк болгон агабыз кыргызстандын туңгуч премьер министри Насирдин Исановду кимдер гана билбейт, кимдер гана сыйлап ал кишиге таазим этпейт. Ошол сыйлаган урматтаган элдин бири катары бул агабыздын ишмердүүлүгүн, акылгөйлүгүн, тазалыгын чынчылдыгын элдин, билгендерден угуп, өзү менен жүз көрүшүп жолугуша албасам да чын жүрөгүмдөн сыйлап урматтаймын. Ал кишинин өрнөк болгон өмүрүнө суктануу менен караймын. Бирок көптөгөн ой тилегин иш жүзүнө ашыра албай, шум ажалдын капканына капыстан кабылып, арабыздан эртелеп кеткенине жүрөгүм сыздап өкүнөмүн. Жазмышка баш ийбеске арга жок экен айласыздан моюн сунат экенбиз. Өзүнүн үлгүлүү жүрүм-туруму менен, ак ниет кызматы менен элдин жүрөгүндү түбөлүкө сакталып аты өчпөй калган агабыздын 70 жылдык эскерүү мааракесин өткөрүүгө жалпы кыргыз журту киришип жаткан учуру. Мен дагы ошол улуу инсандын катары колдон келген жардамды көрсөтүүнүн аракетиндемин. Ошол агабыздан үлгү алып жолун жолдоп, эл үчүн колдон келишинче жакшылыктарды жасап жүрөм, дагы жасай берем. Өмүрү өрнөк агабыз менен ар дайым сыймыктанабыз жана жүрөгүбүздө түбөлүккө сактайбыз, урматтайбыз деп

*Сулайманов Алтынбек
Жогорку Кеңештин депутаты.*

ЭЛИНЕ СИҢГЕН ЭМГЕГИ, УРМАТТАЙТ ДАЙЫМ ЭЛДЕРИ

Бир айылда, бир көчөдө кошуна болуп жашаган, айылдын таштак көчөлөрүндө бирге басып, бирге жүргөн чыгаан инсан Насирдин аганын жылдыздуу жылмайган жүзү, маин созулган жибектей мүнөзү, эч кимдин көңүлүн оорутпаган ак көңүлдүгү, кийинки мектепте окуган студенттик күндөрү, окууну бүтүп иштеген учурлары, теледен чыгып мыйыгынан күлүмсүрөп турган турпаты пленкадай көз алдымда дайыма тартыла берет. Жердеш дагы, уруубуз дагы бир болгондуктан башкаларга караганда жакын сезилер эле. Эл үчүн чын дилинен эмгек кылып, бардык күчүн билимин, өмүрүн арнап, иш дегенде ичкен ашын жерге койгон чыгаан улуу инсан агабызды мен да чын дилимден урматтаймын. Ар дайым ошол агабыздын элесине таазим этем. Өрнөктүү өмүр өтөгөн чыгаан агабыздын иниси болуп калганым ар дайым сыймыктанам жана ошол инсанды туу тутамын. Бул дили таза жүрөгү ак, өзүн дайыма жөнөкөй алып жүргөн агабыздын 70 жылдыгын белгилөөнүн аракетин көрүүдөбүз. Эли үчүн өлбөс өчпөс эмгек жасап мезгилинен эртелеп, дагы эли үчүн көп иштерди береринде гүл өмүрү күлгө айланган агабызды жасаган ак эмгеги менен даңазалап даңктайбыз. Мааракесин колдон келишинче жакшылап өткөрүүгө зор аракеттерди жасоодобуз. Бардык жагынан үлгү болгон, кыргыздын чыгаан уулу, ак шумкары бул жашоого бир келди да бир кетти. Өмүрү өрнөк болгон агабыз ар дайым биздин жүрөгүбүздө сакталып, элеси эсибизден кетпейт.

Дадабаев Асан.

*Ноокат районунун өнүктүрүү
башкармалыгынын орун басары.*

Мазмуну

Кириш сөз.....	3
Улуу инсанды эскерүү.....	4
Кыргыз журтуна аттын кашкасындай таанымал, жүрөгү ак, дили таза, жүзүнөн нуру төгүлгөн чыгаан инсаныбыз агабыз Насирдин Исановдун 70 жылдыгына арнаймын.....	7
Жанары жанган жан эле.....	16
Эскерүү.....	19
Насир аганын айылы.....	24
Айылга мүнөздөмө.....	25
Менин арман кылганым.....	26
Улуу инсандардын бир туугандары.....	29
Айылын сагынуу.....	33
Кызы Марияга.....	34
Уулуна.....	35
Улуу инсандын аткарган кызматтары.....	36
Улуу инсандын мектепке атын коюу, музейин уюштуруу.....	38
Досторунун эскерүүлөрү.....	40
Эстен кетпейт элесиң.....	42
Атанын уулу болуш урмат, элдин уулу болуш кымбат.....	44
Мекенге арналган өмүр.....	56
Тунгуч премьер министр.....	60
Сиздейлер элде саналуу гана.....	64
Өмүр бизден өтүп кетсе, эл эмгектен эскерсин!.....	67
Насыкемдин энеси.....	76
Насирдин Исановго.....	77
Насирдин Исанов XXI кылымдын кадры.....	80
Төгөрөгү төп келген инсан эле.....	83
Исанов Насирдин Исанович.....	86
Эмгеги менен эл эсинде жашаган инсан.....	95
Кайда учушат түштүктүн турналары.....	96
Элибиздин абийирине шеек келтирбесек.....	97
Премьердин өлүмү кокустукпу?.....	101
Насирдин аганы эскеришет.....	111
Акылгөйлүк дилине уялаган инсан эле.....	113
Насирдиндей адам чанда гана жаралат.....	115
Урпактар үлгү тутар өмүр.....	116
Ноокатым.....	116
Ат-Башы.....	117

Жаратылыш.....	117
Чырак-кавак.....	118
Жакшынын аты – жалпыныкы.....	118
Исановдун кызы.....	121
Ал кайрадан чын эркиндик таңы аткан.....	127
Атыңыз түбөлүккө жашай берет Кыргыз элинин тунгуч премьер-министри.....	128
Улуу инсан унутулбайт.....	129
Айкөлүм, көйкөлүм кагылайын Көк-Белим.....	130
Адамга табылгыс жан эле.....	131
Атадан артык уул.....	133
Мен сыйлаган элдин залкар уулу Насирдин ага.....	134
Элине синген эмгеги, урматтайт дайым элдери.....	135
Эскертелер үчүн.....	137

МЫРЗАБАЕВА НАЗИКАН

Эл залкарын унутпайт

Техредактору: Ыкыбал уулу Элдияр
 Корректору: Тургунбек кызы Самара,
 Рыскулова Кадича

Терүүгө берилди 18.09.2013-ж. Басууга берилди 03.10.2013-ж. Кагаздын форматы 60x84 1/16 8,5 б.т. Буюртма №67 Нускасы 150
 Ош шаары, Курманжан датка көчөсү 236
